

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK ÖNCESİ İLİŐKI
DEĞERLENDİRMELERİNİN ANNE BABA BAĞLANMA
STİLLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ DOĞRULTUSUNDA
İNCELENMESİ**

SİBEL ÇAKALOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA

2021

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK ÖNCESİ İLİŞKİ
DEĞERLENDİRMELERİNİN ANNE BABA BAĞLANMA
STİLLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ DOĞRULTUSUNDA
İNCELENMESİ**

SİBEL ÇAKALOĞLU

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

DR. GÖNÜL TAŞÇIOĞLU

LEFKOŞA

2021

KABUL VE ONAY

SİBEL ÇAKALOĞLU tarafından hazırlanan “ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK ÖNCESİ İLİŞKİ DEĞERLENDİRMELERİNİN ANNE BABA BAĞLANMA STİLLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ” başlıklı bu çalışma, .../...../2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

.....
Dr. Gönül TAŞÇIOĞLU (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü

.....
Yrd. Doç. Dr. Ceren KARAATMACA
Girne Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi / Psikoloji Bölümü

.....
Yrd. Doç. Dr. Şengül BAŞARI
Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi / Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Prof. Dr. K. Hüsnü Can Başer
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Sibel Çakaloğlu

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez sürecimde yeterli birikime sahip olmamda ve çalışmamda tecrübesinden ve akademik danışmanlığından istifade ettiğim değerli tez danışmanım Sayın Dr. Gönül TAŞÇIOĞLU hocama teşekkür ederim.

Dünyaya geldiğim andan itibaren hayatlarını bana adayan ve her adımda benimle gurur duyup bana destek olan sevgili annem, babam ve canım ablama, motivasyon ve desteği için sevgili Beril ZORLU'ya ,tez sürecimde yanımda olan sevgili dostum Psikolog Özlem TOYGAR'a gönülden teşekkür ederim.

Sibel ÇAKALOĞLU

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EVLİLİK ÖNCESİ İLİŞKİ DEĞERLENDİRMELERİNİN ANNE BABA BAĞLANMA STİLLERİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin, evlilik öncesi ilişkilerinin anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerileri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Yakın Doğu Üniversitesi'nde öğrenim gören 18 yaş ve üzeri romantik ilişkisi olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 242 kadın ve 158 erkek olmak üzere 400 katılımcıdan oluşmaktadır. Nicel araştırma tekniği ile yürütülen çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği (EÖİDÖ), Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABÖ) ve İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS istatistiksel veri analizi programı kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda kadın katılımcıların evlilik ilişkisi değerlendirme ve ana-babaya bağlanma ölçek puanlarının erkekler katılımcılara göre istatistiksel yönden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, iletişim becerileri ölçeğinde de kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Kadın katılımcıların, İletişim Becerileri Ölçeği alt boyutu olan Etkin dinleme ve sözel olmayan İletişimden almış oldukları puanların, erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları genel puanlar arasında istatistiksel açıdan fark olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşı arttıkça Evlilik Öncesi İlişki Değerlendirme alt boyutları olan din, iletişim, arkadaş, aile, cinselliğe yönelik pozitif yönde ilerleme olduğu belirlenmiştir. Elde edilen diğer bir bulguda ise katılımcıların uyrukları ile Evlilik Öncesi İlişki Değerlendirme puanları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. T.C uyruklu katılımcıların, KKTC uyruklu katılımcılara göre Evlilik Öncesi İlişki Değerlendirmelerinin daha pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Ana-Baba Bağlanma Ölçeği ile katılımcıların uyrukları arasında da anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. İletişim becerileri incelendiğinde T.C uyruklu kişilerin tüm alt grup puanlarının KKTC uyruklu bireylerden daha pozitif yönde olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırma neticesinde anne baba iletişim ve bireysel iletişim becerileri geliştikçe katılımcıların evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinin de pozitif yönde etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: evlilik öncesi, anne-baba bağlanma, iletişim becerisi

ABSTRACT

THE EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS' PREMARRIED RELATIONSHIP EVALUATIONS IN ACCORDANCE WITH PARENT ATTACHMENT STYLES AND COMMUNICATION SKILLS

In this study, it is aimed to examine the premarital relationships of university students in terms of parental attachment styles and communication skills. The study group of the research consists of students aged 18 and over who are in a romantic relationship, studying at Near East University in the 2020-2021 academic year. Purposive sampling method was used to determine the sample of the study. The sample of the study consists of 400 participants, 242 female and 158 male. Personal Information Form, Pre-Marriage Relationship Evaluation Scale (CIAS), Parental Attachment Scale (PAS), and Communication Skills Scale (IAS) were applied in the study, which was carried out with quantitative research technique. SPSS statistical data analysis program was used in the analysis of the research data.

As a result of the analysis, it was determined that the marital relationship evaluation and parental attachment scale scores of the female participants were statistically significantly higher than the male participants, and there was a significant difference between the female and male participants in the communication skills scale. It was determined that female participants had higher scores from the Communication Skills Scale sub-dimension, Active Listening and Non-verbal Communication. When the age distribution of the participants is examined, it is seen that there is a statistical difference between the general scores they got from the Premarital Relationship Evaluation Scale. As the age of the participants increased, it was determined that there was a positive improvement in the sub-dimensions of Premarital Relationship Assessment: religion, communication, friends, family, and sexuality. In another finding, a significant difference was found between the nationalities of the participants and their Premarital Relationship Evaluation scores. It was determined that the Pre-Marriage Relationship Evaluations of the participants with Turkish nationality were more positive than the participants with TRNC nationality. It was also observed that there was a significant difference between the Parent Attachment Scale and the nationalities of the participants. When communication skills were examined, it was seen that all subgroup scores of Turkish nationals were more positive than TRNC citizensç

As a result of the research, it was revealed that as the communication and individual communication skills of the parents improved, the premarital relationship evaluations of the participants were also positively affected.

Keywords: pre-marriage, attachment to parents, communication skills

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	i
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
1. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Tanımlar	5
2. BÖLÜM	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Romantik İlişki	6
2.1. Aile Tanımı ve İşlevi.....	7
2.2. Aile Yaşam Döngüsü	8
2.3. Evlilik Öncesi İlişkiler ve Eş Seçimini Etkileyen Faktörler.....	11
2.4. Evlilik Öncesi İlişkilerin Değerlendirilmesi	13
2.5. Bağlanma.....	15
2.6. Bağlanma ve Tarihsel Gelişimi	17
2.7. Bağlanma Kuramı	19
2.8. Bağlanma Stilleri	21
2.9. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler.....	27
2.10. Bağlanma Üzerine Kuram ve Modeller	30
2.10.1. Ainsworth'ün Üçlü Bağlanma Modeli	30

2.10.2. Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli.....	31
2.10.3. Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli.....	32
2.11. Anne Baba Davranışları ve Bağlanma	34
2.11.1. Ana Babalık ve İlgi	36
2.11.2. Ana Babalık ve Aşırı Koruma	37
2.12. İletişimin Tanımı	38
2.13. İletişimin Amacı.....	39
2.14. İletişimin Önemi.....	40
2.15. İletişimin Öğeleri.....	42
2.15.1. Kaynak	42
2.15.2. Mesaj/ İleti.....	42
2.15.3. Kanal	42
2.15.4. Alıcı/ Hedef.....	43
2.16. İletişim Ortamı	43
2.17. İletişim Engelleri	45
2.18. İletişim Becerileri.....	46
2.18.1. Saygı Duymak	46
2.18.2. Kendini Açma	46
2.18.3. Saydam Davranma ve Maske Takmama	47
2.18.4. Somut Konuşma	47
2.18.6. Ben Dili	48
2.18.7. Sözel Davranışlarla Sözel Olmayan Davranışların Uyumlu Olması	48
2.18.8. Tam ve Tek Mesaj Yollama	48
2.18.9. Etkin (Aktif) Dinleme	49
2.19. İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler.....	49
3. BÖLÜM	53
YÖNTEM.....	53
3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	53
3.3. Veri Toplama Araçları.....	55
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	55

3.3.2. Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği.....	55
3.3.3. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği(ABBÖ)	56
3.3.4. İletişim Becerileri Ölçeği	56
3.4. Verilerin Toplaması.....	57
3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi	57
4. BÖLÜM	60
BULGULAR	60
5. BÖLÜM	72
TARTIŞMA	72
6. BÖLÜM	75
SONUÇ VE ÖNERİLER	75
6.1. Sonuç.....	75
6.2. Öneriler.....	76
KAYNAKÇA	78
EKLER	90
Ek-1 Demografik Özellikler.....	90
Ek-2 Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği.....	91
Ek-3 Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği	94
Ek-4 İletişim Becerileri Ölçeği	95
İntihal Raporu.....	96
.....	96
Etik Kurul Onay Formu.....	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bağlanma Davranışının Temelleri	21
Tablo 2. İçsel Çalışan Modeller İçerisinde Bağlanma Davranışı	27
Tablo 3. Evlilik Öncesi İlişkiler, Anne-Baba Bağlanma, İletişim Becerileri Puanlarının Normalliğinin Sınanması.....	59
Tablo 4. Demografik Özelliklerin Dağılımı	60
Tablo 5. Evlilik Öncesi İlişkiler Puanlarının Betimleyici İstatistikleri	61
Tablo 6. Anne-Baba Bağlanma Puanlarının Betimleyici İstatistikleri	62
Tablo 7. İletişim Becerileri Puanlarının Betimleyici İstatistikleri	62
Tablo 8. Evlilik Öncesi İlişkiler Puanlarının Cinsiyete göre Karşılaştırılması	63
Tablo 9. Anne-Baba Bağlanma Puanlarının Cinsiyete göre Karşılaştırılması	63
Tablo 10. İletişim Becerileri Puanlarının Cinsiyete göre Karşılaştırılması	64
Tablo 11. Evlilik Öncesi İlişkiler Puanlarının Yaşa göre Karşılaştırılması	64
Tablo 12. Anne-Baba Bağlanma Puanlarının Yaşa göre Karşılaştırılması	65
Tablo 13. İletişim Becerileri Puanlarının Yaşa göre Karşılaştırılması.....	66
Tablo 14. Evlilik Öncesi İlişkiler Puanlarının Uyuşma göre Karşılaştırılması	66
Tablo 15. Anne-Baba Bağlanma Puanlarının Uyuşma göre Karşılaştırılması	67
Tablo 16. İletişim Becerileri Puanlarının Uyuşma göre Karşılaştırılması.....	68
Tablo 17. Evlilik Öncesi İlişkiler Puanlarının Eğitim Durumuna göre Karşılaştırılması	68
Tablo 18. Anne-Baba Bağlanma Puanlarının Eğitim Durumuna göre Karşılaştırılması	69
Tablo 19. İletişim Becerileri Puanlarının Eğitim Durumuna göre Karşılaştırılması.....	69
Tablo 20. Evlilik Öncesi İlişkiler Puanları ile Anne-Baba Bağlanma, İletişim Becerileri Puanları ile İlişkisi.....	70
Tablo 21. Anne-Baba Bağlanma Puanlarının İletişim Becerileri Puanları ile İlişkisi.....	71
Tablo 22. Din Boyutu Üzerinde Etkili Olan Faktörler	73
Tablo 23. İletişim Boyutu Üzerinde Etkili Olan Faktörler.....	73
Tablo 24. Arkadaş Boyutu Üzerinde Etkili Olan Faktörler	74
Tablo 25. Aile Boyutu Üzerinde Etkili Olan Faktörler	74
Tablo 26. Cinsellik Boyutu Üzerinde Etkili Olan Faktörler	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Bartholomew Ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli	22
Şekil 2. Bağlanmanın Tanımlayıcı Yönleri	29
Şekil 3. Bartholomew ve Horowitz'in Bağlanma Stilleri Şeması	32

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Üniversite öğrencilerinin öğrenci danışmanlığı veya ruh sağlığı merkezlerine başvurularının en yaygın nedenlerinin romantik ilişkilerde yaşadıkları zorluklar olduğu bilinmektedir (Green, Lowry ve Kopta, 2003). Yakınlık ve aşk yerine şiddet içeren sağlıksız ilişkiler yaşayan üniversite öğrencileri için, zihinsel sağlıklarını derinden ve yıkıcı bir şekilde etkileyen olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Ortaya çıkan yetişkinlik, ergenlik ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemidir. Çocuk sahibi olma/evlilik yaşı, bitirme ve eğitim süresinin yirmili yaşların başından yirmili yaşların sonlarına doğru kayması ile birlikte yetişkinliğin belirleyici rolleri değişmiş ve bu durum gençlerin yetişkinlik özelliklerini göstermemelerine gösterememelerine neden olmaktadır (Arnett, 2000). Arnett (2000) belirtilen yetişkinliğin 18-25 yaş arasını kapsadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, birçok ülkedeki araştırmalar, yetişkinliğin Arjantin'de 25-27 (Facio & Micocci, 2003), İsrail'de 20-24 (Mayseless & Scharf 2003) ve Türkiye'de 19-26 (Atak & Çok, 2010) yaş aralığında olduğu belirtilmektedir.

Gelişen yetişkinlik yılları, bireylerin hala bağımlı oldukları ve sorumluluklarının farkında olmadıkları, yani hem ergenlik hem de yetişkinlik özelliklerinin karışık olduğu dönemlerdir. Bu nedenle beliren yetişkinlik, diğer gelişim evrelerinden ayrı düşünülemez çünkü o evreye ait özellikler önceki ve sonraki evrelerle bağlantılıdır. Bu aşamada bireyler, ergenlik döneminde başlayan kimliklerini kararlar ve denemeler yaparak oluştururlar ve ergenlikten farklı olarak beliren yetişkinlikte romantik ilişkilerin süresi uzamaktadır (Arnett, 2004). Diğer bir deyişle, ergenlik yıllarında başlayan aşk, iş ve yaşamlarını etkileyen dünya görüşü ile ilgili kararlar o dönemden itibaren bireysel olarak verilmektedir. Gelişmekte olan yetişkinler bilişsel, sosyal yönden bireyin kimliğini ve karakterini oluşturmada romantik ilişkileri ve

bunun neden olduğu duygusal değişiklikler önem arz etmektedir. Bu romantik ilişkiler, insanların karşılaşacakları yeni bir hayata uyum sağlamalarını da kolaylaştırır (Furzman ve Schaffer, 2003).

İstikrarlı ve yakın ilişkiler kurmanın ve sürdürmenin insanoğlunun temel ihtiyaçlarından biri olduğu ileri sürülmüştür (Dokur ve Profeta, 2006). Evlilik, gelecek nesillere katkı sağlayan bir aile ilişkisini sağlayan bir temel olduğu için en önemli ve birincil insan ilişkisi olarak kabul edilmiştir. Satir (2001), ailenin evrensel olan toplumun temeli olduğunu ve kadının ve erkeğin toplumsal değerlere, geleneklere ve yasalara uygun olarak evlendiği sosyal bir kurum olduğunu ileri sürmüştür. Evliliğin, bireylerin maddi ve manevi doyumları, görevlerini yerine getirmeleri, çevreye uyum sağlayan bireyler olarak yaşamaları ve topluma faydalı bireyler olmaları için önemli katkıları olduğu vurgulanmaktadır (Çelik, 2006).

Evliliğin bireyler için daha iyi fiziksel ve zihinsel sağlık (Waite ve Gallagher, 2000), bağlılık ve yakınlık (Laurenceau, Barrett ve Rovine, 2005) sağladığı bildirilmektedir. Bununla birlikte, evliliğin çiftler için faydaları iyi kurulmuş olsa da, evlilik her zaman zevkle karakterize edilmez. Evlilik başlangıçta insanlara neşe ve doyum sağlasa da bir süre sonra çoğu insan beraberinde umutsuzluk ve hayal kırıklığı duygularıyla evliliği bitirmeye karar vermektedir. Hawkins ve Booth (2005) tarafından yapılan bir araştırma, mutsuz bir evliliği sürdürmenin daha düşük mutluluk, yaşam doyumu, benlik saygısı ve daha yüksek düzeyde psikolojik sıkıntı ile ilişkili olduğunu ileri sürülmüştür. Çiftleri mutsuz ve hayatlarından memnun olmayan hale getirmekten başka, evlilik sorunları aynı zamanda çocukların davranış sorunlarının da önünü açmaktadır (Özğüven, 2001). Bu nedenlerle evlilik uyumu 1990'lardan beri üzerinde yoğun olarak durulan bir konu olmasına rağmen (Bradbury, Fincham & Beach, 2000), kavramla ilişkili olabilecek farklı faktörlerin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle evlilik uyumu ile ilgili faktörlerin araştırılması önem arz etmektedir.

Evlilikte iletişim üzerine yapılan sistematik araştırmalar, psikolojinin farklı alanlarının odak noktası olmuştur (Fincham, 2004). Örneğin, klinik psikoloji, sıkıntılı ve sıkıntılı olmayan evlilikleri ayırt etmek için çiftlerin nasıl etkileşime girdiğine odaklanmıştır. Klinik psikolojinin yanı sıra sosyal psikologlar da evlilik içi etkileşim ve yakın ilişkilere katılmaya başladılar. Böylece farklı disiplinlerin ve alanların gelişimine katkı sağladığı görülmektedir.

Evlilik alt sistemi açısından evlilik iletişimi, çiftlerin kişiler arası farklılıkları nasıl müzakere ettikleri, evlilikte rol ve beklentileri nasıl oluşturdukları, uygun sınırları nasıl belirledikleri, evlilik içindeki zorlukları nasıl yönettikleri ve bir sorunla karşılaştıklarında çatışma çözümlerini ifade etmektedir (Anderson ve Sabatelli, 2003). Özellikle Fitzpatrick (2009) evlilik iletişiminin çiftler arasındaki davranışsal, bilişsel ve duygusal etkileşimler ve onlara yüklenen anlamlardan oluştuğunu öne sürmektedir.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin, evlilik öncesi ilişkilerinde, anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerilerinin arasında ilişki olup olmadığı ve ilişki var ise, bu durumu etkileyen faktörlerin neler olduğunun tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin, evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinin, anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerileri ile ilişkisinin analiz edilmesinin alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

1.2. Amaç

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin, evlilik öncesi ilişkilerinin, anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerileri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın alt amaçları sırasıyla aşağıdaki gibidir:

- Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları yaş grubuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları uyruğuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği ile Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları arasında ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

- Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çalışma üniversite öğrencilerinin, evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinin, anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerileri ile ilişkinin tespiti amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çocukluk döneminde oluşan bağlanma stilleri ve iletişim becerileri gelecekte oluşacak romantik ilişkilere zemin hazırlamaktadır. Romantik ilişkiler sonucunda oluşan evlilik, toplum için önemli bir kurum olan aile oluşumunun temel girişimidir. Evlilik öncesinde oluşan “doğru eş” kavramı kişiden kişiye değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenleri, kişinin aile ve sosyal ilişkileri, manevi değerleri, ekonomik süreci, sosyal iletişim becerileri vb. oluşturmaktadır. Araştırma konusunun daha önce işlenmemiş olması çalışmayı önemli kılmaktadır. Literatürdeki karşılaştırmalı çalışmalar, klinik psikoloji açısından önem teşkil etmektedir. Elde edilecek olan sonuçlar literatüre katkı sunması öngörülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Aşağıda araştırmanın sınırlılıkları açıklanmıştır:

- Çalışma kapsamında elde edilen veriler katılımcıların kişisel beyanına dayalı olduğundan toplanan veriler katılımcıların verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.
- Araştırmanın yöntemi deneysel bir çalışma olmadığı için araştırmada neden sonuç ilişkisi yönünde mutlak sonuç elde edilemeyecektir.
- Araştırma Yakın Doğu Üniversitesinde(18 yaş üzeri) lisans ve yüksek lisans eğitim düzeyinde, romantik ilişkisi olan 400 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırma, araştırma ölçekleri (Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği , İletişim Becerileri Ölçeği, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği) ve bu ölçekler çerçevesinde hazırlanan sosyo demografik bilgi formu ile sınırlıdır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar kullanılan ölçeklerle sınırlıdır.
- Araştırma, Haziran 2021 döneminde elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Bağlanma: Bağlanma yeni dünyaya gelmiş bir bebekle ebeveynleri arasında süreç içerisinde artış gösteren ve karşılıklı olarak birbirini destekleyen bir etkileşimdir (Gander ve Gardiner, 2010).

İletişim: İletişim, insan hayatında önemli bir rol oynayan çok yönlü bir süreçtir. İletişim, bilgi ve anlayışın, anlamlı sembollerle bir kişiden diğerine aktarılmasıdır (Robbins, 1989: 506).

İletişim Becerisi: Kişisel bakımdan etkili, toplumsal bakımdan da uygun bir tarzda iletişimi gerçekleştirme yetisi (Bingöl ve Demir, 2011).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Romantik İlişki

Romantik İlişki “Romantik ilişkiler, tıpkı arkadaşlıklar gibi, bir çiftin yalnızca bir üyesi tarafından tanımlanmak yerine karşılıklı olarak kabul edilen, devam eden gönüllü etkileşimlerdir.” (Booth & Crouter, 2006, s. 63). Bu tanım cinsiyeti içermez çünkü hem aynı cinsiyetten hem de karşı cinsten partnerler romantik etkileşimlerinde bu romantik ilişki kriterlerini karşılamaktadır. Koasten (2004)’e göre romantik ilişkiler, bireyler arasında ortak bir etkileşim, yakın sevgi, sıcaklık, düşünsel farkındalık, sarılma, dokunma, öpüşme, seks, karşılıklı fikir birliği ve uyum, konuşma gibi fiziksel etkileşim olarak açıklanabilecek yakınlık bileşenini içerir. ve kendi iç dünyası hakkında paylaşımlardır.

Kişilerarası ilişkiler, yakınlık ve aşk, geç ergenlik ve genç yetişkinlerin psikososyal gelişimsel sürekliliği için önemli konulardır. İşlevsel romantik ilişkiler, bireylere işbirliği, cinsel haz, sevgi, sosyal destek (Sprey, 2001), yakınlık ve duygusal doyum gibi bazı avantajlar sağlamaktadır. Ayrıca tatmin edici bir romantik ilişkiye girmek, intihar düşüncesi riskini azalttığı için genç yetişkinler için koruyucu bir role sahiptir (Still, 2020).

Romantik bir ilişkide doyum, hem ilişkiyi sürdürmek için zevkli olarak deneyimleme hem de ilişkiden beklentileri gereken şekilde karşılama oranıdır (Wieselquist, Rusbult, Foster ve Agnew, 1999). İlişkilerde karşılanabilecek ihtiyaçlar yakınlık, cinsellik, güvenlik, aidiyet olabilir (Greene ve Britton, 2015). Diğer bir deyişle, ilişkide karşılanan yakınlık ve cinsellik ihtiyaçları gibi ödül ve maliyetlerin arzu edilir ve olumlu olarak yorumlanmasıdır. Ödüller yüksek olduğunda, beklentiler karşılandığında ve maliyetler düşük olduğunda, tatmin edici bir

ilişki olması beklenir. İlişki ne kadar tatmin olursa, o kadar fazla bağlılık getirir. Araştırma çalışmaları, memnuniyetin ilişki bağlılığının önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir (Etcheverry ve diğerleri, 2012; Rodrigues, Lopes ve Kumashiro, 2017). Bununla birlikte, doyumsuz ilişkilerdeki bireyler, ilişkiyi sürdürmeyi tercih edebilir veya tatmin olan ortaklar, bağlılığın tek belirleyicisi olmadığı için daha düşük bağlılık gösterebilirler (Duffy ve Rusbult, 1986).

2.1. Aile Tanımı ve İşlevi

Sosyal hayatın önemli bir boyutu olarak, belirli ve ortak hedefler etrafında ortaya çıkan ve gelişen sosyal etkileşimin yapılandırılmış organize formları ve oluşumlarına sosyal kurumlar denir. Bu kurumların başında aile gelmektedir (Doğan, 2007: 175). Yapısı ve tanımı toplumdaki topluma farklılık gösterse de aile kavramı evrenseldir. Listelenen tanımlardan bazıları bir aile olmak için kan bağına gerektirir. Bu bağlamda Sayın'a (1990:2) göre aile; İnsan ırkının devamlılığını sağlayan biyolojik ilişkiler sonucunda ilk olarak sosyalleşme süreci ortaya çıkmış ve karşılıklı ilişkiler belirli kurallara bağlanmıştır; Biyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyal, hukuki ve benzeri yönleri olan, toplumda ortaya çıkan maddi ve manevi zenginliği nesilden nesile aktaran sosyal bir kurumdur. Bu görüşün aksine bazıları, aralarında kan bağı olmasa da ailenin bir parçası olduğunu hisseden tüm bireyleri kapsayan bir yapıyı savunmaktadır.

Şahinkaya'ya (1991: 48) göre aile; birbirleriyle evlilik, kan veya evlatlık bağı olan, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, oynadıkları farklı roller (koca, eş, anne, baba, çocuk ve erkek kardeş), kendilerine özgü davranışlar yaratırlar ve nesilden nesile sürekliliğini sağlarlar. Yukarıdaki tanımlarda da belirtildiği gibi aile, toplumu oluşturan bireylerin doğduğu, büyüdüğü ve temel ihtiyaçlarının karşılandığı bir kurumdur. Tarih boyunca ailenin işlevleri ve görevleri zaman içinde değişmiştir. İlkel insan toplumlarında türlerin devamlılığı ve çocuk bakımında işbölümü için kurulan aileler, zamanla siyasi ve ekonomik işlevler üstlenmiş, toplumu biyolojik ve kültürel olarak koruyan bir yapıya dönüşmüştür (Kılıç, 2009: 230). Bugün bu kurum; bireylerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamasının yanında kendini güvende hissetme, iletişim kurma, sosyal destek sağlama ve sosyalleşmeyi sağlama gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılama işlevi de vardır. Strong ve DeVault (1986) aile, doğum ve sosyalleşme; ekonomik işbirliği birimi olmak; çocuklara, kocalara, ebeveynlere rol verme ve yakınlık

kaynağı olma işlevlerini yerine getirdiğini belirtti. Framo'ya (1996) göre aile; aşk, sadakat, bağlılık, aidiyet ve mutluluk gibi bazı önemli duyguları daha derin ve daha tatmin edici bir düzeyde sunan yerlerden biridir (akt: Gladding, 2012: 3). Bireylerin ihtiyaçları, gelişimlerinin farklı aşamalarında farklılık gösterir. Bu eğilimde ailelerin işlevleri ve görevleri zaman içinde değişmektedir.

2.2. Aile Yaşam Döngüsü

Aileler sabit bir yapıya sahip olmayan, sürekli değişen kurumlardır. Ailede süreç boyunca art arda çeşitli sapmalar olabilir; bilgi, büyüme, düşüş ve dağılma döngüsü vardır (Barker ve Chang, 2013: 22). Evlilik ve aile hayatı, bireyin hayatında olduğu gibi farklı dönemleri içerir. Bu farklı dönemler, “aile yaşam döngüsü” veya “aile gelişim aşamaları” kavramlarıyla tanımlanmaktadır (İşmen-Gazioğlu, 2014: 29). Yukarıdaki kavramlar, zaman içinde ailelerde meydana gelen evrim ve değişiklikleri ifade eder. Bu anlayış bireyin yaşam döngüsünü göz ardı etmese de bir sistem olarak tüm aileyi vurgular (Gladding, 2012: 11). Roannau ve Poertner (1993) aile yaşam döngüsü; aile bireylerinin değişimi, yapısal değişim, işlevsel değişim ve toplumsal değişimin boyutları süreç olarak tanımlanmaktadır (akt. Nazlı, 2014: 44). Aile yaşam döngüleri, Carter ve McGoldrick (1999) tarafından altı dönem olarak tartışılmaktadır (akt.: Gladding, 2012:11-19):

- 1) Bekar yetişkinler: evden ayrılanlar
- 2) Yeni eşler
- 3) Küçük çocuklu aileler
- 4) Genç çocuklu aileler
- 5) Evden ayrılan çocukları olan aileler
- 6) Ömrünü tamamlamış aileler

Tüm ailelerin bu gelişimsel ve sistemik evrelerden geçmesi beklenir. Nitekim aile yaşam döngüsü olarak ifade edilen özellik sosyo-kültürel bir değişkendir ve kültürlere göre farklılık göstermektedir. Sonuç olarak yaşam döngüsü kriterlerini karşılamayan birçok aile bulunmaktadır. Evli olmayan çocuklu çiftler veya çocuksuz eşler bu duruma örnek olabilir. Aile yaşam döngüsünün her aşamasının kendine özgü zorlukları, gelişimsel görevleri ve üstesinden gelinmesi gereken değişiklikleri vardır (Gladding, 2012: 11). Uzmanlar, büyüme sürecinde bir aşamadan diğerine geçerken ailenin stres seviyesinin en yüksek noktasına ulaştığını doğrulamaktadır. Yaşam döngüsünde bir kayma veya düşüş varsa ailede bazı belirtiler görülmeye başlar. Bu belirtiler ailenin sıkışıp kaldığını ve bir sonraki aşamaya geçmenin zor olduğunu gösterir. Aileyi güvende tutmak için ortaya çıkan stresle başa çıkmalısınız. karşılaşılan sorunların çözümü için; Karşılıklı fikir alışverişinde bulunma, problem çözme ve karar verme yetkinliklerine sahip olmaları beklenir (İşmen-Gazioğlu, 2014:30).

Bireylerin sosyal ilişkilerdeki tutumlarını ve beklentilerini etkileyen farklı alışkanlık ve tutumlara sahiptirler. Aile ortamı, güvenlik, barınma, güven ve maliye ihtiyaçlarını sağlamanın yanı sıra, çocukların toplumun normlarını, ahlakını ve kültürel uygulamalarını öğrendiği bir alandır (Kirman, 2004). İlk etkileşim kuralları ebeveynler tarafından çocuklara sunulur, çocuğun ebeveynleri ile etkileşimi gelecekteki ilişkilerinde belirleyici olur (Kirman, 2004). Ayrıca kültürel kodlar ve anlamlar eski kuşaklardan genç kuşaklara aktarılır, kültürel pratiklerin sürekliliğini sağlamak için (Kirman, 2004; Ozorak, 1989). Kuşaklar arası bağımlılık, toplumsal değerlerin aktarımını artırarak kültürün devamını kolaylaştırır (Kağıtçıbaşı, 2005).

Kilian (2003) romantik ilişkiye yönelik tutum ve beklentiler üzerinde ailesel deneyimlerin de belirleyici olduğunu savunmaktadır. Kültürlerarası çiftler genellikle çocuk yetiştirme, dini tutumlar, hiyerarşi (Dennison ve diğerleri, 2014; Falicov ve Brudner-White, 1983), iletişim tarzları ve geniş ailelerle ilişkiler (Falicov) gibi alanları düzenleyen kültürel kodlar açısından farklılık gösteren ailelerden gelmektedir. , 2014) evlilikte uyumsuzluğa neden olabilir (Hohmann-Marriott ve Amato, 2008).

Bireylerin akrabalarından ne kadar etkilendiği de bazı durumlarda kültürel olabilir ve aile özelliklerindeki farklılıkları yansıtıyor olabilir. Kovacs (2015) tarafından Macaristan'da

Macar-Çinli çiftler arasında yapılan bir araştırma, Çinliler için ailenin onayını ve desteğini almanın önemli olduğunu, aile ile çatışma yaşamamanın ise duygusal iyiliklerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Ancak Macarlar için, ilişkilerinin yapısından dolayı ebeveyn onayına çok fazla önem verilmez. Dolayısıyla olumsuz yorum onlar için ailevi çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmamıştır (Kovacs, 2015). Lou ve meslektaşları (2015), bireyleri kültürlerarası flört etmeye teşvik eden dinamikleri incelemiştir.

Bulguları, bir bireyin aile kültürü ve mirasından etkilenme düzeyinin kültürlerarası flört eğilimi ile ters orantılı olduğunu göstermektedir.

Ailelerle ilgili bir diğer önemli boyut, aile içinde ve geniş aile açısından yakınlık ve sınırlardır. Minuchin (1974) aileleri, üyelerin etkileşimlerini sınırlayan belirli kurallara ve kalıplara dayalı olarak işleyen sistemler olarak tanımlar. Aile Sistemlerinin Yapısal Teorisi'nde aileleri anlamak için her aileye özgü davranışsal beklentilerin ve aile işleyişine ilişkin evrensel kuralların incelenmesi gerektiğini açıklar (Minuchin, 1974). Ailelerle ilgili evrensel beklenti, karı koca arasında tamamlayıcılığın ve çocuklarla hiyerarşik ilişkilerin varlığıdır. Ancak aileler içinde yaşadıkları sosyal kültürden oldukça fazla etkilenmekte, dolayısıyla toplumun kural ve normlarına maruz kalmaktadırlar. Sanayileşmiş Batı toplumlarında, baskın aile yapısı, karı-koca ikilisi tarafından yönetilen kesin sınırları olan bir çekirdek ailedir (Falicov & Brudner-White, 1983). Ancak diğer kültürlerde yönetici ikili baba-oğul veya anne-oğul olabilir.

Wood (1985) sınırları, aile üyelerinden beklenen davranışları belirleyen kuralların netliği ve aile üyelerinden yakınlık olarak tanımlamaktadır. Biri aile üyelerinin yakınlığını tanımlayan kişilerarası, diğeri ise ailedeki güç ve hiyerarşi dağılımını tanımlayan alt sistem sınırı olmak üzere iki tür sınır önerir. Çekirdek ailedeki güç konumlarının yanı sıra, aile sistemindeki hiyerarşi, önemli aile kararlarında geniş aile üyelerinin kapsayıcılığını tanımlar. Kuşaklararası kültürlerde, geniş aile için sınırlar daha geçirgendir ve genellikle kadınları aile yönetiminden dışlayan asimetrik bir güç dağılımı gözlemlenir (Falicov ve BrudnerWhite, 1983). Öte yandan, bireyci aile oluşumu çoğunlukla iki kişilik bir iştir,

Yine bu kategori altında incelenecek bir kavram olan farklılaşma, bireylerin önemli diğerlerine göre bireysellik ve birliktelik, özerklik ve yakınlığı nasıl dengelediklerini ifade

eder (Parsons, Nalbone, Killmer & Wetchler, 2007). Bireyin iyi farklılaşması, yakın ilişkilerde yakınlıktan kaçınmadan benliğini korumasına yardımcı olur (Bowen, 1978). Eşsiz bir kimlik ve benlik duygusu elde etmek, kişisel değerlerin ve ahlakın farkında olmak, inançlar arası çiftler arasındaki ilişki doyumunu olumlu yönde etkiler (Parsons ve diğerleri, 2007).

Bazen eşler, yakınlık, sınırlar ve geniş aileden farklılaşma seviyelerindeki farklılıklar nedeniyle ailesel deneyimlerinden kaynaklanan çatışmalar yaşarlar. Geniş aile bireyleri ile ilişkilerinde eşlerin farklı beklenti ve uygulamaları varsa, geniş aile üyeleriyle iletişimin biçimi ve içeriği sorunlu hale gelebilir (Bacas, 2002). Yakın ilişkilere sahip olmayı vurgulayan topluluklar için, evlilik ikilisini geniş aileden ayıran sınırlar belirsiz olabilir. Petronoti ve Papagaroufali'nin (2006) çalışmasındaki Yunan katılımcılar, Türk eşlerinin kendi aileleri ile olan yakın ilişkilerinin eşler arasındaki mahremiyeti azalttığını öne sürüyorlar.

2.3. Evlilik Öncesi İlişkiler ve Eş Seçimini Etkileyen Faktörler

İnsan sosyal bir varlıktır. En temel ihtiyaçlarından biri başkalarıyla birlikte yaşamaktır. Karşı cinsle ilişkilere ve diğer insanlarla ilişkilere ihtiyacı vardır. Bu ilişkilerin toplum tarafından kabul görmesi için bireylerin evliliklerinin evlilik kurallarına göre onaylanması gerekir (Özabacı, 2014: 48).

Tüm toplumlarda evlilik, yaşamda yeni bir dönem anlamına gelir. bireyleri evliliğe yönlendirmek; Kişisel olarak daha iyi hissetme isteği, yalnızlıktan kurtulma isteği, cinsel doyum sağlama, ebeveyn olma, ekonomik koşulları iyileştirme ve kendini güvende hissetme gibi pek çok farklı neden bulunmaktadır (Kalkan vd., 2012: 2). Bireyler karşı cinsle ilişki kurmaya hazır olduklarında; sosyal beklentiler ve normlar, insanların fizyolojik durumlarını, kendilerini algılamalarını, farklı ihtiyaçlara farklı önem vermelerini ve/veya bunları farklı şekillerde deneyimlemelerini etkiler (Hortaçsu, 2012: 136).

Karşı cinsle ilişki kurmanın yanı sıra insan hayatındaki en önemli ve zor kararlardan birisi de eş seçmektir. Kişi bu kararlar kiminle ve nasıl bir hayat yaşayacağına, kiminle seyahat edeceğine, gelişeceğine ve değişeceğine, hatta kimin çocuk sahibi olacağına ve kiminle çocuk yetiştireceğine karar verir (Schennell, 2014: 61). Tüm hayatı etkileyecek bu doğru kararı

vermenin mutlu bir evliliğe giden yolda atılacak en önemli adımlardan biri olduğuna inanılıyor. Bu kararı vermek karmaşık bir süreçtir ve evlilik için hem benlik hem de kişi hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Bireyler, istek ve ihtiyaçlarını tam olarak bilmeden ve gerçekçi beklentiler belirlemeden sadece evlenecekleri kişileri tanımaya odaklanıp bir ilişkiye başladıklarında sağlıklı bir ilişki kurmakta sorun yaşayabilirler (Tarhan, 2014: 29).

Evlilik öncesi bireylerin amacı, uyumlu ve tatmin edici bir romantik ilişki kurabilmektir. Bu amaçla bireylerin eş seçimini etkileyen birçok faktörün olduğuna inanılmaktadır. Bu faktörlerden bazıları; sosyoekonomik özellikler, eğitim düzeyi, ideolojik ve dini görüşler, etnik ve kültürel farklılıklar, fiziksel özellikler, kişilik özellikleri ve yaş (Kalkan vd., 2012:9-18). Burger'e (1992: 169) göre bu seçim, sadece karşı tarafın listelenen özelliklere istenilen düzeyde sahip olmasından değil, aynı zamanda bu özelliklerin benzerliği ve tamamlayıcılığından da etkilenmektedir. Öte yandan Willy (2012) ihtiyaçların karşılıklı olarak tatmin edilmesinin ve ortaklar arasında destek ve açıklığın alınmasının önemli faktörler olduğunu belirtmektedir. Ancak erkek ve kadınların eş seçiminde farklı kriterlere sahip olduklarına inanılmaktadır.

Buss ve Barnes (1986), kadınların erkeklerde güvenilirlik, ekonomik koşullar, cömertlik ve hırsla ilgilendiğini belirtirken; erkeklerin kadınların fiziksel çekiciliği, türün devamı için üretim kapasitesi ve bu doğrultuda onlardan daha genç olmaları ile ilgilendiğini belirtmiştir (Burger, 2008: 278-283). Bir partner istediği özelliklere sahip olsa bile, bireylerin partnerlerini gerçekten tanımak ve karar vermek için zamana ihtiyaçları vardır. Evlilik öncesi süreçte; kişiler partnerlerini daha yakından tanımak, olumlu ve olumsuz özelliklerini görmek, anlamak, birlikte yaşamak için gereken aşk bağına kurmak ve geleceği inşa etmek için birlikte vakit geçirme şansı bulurlar. Bu süreçte edindikleri deneyimlere ve geliştirdikleri kriterlere göre evlenmeye karar verirler (Özabacı, 2014). Ancak evlilik öncesi dönem her iki taraf için de yanıltıcı olabilir. Duyguların etkisi altında partnerinin olumsuz özelliklerini görmemekle birlikte, birey sadece karşı tarafın olumlu özelliklerini gösterebilir (Kalkan vd., 2012:3).

Şenel (2014: 63-69), bir kişinin yaşamının yarısından fazlasını etkileyen eş seçimi kararını üç aşamalı bir karar süreci olarak tanımlamaktadır. İlk aşama kendini iyi tanımaktır; İkinci aşama, evlenecek kişinin özelliklerini tanımaktır; üçüncü aşama, evlenmek isteyen kişinin

istediği veya istemediği özelliklerin ve diğer kişinin bu özelliklere ne ölçüde sahip olduğunun değerlendirilmesidir. Sağlıklı bir şekilde ilerleyen bu süreç, bireylerin evlilik yaşamlarında hayal kırıklığı yaşama ihtimallerini azaltmaktadır.

Kenny ve Acitelli (2001) de partner algısında yanlılık için destek beklemek için bazı gerekçeler belirtmektedir. İlk olarak, evlilik ve yakın ilişkilerde algının idealizasyon ve benzerlik etkilerinden etkilendiğine dair kanıtlar vardır. Partnerin kendi benlik kavramıyla uyuşmadığını görme veya partneri istenmeyen özelliklere sahip olarak görme ya da olumsuz davranması ilişkiyi tehdit edebileceği; bu yüzden bir ilişki içinde olmak bazı algısal önyargıları beraberinde getirir. Bir diğer algısal yanlılık ise partnerin idealleştirilmesinden kaynaklanabilir, Murray & Cooper (2005)'in “hatalarda erdemleri görme” yaklaşımı ve bulgular bu önermeyle uyumludur. Partner hakkında önceden edinilen bilgilerin doğruluk üzerinde bozucu etkileri de olabilir. Birbirini anlamak ve tanımak, ilişkilerin ve evliliklerin erken evrelerinde hatırı sayılır bir çabayı oluşturur; ancak hem evliliğin hem de ilişkilerin gelişim evreleri vardır. Partnerler, partner ve ilişki hakkında önceden edindikleri bilgilere güvenebilir ve bilgileri sonraki evlilik aşamalarındaki değişikliklere göre güncelleyebilir. Örneğin Thomas ve Fletcher (2001)'nin çalışması, daha uzun süre evli olan çiftlerin, daha kısa süre evli olan çiftlere göre daha düşük empatik doğruluk düzeylerine sahip olduğunu göstermiştir.

2.4. Evlilik Öncesi İlişkilerin Değerlendirilmesi

Romantik ilişkilerin değerlendirilmesi, bireylerin partnerlerine ve romantik ilişkilerine ilişkin algılarını ifade eder. Bireylerin yakın ilişkilerin doğasına ve anlamına ilişkin algıları, romantik ilişkilerdeki duygu ve davranışlarını da etkiler. Ayrıca, ilişkilerdeki birçok sorun, ilişkinin yanlış algılanmasından etkilenir. Romantik ilişkilere ilişkin algılar, ilişki hakkında mantıksız inançlar oluşturmada da etkilidir (Busby vd., 2001).

Evlilik öncesi ilişkileri değerlendirmek, bireylerin partnerleri ve ilişkilerini etkileyen çeşitli alanlar hakkındaki fikirlerinin farkına varmalarını sağlar (Busby vd., 2001). Hendrick, Dicke ve Hendrick (1998), ilişkiyi değerlendirerek, ilişkideki genel memnuniyet düzeyini, beklentilerin ne ölçüde karşılandığını, ilişkinin ne kadar iyi olduğunu, partnere olan sevgiyi, ilişkilerde pişmanlık ve sorunları değerlendirerek ifade etmişlerdir. Ayrıca birçok araştırmacı,

ilişki değerlendirme yoluyla bireylerin ilişkilerini gözden geçirebileceklerini ve ilişkilerindeki güçlü ve sorunlu alanları ortaya çıkarabileceklerini belirtmişlerdir (Ergin, 2011). Bir ilişkideki sorunlu alanların belirlenmesi, çiftlerin bu konuda yardım aramalarının önünü açabilir ve onların tatmin edici ilişkiler yaşamalarını sağlayabilir (Busby vd., 2001).

Çiftlerin ilişkilerini zenginleştirmelerine, sorunlardan kaçınmalarına ve evlilik öncesi ortaya çıkan sorunları ortadan kaldırmalarına yardımcı olacak becerilerin öğretilmesi amacıyla düzenlenen bu çalışmalar, evlilik kalitesinin artmasına ve evlilik ilişkilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Evlilik öncesi dönemde çiftlerin evlilik hayatının çeşitli yönleriyle ilgili bilgi ve becerilerle donatılması bu sürece uyumlarını kolaylaştıracaktır (Kalkan ve Yalçın, 2012).

Evlilik yaşamı, birçok bireysel ve ailevi konuda fikir birliği gerektirir. Evlilik öncesi dönemde oluşabilecek bu fikir birliği evlilikteki başarıyı ve mutluluğu büyük ölçüde etkileyecektir. Bu doğrultuda, çiftlerin evliliklerini değerlendirmelerine yardımcı olmak ve onları evli yaşamlarında daha mutlu etmenin yollarını öğretmek için evlilik öncesi danışmanlık ve ilişki geliştirme programları geliştirilmiştir. Evlilik öncesi danışmanlık hizmetleri, bireylerin gelişen ilişkilerini daha detaylı tartışabilmeleri ve değerlendirebilmeleri için gönüllü olarak katılabilecekleri faaliyetlerdir. Bu faaliyetler sayesinde eşler, bir uzman desteği ile ilişkilerinin güçlü ve zayıf yönlerini sağlıklı bir şekilde değerlendirebilecek ve ileride doğabilecek olası anlaşmazlıkları çözme fırsatı bulacaklardır. Bu sayede ilişkileri güçlenecek ve sağlam bir zeminde duracaklardır (Ergin, 2011).

Geçmişteki çalışmalar kişilerarası duygu düzenlemesi ile romantik ilişki ve evlilik işleyişi arasındaki ilişkiyi kapsamlı bir şekilde araştırmış olsa da (Butler, 2011), Zaki ve Willams'ın (2013) kişilerarası duygu düzenleme modelinin bağlanma stilleri ile ilişkisini araştıran bir çalışma bulunmamaktadır. ve evlilik uyumu. Kişilerarası duygu düzenleme, sosyal desteğin altında yatan bir mekanizma olarak öne sürülmüştür (Hoffman, Carpenter & Curtiss, 2016; Marroquin, 2011). Alanyazında yapılan araştırmalar, çiftlerin evliliklerinde sosyal desteğin önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Özbey, 2012). Örneğin, Meyers ve Landsberger (2002) evli kadınlar arasında sosyal desteğin kaçınmacı bağlanma stili ile evlilik doyumu arasında bir aracı olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir deyişle, araştırmacılar, kaçınan kadınların ailelerinden aldıkları desteğin azalmasının ve memnuniyet verici ve

yardımcı olabilecek arkadaş ağının eksikliğinin evlilik kalitesinin düşmesine katkıda bulunabileceğini savundular. Bununla birlikte, araştırmaları bağlanma kaygısı ile evlilik doyumu arasında herhangi bir aracı ilişki ortaya koymamıştır. Kaygı ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmamasının, örneklemelerine kocaları dahil etmemekle ilişkili olacağını savundular.

Kişilerarası duygu düzenlemenin bağlama bağlı olarak uyumlu veya uyumsuz olabileceği bildirilmiştir (Hoffman, 2014). Hoffman (2014) kişilerarası stratejilerin bireyleri yoğun duygulardan kaynaklanan strese koruyabileceğini öne sürmüştür. Öte yandan, sorunun devam etmesine neden olursa zararlı olabilir. Bunu, birisinin olaylar üzerindeki kontrol duygusunu azaltarak kendi duygularını düzenlemek için sürekli olarak başkalarını kullanmasının zararlı olabileceği kaygı bozuklukları açısından açıkladı. Sosyal destek, kişilerarası duygu düzenlemenin bir parçası olsa da (Zaki ve Williams, 2013) ve sosyal destek evlilik uyumu ile ilişkili olsa da (Meyers ve Landsberger, 2002) kişilerarası duygu düzenleme farklı bir kavramdır.

2.5. Bağlanma

“Bağlanma”, “anne veya bebeğe bakan kişinin çocuğa karşı davranışlarına göre şekillenen, anne ile çocuk arasındaki etkileşim sonucu oluşan, güçlü ve kalıcı olan ve en duygusal olduğu zaman ortaya çıkan bağlanma” anlamına gelir. (Konyalıoğlu, 2002) yaşam boyu devam eden duygusal bir fenomen olarak tanımlanır (Bowlby, 1983) Bowlby, bağlanmayı (1969, 1973, 1980) bireyin içinde bulunduğu duygusal bağ olarak tanımlar.

Günümüzde bebek ve ebeveyn arasındaki bağ üzerinde en güçlü kurumsal etkiye sahip olan yaklaşımlardan biri Bowlby'nin bağlanma kuramıdır (Caprara ve Cervone, 2000:189).

Hazan ve Shaver'a (1987) göre romantik ilişkiler, erken çocukluk döneminde bebekler ve bakıcıları arasındaki bağlanma oluşumu olarak bağlanma süreçleridir. Erken çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma ile romantik ilişkilerde sergilenen bağlanmaya ilişkin davranışlar arasında benzerlik vardır. Van de Bongardt ve ark. (2015) de bu fikri desteklemektedir, çünkü çocukların içsel çalışma modeli ile ilgili zihinsel temsiller benlik,

dünya ve başkaları ve özellikle ebeveynleri hakkında onların romantik ilişkilerini şekillendirmektedir.

Paquette ve ark. (2020), yetişkin bağlanma stili ile romantik ilişki tutkusu ve çatışmayla baş etme yöntemleri arasındaki ilişki hakkında üç çalışma yürütmüştür. Uyumlu tutkunun güvenli bağlanma ile pozitif, kaçınmacı bağlanma ile negatif ilişkili olduğuna ulaşımlardır. Bağlanma kaygısı ve güvenlik, obsesif tutku ile pozitif olarak ilişkili bulundu. Romantik ilişkilerde tutkunun obsesif ve uyumlu özelliklerinin yetişkin bağlanma stiline bağlı olduğu ve bu özelliklerin partnerlerin etkili ve etkisiz çatışmayla başa çıkma yöntemleriyle ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır.

Çocuklar, fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimleri için tamamen ebeveynlerinin sevgi dolu yakınlığına ve ilgisine bağlıdır. Bowlby'ye (1973) göre, önemli insanlarla güçlü duygusal bağlar kurma eğilimi insan doğasının bir parçasıdır ve yeni doğan bebekte bu eğilim zaten mevcuttur. Bir bebeğin ihtiyaçları içgüdüsel bakım davranışları ile karşılandığında ve anne-baba ile bebek arasındaki yakınlık güvenli bir bağlanma ilişkisi oluşturur. Bağlanmanın oluşumu bebeğin bakımını ve ilk ilişki çerçevesini sağladığı için bebek için hayati önem taşır. Birincil bakıcılarla olan bu ilk ilişki zamanla tutarlı hale gelir ve bebeğin gelecekte yaşayacağı yetişkin ilişkilerini etkiler. Bağlanma literatüründe farklı sınıflandırmalar bulunmakla birlikte, Yetişkinlerde güvensiz bağlanma davranışlarının kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma olarak iki boyutta tanımlanabileceği görülmüştür (Fraley, Waller ve Brennan, 2000). Kaygılı bağlanma, terk edilme ve reddedilme korkusu nedeniyle partnerinden ayrılmada zorluk yaşama gibi davranışları içerir (Mikulincer ve Florian, 2001). Kaçınan bağlanmada bireyler kendi kendine yeterli olmaya çok fazla odaklanırlar, bu nedenle partnerleri çok yakın olduklarında kendilerini rahatsız hissederler (Mikulincer ve Florian, 2001). Kaygılı bağlanma, terk edilme ve reddedilme korkusu nedeniyle partnerinden ayrılmada zorluk yaşama gibi davranışları içerir (Mikulincer ve Florian, 2001). Kaçınan bağlanmada bireyler kendi kendine yeterli olmaya çok fazla odaklanırlar, bu nedenle partnerleri çok yakın olduklarında kendilerini rahatsız hissederler (Mikulincer ve Florian, 2001). Kaygılı bağlanma, terk edilme ve reddedilme korkusu nedeniyle partnerinden ayrılmada zorluk yaşama gibi davranışları içerir (Mikulincer ve Florian, 2001). Kaçınan bağlanmada bireyler kendi kendine yeterli olmaya çok fazla odaklanırlar, bu nedenle partnerleri çok yakın olduklarında kendilerini rahatsız hissederler (Mikulincer ve Florian, 2001).

Hazan ve Shaver (1987), kişinin çocukken bağlanma figürüyle benzer bir ilişki kurduğunu, romantik ilişki yaşadığı kişiyle yetişkinlikte kurduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle bağlanma kuramının yetişkinlikteki romantik ilişkiler için de kullanılabileceğini göstermişlerdir. Kişinin kabul edileceği ve destekleneceği romantik bir partnerin varlığı, birçok yönden çocuklara birinci derecede bakım verenlerle güvenli bağlanma ilişkilerine benzer. Öte yandan, güvenli bağlanmaya sahip olmayan bireylerin mağdur ve boyun eğici çerçeveler geliştirdikleri için bazı araştırmacılar tarafından ilerideki flört ilişkisinde yüksek risk altında olacağı tahmin edilmektedir. Hazan ve Shaver (1987) de güvensiz bireylerin sevdikleriyle olan ilişkilerinde kıskançlık gösterdiklerini belirtmişlerdir. Kaygı ve kaçınma bağlanma stillerinin psikolojik flört saldırganlığı mağduriyeti ve devamı ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur (Henderson ve diğerleri, 2005). Bazı araştırmalarda psikolojik flört saldırganlığı ile kaygılı bağlanma arasında ilişki bulunurken, kaçınmacı bağlanma ile ilişki bulunmamıştır (Cadely, Kerpelman ve Pittman, 2018; Sandberg, Suess ve Heaton, 2010). Ayrıca Cadely ve ark. (2018), kaygılı bağlanma tipine sahip bireylerin, ilişkilerini sürdürme istekleri ve yüksek bağımlılıkları nedeniyle psikolojik flört saldırganlığına daha fazla maruz kalabileceklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan, Sadece kaçınma bağlanmaya sahip bireylerin psikolojik flört saldırganlığını yüksek stresle yordadığına dair bir araştırma bulgusu bulunmaktadır (Gormley ve Lopez, 2010). Bağlanma teorisi eleştirisini reddetmek, güvenli bağlanan insanların psikolojik flört saldırganlığının nasıl açıklanacağı ile ilgilidir (Schwartz, Hage, Bush ve Burns, 2006). Bu nedenle, bağlanma stillerinin psikolojik saldırganlık üzerindeki rolü belirsizliğini koruyor.

2.6. Bağlanma ve Tarihsel Gelişimi

Bowlby 1950'de evsiz çocukların zihinsel ihtiyaçları ve sorunları üzerine bir araştırma yapmak üzere görevlendirilmiştir. Daha sonra Bowlby, 1951'de bu süreçle ilgili çalışmasını rapor etmiştir. Bu raporda, anne yoksunluğunun ve yaşamın ilk yıllarında yetersiz anne bakımının, çocuğun kişilik gelişimine ve ruh sağlığına önemli ölçüde zarar verdiği bildirilmektedir (Hazan ve Shaver, 1993). Ancak bu raporun eksik yönü, anne yoksunluğunun çocuk üzerindeki olumsuz etkilerinin net olarak bilinmemesidir.

Bowlby, psikanalitik gelenekte eğitim görmüş, ancak terapi uygulamasına başladıktan sonra psikanalitik yaklaşımın yetersizliğini fark etmeye başlamıştır. Öyle ki, çalışanlar tarafından

beslenmelerine ve bakılmalarına rağmen kurumlarda çocukların psikolojik olarak sıkıntılı, kaygılı ve hatta gelişimde başarısız olmaları psikanalitik kuramın görüşleriyle çelişmektedir (Hazan ve Shaver, 1993). Psikanalitik kuramın varsayımları ile Bowlby'nin kendi gözlemleri arasındaki tutarsızlık ve psikanalitik bakış açısından anne-çocuk bağlanmasının ilişki kalitesinden ziyade birincil bağlanmayı sağladığı argümanı Bowlby ile tutarlı değildir. Ayrıca Bowlby, bireyin durumunu açıklamada psikanalitik kuramın geriye dönük metodolojisini eleştirmiş ve bireyin gelişim çizgisinin erken evrelerinde yaptığı gözlemleri ham veri olarak kullanarak kişilik işlevlerini açıklamada geleceğe yönelik tahminlerde bulunabileceğini öngörmüştür. Teoriler, bireyin bağlılığının evrimini açıklamakta yetersiz kaldığından, Bowlby bu durumu açıklamaya çalışmıştır.

Bağlanma çalışmaları başlangıçta Bowlby'nin hastane ve anaokulundaki çocukların ayrılma ve yeniden birleşme sürecindeki tepkilerini incelemesine dayanmaktadır. Bowlby, hastane, huzurevi gibi evlerinden uzakta yaşayan çocukların bu durumdan ciddi şekilde etkilendiğini ve bunun daha çok annenin kişiliğinin kaybıyla bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Bowlby, küçük bir çocuğun annesinden uzak, yabancı bir ortamda bırakıldığında, sırasıyla itiraz, umutsuzluk ve ayrılık olarak adlandırılan beklenen bir dizi davranışı izlediğini ifade etmiştir. Buna göre, birkaç saatten bir haftaya kadar sürebilen ilk aşamada, çocuk derin bir yas hisseder ve tüm kısıtlı imkanlarını annesine kavuşmak için kullanır. İkinci aşamada çocuk, kaybolan annesiyle o kadar meşgul olur ki, durgunlaşır ve derin bir keder yaşar. Ayrılık döneminde çocuk çevresini önemser ve bakıcılarının ilgisinden memnundur ancak annesi döndüğünde annesine tamamen kayıtsız kalır ve mutsuz olur. Bu ayrılık devam ederse, çocuk geçici olarak çevresindekilerle bağ kurmaya devam edecek ve bağlanma numaralarını kaybettiğinde bir süre yas tattuktan sonra sonunda başkalarıyla iletişimi kesecektir (Masterson, 2008).

Bowlby'nin teorisinin temel ilkelerini oluştururken psikanaliz, gelişim psikolojisi, bilgi işleme, sibernetik ve etiyolojiden yararlandı. Lorenz'in ördekler ve koyunlarla yaptığı çalışmalarda, çocuk ve bakıcı arasında aralarında yemek olmasa bile bir bağ kurulabilmesi ve Horlow'un maymunlarla yaptığı çalışmada, bebek maymunların tercih etmeseler de, bebek maymunlar arasında ince tüylü oyuncak bebek maymunları tercih ettikleri görülmüştür. Onlara yiyecek sağlamak, Bowlby'nin görüşlerini pekiştirmek için güçlü nedenlerdir, araştırmalar yapılmıştır. Bebekler ve primatların yavruları arasında gözlemlenen benzerlikler

Bowlby'yi bebek ile bakıcı arasındaki bağı evrimsel bir anlamı olduğuna inandırmıştır (Bowlby ve Ainsworth, 1992:760).

Bu Bowlby çalışmaları, bir çocuğun annesiyle kurduğu bağ hakkındaki mevcut fikirleri kökten değiştirir ve ayrılık, yoksunluk ve kayıp yoluyla bu bağı bozar. Özetle, bebeklerin ve primat yavrularının benzer doğuştan yeteneğe sahip bir bağlanma kişiliğine ihtiyaç duydukları ve bağlanma biçiminden ayrıldıklarında psikolojik olarak olumsuz etkilendikleri görülmektedir. Bowlby ve Ainsworth'ün katkılarıyla geliştirilen bağlanma kuramında, anne ve çocuk arasında kurulan duygusal bağın, bireyin duygu ve davranışlarında çocukluk ve yaşam boyunca işlevsel kaldığı ileri sürülmüştür. Bu duygusal bağlanma ve bağlanma davranış sisteminin ne olduğu aşağıda açıklanmıştır.

2.7. Bağlanma Kuramı

Bağlanma teorisi, gelişim sürecinde insan ilişkileri ve insan varlığı üzerine yapılan birçok araştırmanın yapı taşı oluşturur. Bağlanma teorisinin temel fikri (Bowlby, 1969, 1973, 1979, 1980), her bireyin çevresindeki insanlar aracılığıyla destek, bakım ve takdir görme arzusu sonucunda kurduğu duygusal bağ olarak ifade edilir. Bu temel ihtiyaç, yaşamın erken evrelerinde hayatta kalmaktır; emzirme döneminde, yetişkin ilgisine çok ihtiyaç duyulduğunda vazgeçilmez bir ihtiyaç haline gelir. Bu nedenle her birey içgüdüsel olarak bağlanma kişiliği olarak deneyimli bir bağlanma kişiliğine ihtiyaç duyar. Yakın duygusal bağlar, bireyin çocukluktan başlayarak kendisinin ve çevresindeki diğerlerinin zihinsel modellerini geliştirmesine izin verir; yaratılan bağın kalitesi gelişimin seyrini etkiler (Bretherton, 1989).

Bowlby'ye göre sağlık psikolojisinin yapı taşlarından biri ve en önemlisi anne ile çocuk arasında var olan bağıdır. Çocuk ve ebeveyn arasında kurulan bu bağ, çocuğun gelecekteki yaşamının bir aynasıdır ve gelecekteki bağlanma kalıplarına rehberlik eder (Bowlby, 2012).

Bowlby (1983), "bağlanma sisteminin" üç temel işlevi olduğunu belirtmektedir. Bunlar;

1) Kendisine bakan kişi ile yakın ilişki kurmak,

2) Çevreyi keşfederken veya yeni bir şey öğrenirken alıcı ebeveyni güvenli bir alan olarak kullanmak,

3) Anneyi ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamak için duygusal ve ruhsal alanlarda bir liman olarak görmek.

Sağlıklı gençlik ve yetişkinlik döneminde bu bağlantılar süreklilik kazanır ve daha sonraki yaşlarda bu bağlantılara eklenmeye devam eder. Ancak yeni oluşan bu bağlar genellikle karşı cinsle olan bağlardan oluşur. Bu bağlanma ilişkilerinde bağın devamını sağlayan koruyucu velayetin varlığı kritik bir bileşendir (Bowlby, 1988). Bowlby (1982), çocuklukta edinilen bağlanma davranışının bakıcıyla deneyimlenmesi sonucunda bilinçaltında oluşan zamana direnen bir şemanın varlığından bahsetmekte ve oluşan şemaların kişilerarası ilişkilerimizde bağlanma örüntülerinin ve bağlanma gelişiminin temelini oluşturduğunu söylemektedir.

Bağlanmanın gelişimine bağlanma kuramı çerçevesinden bakan Ammaniti, Van Ijzendoorn, Speranza ve Tambelli (2000) bu süreci şu şekilde değerlendirmektedir:

1. Yaşamlarının ilk beş yılında çocuklar farklı etkileşimler ve davranış biçimleri yaşarlar. İlgili kişi ile kendi aralarındaki bağları, genetik özellikleri sırasında geliştirirler.
2. Çocuk ve bakıcı arasındaki bu etkileşimler, çocukların bakış açısından içsel çalışan modeller olarak içselleştirilir.
3. Bir başka dönemi kapsayacak şekilde gelişimsel bir sırayla birbirlerine aktarılırlar. 4. Nesilden nesile aktarılan bağlanma biçimleri, kişinin babalık döneminde annesine bağlanma biçiminde ve çocuklarına bağlanma davranışında kendini gösterebilir.

Bağlanma içsel bir olgu olduğu için kişilerin bireysel eylem ve davranışlarını öngörerek bağlanma durumlarında ve duygusal desteğe ihtiyaç duyulduğunda söz sahibi olmak mümkündür, ancak kişilerin bağlanma davranışlarını gözlemleyerek mümkündür. Bağlanmaya neden olan olay ve durumlar hakkında bir sonuca varılamaz (Bee, 2009). Aşağıda bireylerin temel ihtiyaçlarının gelişim evrelerine göre dönemlere göre karşılaştırılması yer almaktadır:

Tablo 1.*Bağlanma Davranışının Temelleri*

GELİŞİMSEL EVRE	ANNE-BABA	AKRAN/PARTNER
BEBEKLİK	Yakınlığı korumak Güvenli sığınak Güvenceli üs	
ERKEN ÇOCUKLUK	Güvenli sığınak Güvenli üs	Yakınlığı koruma
GEÇ ÇOCUKLUK VE ERKEN ERGENLİK	Yakınlığı Koruma Güvenceli üs	Güvenli sığınak
YETİŞKİNLİK	-----	Güvenli sığınak Güvenceli üs

Kaynak: (Hazan ve Shaver, 1993).

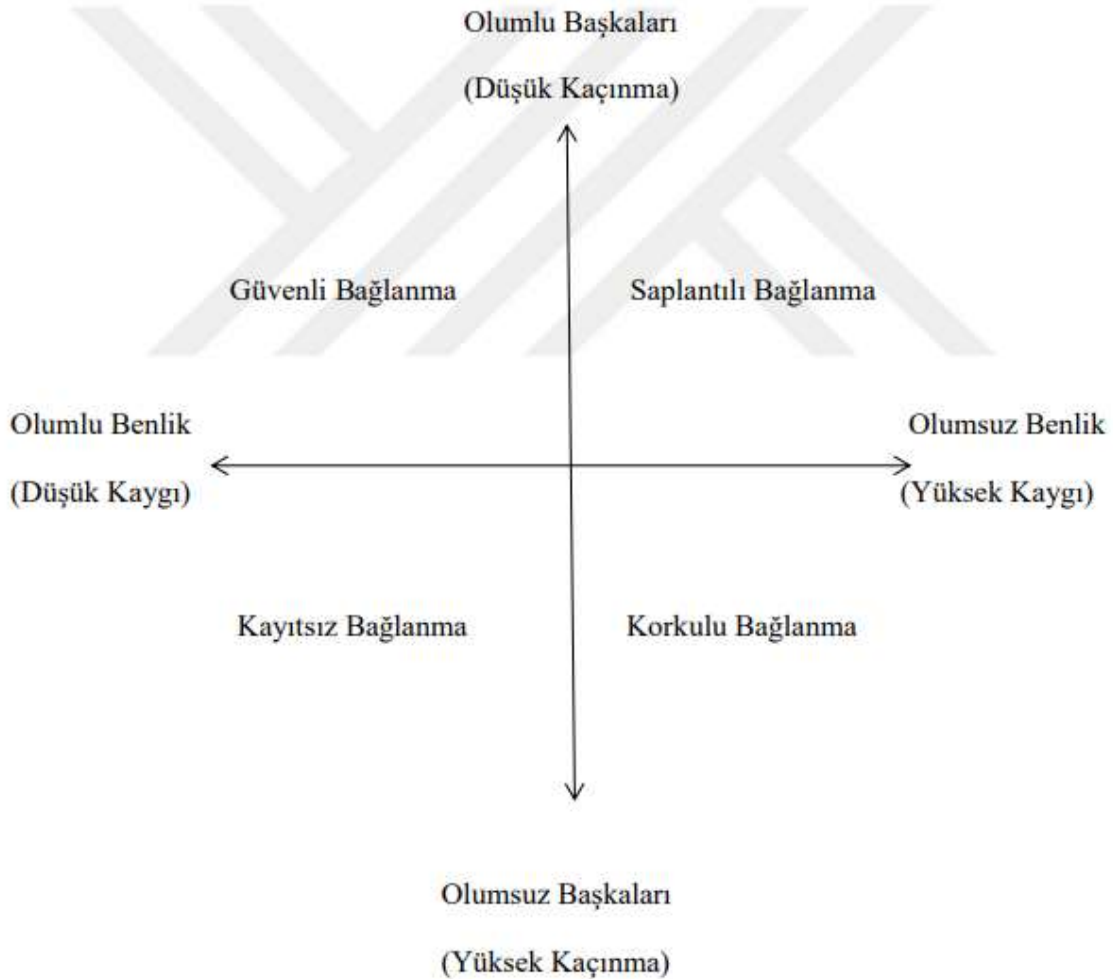
Bireylerin eşleri ve ebeveynleri ile bağlanma ihtiyaçları doğrultusunda kurdukları duygusal bağlanma biçimi; yaşamın ilk aylarından itibaren bakıcı ile erken çocukluk döneminde kurulan ilişkinin kalitesine göre şekillenir. Bağlanma stillerinden biri olan dörtlü bağlanma modeli, yetişkin bağlanmanın temelini oluşturmaktadır. Bowlby gibi, Ainsworth de bir bebeğin ebeveynleriyle sahip olduğu duygusal bağ türünün, ergenlik ve yetişkinlikteki bağlanma modellerinde tekrarlanabileceğini belirtir. Bu doğrultuda yaptıkları araştırmalar, güvenli, kaçınan ve endişeli/çelişkili olmak üzere 3 tip yetişkin bağlanma modeli ortaya koymaktadır. Ancak Bartholomew ve Horowitz (1991) bu üçgenel bağlanma örüntüsünün dörtlü bağlanma örüntüsü olarak tanımlanabileceğini öne sürmektedir.

2.8. Bağlanma Stilleri

Bartholomew ve Horowitz (1991), yetişkinlerin bağlanma stillerini, bireylerin kendilerine ve başkalarına yönelik içsel çalışma modellerine dayalı olarak açıklamak için dörtlü bağlanma modeline başvururlar. Dörtlü bağlanma modeli, kişinin kendisi ve diğer bireyler hakkında

olumlu ve olumsuz çıkarımlar yapması sonucunda ortaya çıkar. Değerlendirmelerde iki farklı boyut (olumlu ve olumsuz) kullanılarak dört farklı yetişkin bağlanma örüntüsü oluşturulmuştur.

Bireyin kendini olumlu değerlendirmesinde, başkalarına karşı olumlu (güvenli), başkalarına karşı olumlu, olumsuz (kayıtsızlık), başkalarına karşı olumsuz, başkalarına karşı olumlu (saplantılı) ve başkalarına karşı olumsuz olmak üzere dört tür bağlanma stili vardır. Bu bağlanma stilleri şu şekilde açıklanabilir:

Şekil 1. Bartholomew Ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Kaynak: (Klohn ve John, 1998).

Güvenli bağlanma: Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinlerin kendileri ve başkaları için olumlu içsel modelleri vardır (başkalarıyla olumlu), böylece güvenli bağlanan insanlar takdir edilir hissederler, ihtiyaç duyduklarında başkalarını yapıcı ve destekleyici bulurlar ve başkalarıyla kolayca bağlantı kurarlar. Bu tür bağlanmaya sahip kişiler düşük düzeyde stres ve korku yaşarlar.

Bağlanma Kuramı'na göre güvenli bağlanan çocukların bilişsel şemalarının başkalarına güven üzerine kurulduğu bildirilmektedir (Bowlby, 1973). Erken çocukluk döneminde bakım ihtiyaçları düzenli olarak karşılanan çocukların güvenli bağlanma modeli geliştirdikleri bildirilmektedir. İhtiyaçları nadiren karşılanan ve bakım verenler tarafından bakılmayan çocuklarda güvensiz bağlanma modelinin geliştiği vurgulanmaktadır (Bowlby, 1973).

Saplantılı bağlanma: Bu bağlanma stili, kişinin kendini olumsuz, diğerlerini olumlu bir model olarak algılaması sonucunda oluşur. (Diğer olumsuzlar öz olumludur) Saplantılı bağlanma, Hazan ve Shaffer (1994) arasındaki kaygılı/çelişkili bağlanma ile paralellik gösterir. Birey karar vermeden önce kendini değersiz görerek başkalarının onayını alma eğilimindedir ve başkalarının fikirleri onun için önemlidir. Yakın ilişkiler kurmaya çok heveslidirler, ancak erişilebilirlik ve gerektiğinde başkalarına güvenme konusunda soru işaretleri vardır (Totan, 2008). Yakın hissettikleri insanlarla bağlantı kurmak için adımlar atmaya isterler, ancak yüksek derecede endişe veya sevilme korkusu yaşarlar. İlişkileri hakkında akıllarında sürekli soru işaretleri vardır ve mantıksız beklentiler içindedirler (Collins ve Feeney, 2004).

Yüksek düzeyde bağlanan kişilerin çocukluk çağındaki bağlanma kişiliklerinin tutarsız ve duyarsız olduğu bildirilmektedir. Yüksek düzeyde kaygıya sahip olan bu bireyler, bağlanma güvensizliği, yakınlık için güçlü bir ihtiyaç, ilişkilerle ilgili kaygı ve reddedilme korkusu ile karakterizedir.

Kayıtsız bağlanma: Bireyin kendisi hakkında olumlu, ancak başkalarının (diğerlerinin olumlu ve olumsuz benlik) modellerinde olumsuz düşüncelere sahip olması ve bu bağlanmada kişilerin özerkliklerine karşı duyarlı olmalarıdır. Kayıtsız bağlanma, kendine güven takıntısı ve bağlanmada başkalarına güvensizlik ile gösterilir. Başkalarından uzak olmanın amacı, kişinin yakın ilişkiler sonucu yaşayabileceği hayal kırıklığı ve terk edilme duygularına

karşı bir tür koruma koyarak kendini güvenceye almak istemesidir. Kayıtsız bağlanan kişilerin özgüvenleri çok yüksektir.

Korkulu bağlanma: Bireyler kendilerini ve başkalarını olumsuz olarak gördükleri için her iki modelin de olumsuz versiyonu olarak tanımlanır. Başkalarına bağımlılıkları görülebilir. Bu kişiler kendilerini değersiz ve sevilmeye değer görmez, başkalarına güvenmemeye ve onlara karşı tasvip etmeyen tavırlar sergilemeye eğilimlidirler. Bir yandan kabul edilmek isterler, ancak diğer yandan yaşadıkları endişe ve korkular nedeniyle başkalarına yakın olamazlar. Yapılan araştırmalar bu tür bağlanmaya sahip kişilerin desteğe ihtiyaç duyduklarında yardım isteme konusunda pek rahat olmadıklarını, kendilerine beklenen düzeyde özgüvene sahip olmadıklarını ve kişilerarası iletişimde oldukça antisosyal olduklarını göstermiştir. Ayrıca korkulan bağlanmaların güvenli bağlanma türü ile zıt ifadelerle sahip olduğu anlaşılmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkinler, olumlu içsel çalışma modeli, yakın romantik ilişkilerde rahat, içselleştirilmiş özsayıya sahip, eşlerini yanlarında olacakları gibi gören ve ihtiyaç anında güvenli bir sığınak gibi destekleyici olarak nitelendirilirler (Hazan ve Shaver, 1987). ; Bartholomew, 1990). Güvenli bağlanan insanlar romantik ilişkilerini sıcak, arkadaş canlısı, sevimli, güvenilir, uzun ömürlü olarak tanımlarlar. Romantik ilişkilerinde, güvensiz bağlanan yetişkinleri karşılaştırmak için terk edilmekten korkmamak gibi daha özgüvenlidirler (Hazan ve Shaver, 1987). Ayrıca, güvenli bir şekilde bağlanan eşler güvenli bir sığınak ve yakınlık ve yakınlık kaynağıdır, romantik ortakları için rahatlık, destek ve daha istikrarlı bir ilişki sağlar.

Kararsız durumları ve güvensizlikleri nedeniyle, kaygılı bağlanan bireyler, yakınlık için yoğun bir açlığa sahip olmalarına rağmen, romantik partnerlerine yakın ve uzak olma endişesine sahiptirler. İlişkisel çatışma olasılığını artıran partneri ve ilişkiyi ruminatif olarak kontrol etme eğilimindedirler (Mikulincer ve Shaver, 2003). Romantik partnerin, ihtiyaç duyduklarında duyarlı ve müsait olmayacağı konusunda endişelenirler. Partnerinin yakınlığını ve desteğini gösterip göstermeyeceğine dair ikircikli duygularıyla tehdit anında destek ve yakınlık elde etmek için aşırı denemeler gibi hiperaktif edici stratejiler kullanırlar (Mikulincer ve Shaver, 2013). Yapışkanlık ve kıskançlık terk edilme korkusu nedeniyle bağlanma kaygısının özellikleridir (Hazan ve Shaver, 1987). Endişeli bir şekilde bağlanan

yetişkinler, kendi değerleri ve değerleri hakkında şüphe duyabilirler ve bu da onları sevimli olarak kabul etmelerini zorlaştırır. Bu nedenle, partnerin sevgisi ve yakınlığı konusunda sürekli arayış içindedirler (Collins & Read, 1990).

Kaçınmacı bağlanan yetişkinler, partnerlerinin ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarına ve onların taleplerini ve ifadelerini görmezden gelip cezalandırabileceklerine inandıkları için romantik ilişkilerde daha ifadesiz ve özgüvenli olurlar (Fraley ve diğerleri, 1998). Kaçınan bağlanmaya sahip bireyler, romantik bir ilişkide öz bağımlılıklarını ve duygusal mesafelerini sürdürmek için partnerlerinin iyi niyetine güvenmeme ve savunmacı tutumlar sergileme eğilimindedir. Romantik ilişkide partnerden tehdit edildiğinde yakınlık aramamak, ihtiyaç ve duyarlılığını inkar etmek, yakınlıktan uzaklaşmak ve bağımlı olmak gibi stresli durumlarda devre dışı bırakma stratejilerini kullanma eğilimleri vardır (Mikulincer ve Shaver, 2013).

Yetişkinlerde bulunan bağlanma örüntüleri ve şemaları ile ilgili yapılan çalışmalarda anne baba ve çocukların bağlanma örüntüleri arasında %85 oranında benzerlik bulunmuştur. Bu sonuç, ebeveynlerin kişisel bağlanma kalıplarını ve şemalarını bir sonraki soy ağacına aktardıklarını göstermektedir. Bu, yetişkinlerin başkalarıyla kurdukları bağlanma stilinin aslında ebeveynlerinin bağlanma stilini yansıttığını göstermektedir. Korelasyonu inceleyen araştırmalar, ebeveynlerin cevapları ile çocuklarının kişilerarası ilişkilerdeki davranışlarının yüksek oranda ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın sonucu ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Nitekim bir çocuğun yaşamının ilk yıllarında anne ve babasıyla güvenli bir ilişki kurabilmesi, sonraki yıllarda sosyal ve duygusal gelişimini etkiler. Tablo 1, bireylerin bakım verenlerine yönelik algı, duygu, düşünce ve davranışlarını ve bu algıların arkasında yatanları göstermektedir.

Tablo 2.

İçsel Çalışan Modeller İçerisinde Bağlanma Davranışı

Güvenli	Kaçınan	Kaygılı / Kararsız
---------	---------	--------------------

Hatırlamalar	Aile sıcak ve etkilidir	Anne soğuk ve reddedicidir	Baba haksızdır
	Yüksek kendilik değeri vardır	İnsanlardan şüphe edilir	Diğerleri karmaşık ve anlaşılması güçtür
	Genellikle diğerleri tarafından sevilir	Diğerleri güvenilmez ve bağlanılmazdır	İnsanlar yaşamımız üzerinde biraz kontrole sahiptir
	Diğerleri genellikle iyi niyetli ve iyi kalplidir	Ailenin ve diğerlerinin doğruluğu ve dürüstlüğü hakkında şüphelidir	----
Bağlanma- İlişkisel İnanç ve Davranışlar	Diğerleri genellikle güvenilir, değerli, ve bağlanılabiliridir	Sosyal yaşamda güven vardır	----- eksikliği
	Kişilerarası ilişkilere yönelir	Kişilerarası ilişkilere yönelmeme konusudur	----- söz
Bağlanma, Amaçları İhtiyaçlar	İlişki ve Yakın arzular	İlişkileri	Uzak kalma ihtiyacı vardır
	İlişkilerde ve yakınlık ve özerklik arar	Özerklik ihtiyacı için sınırlı yakınlık kurar	Aşırı yakınlık ihtiyacı vardır
	-----	Başarı gibi amaçlara daha fazla ağırlıklı	Düşük düzeyde özerklik arayışı vardır Reddedilme korkusu

		yer verir		vardır
Planlar ve Stratejiler	Sıkıntıları kabul eder	Öfkeyi engelleyecek sıkıntıları yönetir		Daha yüksek sıkıntı ve öfke gösterir
	Yapıcı negatif hafifletir	yollarda etkileri gösterir	Minimal sıkıntı gösterir	Yarar elde etmek için uysal ve istekli davranır

Kaynak: (Feeney, 2008).

2.9. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Ainsworth'a göre, bir çocuk ve bir anne arasında güvenli bir bağın gelişimini etkileyen birçok faktör vardır. Çocuğun doğuştan gelen mizaç özellikleri bağlanmayı etkileyen önemli bir faktör olmasına rağmen, annenin yetişkin ve güçlü olması nedeniyle çocuk ile anne arasındaki ilişki büyük ölçüde annenin özellikleriyle şekillenmektedir. Bağlanma ilişkisinin temellerinin atıldığı zamandır (JayBelsky, 2008: 300).

Bağlanmada anne anahtar durumdadır. Bir bağlanma ilişkisi ancak anne modelinden iletilen sıcaklıkla gerçekleşir. Anne, annesi ve babasıyla dürüst ve sevgi dolu bir ilişki kurmuşsa bu, çocuğuyla olan ilişkisinde ve evliliğinde de kendini gösterir (Bodur vd., 2005: 90). Ayrıca ilk altı ayda emzirme, çocuğun duygularını ve anneye olan bağlılığını düzenlemede çok önemli bir rol oynar. Emzirme döneminde bebek annesinin kollarında kendini güvende hisseder. Troy (1995) ise anne ve çocuk arasındaki duygusal temasın güvenli bağlanma oluşumuna katkı sağladığını vurgulamış ve annenin çıplak çocuğunu kucaklaması ile güvenli bağlanma arasında pozitif bir ilişki olabileceğini öne sürmüştür. Bu nedenle doğumdan hemen sonra bebeğin vücudunun anne ile temasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca anne ve baba tarafından çocuğun sürekli kucağında tutulması, onunla oynanması, beslenmesi, uyuması ve yatırılması çocuğun güvenli bir bağlanma geliştirmesine yardımcı olur (Sağlık Bakanlığı, 2008).

İlişkiyi etkileyen bir diğer faktör de annenin doğum sonrası depresyonu olup olmadığıdır. Tomlison, Cooper ve Murray (2005) Güney Afrika'da 98 anne-bebek çifti üzerinde yaptıkları bağlanma çalışmasında, annenin doğum sonrası depresyonu ile bağlanma güvensizliği arasında güçlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. Anne ve çocuk arasındaki güvenli bağı tanımak, sadece annenin psikolojik özellikleri ile ilgili değil, aynı zamanda annenin kocası ile ilişkisi, duygusal ve etkili destek alabilecek sosyal faktörlerinin olup olmadığı, anne-bebek arasındaki ilişkinin olup olmadığı ile ilgilidir. Bu faktörler annenin çocuğa verdiği bakımın kalitesini doğrudan etkiler (Tomlison, 2005: 1045).

Birincil bağlanma kişiliği ağırlıklı olarak anne olmakla birlikte, çocuğun babayla güvenli bir bağ kurması da kritik önem taşır: anneden destek alan babaların çocukları ile daha güvenli bir bağ kurmaları daha olasıdır. Bebek ve baba arasındaki bağlanmada anneye göre bağlanma şekli ve bağın detayları farklılık göstermektedir. Her iki ebeveyn de uyaran kaynağıysa, çocuğun babasıyla da güvenli bir bağ kurması mümkündür ve çocuğunun hayatına daha çok dahil olacaktır (Kuzucu, 2011: 80). Ayrıca eğitim düzeyi yükseldikçe babanın daha demokratik ve esnek bir cinsiyet rolüne sahip olduğu ve çocuğun gelişiminde kendini daha yetkin hissettiği için daha fazla ebeveyn sorumluluğu üstlendiği ileri sürülmektedir.

Ülkemizde baba katılımı geçmişe göre artmış olsa da katılımı olumsuz etkileyen geleneksel toplumsal cinsiyet modellerinin günümüzde de var olduğu dikkat çekmektedir. Kadınların iş yaşamına katılımının artmasıyla birlikte kadınlar, gerekli düzeyde olmasalar bile erkeklere eşit işlerde çalışma yaşamına katılmaya başladılar. Toplumsal yaşamdaki bu gelişmeler, ebeveynlerin cinsiyet paradigmasına ilişkin görüşlerini, alışkanlıklarını ve algılarını etkilemektedir. Aile içindeki yükümlülüklerin yeniden tanımlanmasına yol açan bu gelişmeler, uzun vadede toplumdaki ve aile içindeki bağların daha adil olmasını desteklemiştir (Kuzucu, 2011: 80). Ergenler ve çocuklar kuşkusuz daha adil aile bağlarından olumlu etkileneceklerdir.

Türkiye'de çalışan bir annenin doğum izninin sona ermesinden sonra maddi sebeplerden dolayı çocuğun bakımı akrabaları veya ona bakan biri tarafından yapılmaktadır. Akrabalar başka illerde ikamet ediyorsa, çocuklar ve ebeveynler uzun süre birbirlerini görmezler Cyntia vd., (1993), Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuğu bir yaşına gelmeden işe dönen annelerin düzeyinin %30 civarında olduğunu bildirmiştir. Araştırmacılar, annenin doğum nedeniyle

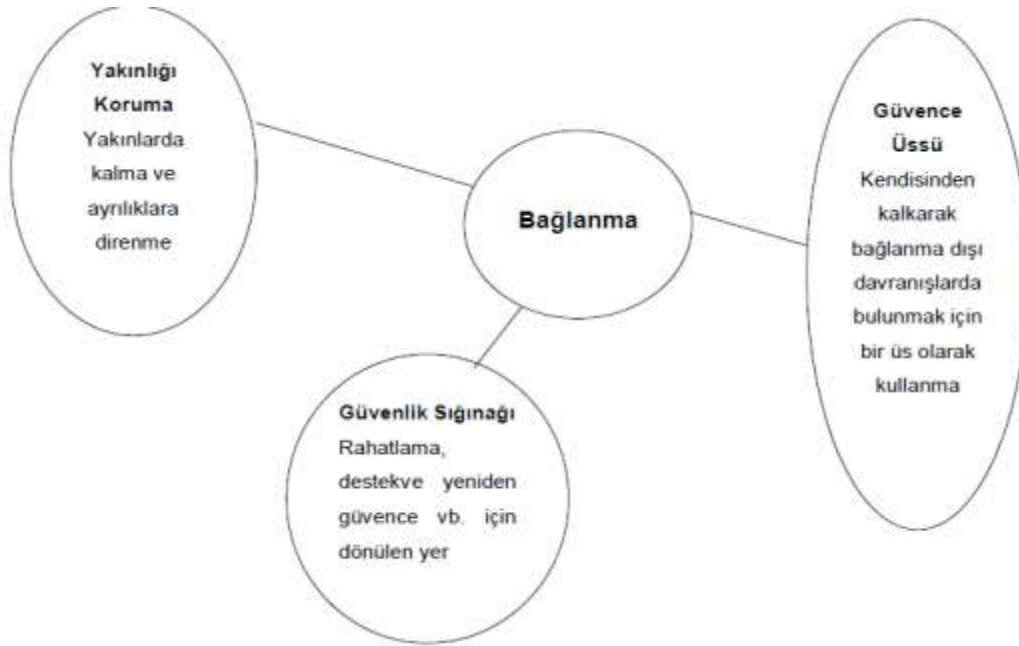
çocuğundan ayrılmasının çocuk dokuz aylık olmadan bağlanmayı ne ölçüde etkilediğini incelemiş, ancak anlamlı sonuçlara ulaşamamıştır (Kuzucu, 2011).

Çalışan anneler çocuklarıyla daha az zaman geçirmelerine rağmen, çocuklarının ihtiyaçlarına daha duyarlıdırlar. Ancak anne bir rol çatışmasına girmişse bu durum bağın güvenliğini tehdit edebilir. Birbiriyle çelişen rollere sahip annelerin çocuklarına yeterince zaman ayıramayacakları düşüncesinden endişe duydukları ve bu durumun çiftin birbirleriyle olan iletişiminin kalitesini olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Güvensiz bir ilişki, kaygı ve kaçınma ile karakterizedir. Bağlanma ilişkisinde kaçınma ve kaygı durumlarının, erken yaştaki çocukların istek ve ihtiyaçlarının karşılanmaması nedeniyle ebeveynlerin kararsız ve duyarsız tutumları sonucunda ortaya çıktığı belirtilmektedir. Çocuğu yetiştiren kişilerin (genellikle annelerin) tutarsız, yetersiz, dengesiz tepkileri, aşırı sinirlilik ve kaygı, bencil veya orantısız davranmanın özellikle çocuk hasta olduğunda bağlanma kaygısının artmasına neden olduğu kabul edilmektedir. Olumsuz ebeveyn tutumları sonucunda bağlanma kaygısı geliştiren çocuklar, kaygıyla mücadele etmek için aşırı strese karşı oldukça duyarlı olan “yüksek aktivasyon” (hiperaktivite) tekniklerini kullanırlar. Bu yöntemin bir sonucu olarak, yakın ilişki içinde oldukları bireylerin tutumlarına ve erişilebilirliklerine özellikle dikkat ederler. Hiperaktivasyon yöntemlerinin ısrarla uygulanması, depresyon için bir risk faktörü olan ortaklara ve bağlara 'tutunma', sürekli kabullenme ve yakınlık arayışı gibi durumlarda kendini gösterir (Sümer ve Güngör, 1999).

Bağlanma ilişkisinde kaçınma tutumu, anne ve babanın çocuğın destek, yakınlık ve savunma gereksinimlerine karşı mesafeli, soğuk ve gergin davranması nedeniyle oluşur. Bu ebeveynler, özellikle çocuklarının duygularını sergilemelerini engelleyerek veya bastırarak (bazı psikolojik kontrol durumlarında olduğu gibi) çocuklarının duygu ve tutumlarını kontrol etmeye çalışırlar. Sonuç olarak duygularını ifade etmemeyi öğrenen çocuk, görünüşüne yaklaşımdan kaçınır (veya kontrolünü zorlaştırır), destek bulmaktan vazgeçer ve kaçınma tutumunu kullanır. Stresle başa çıkmak için yakınlık veya destek aramayan çocuklar özgüven geliştirir. Bunu sağlayan koruma yöntemlerini güçlendirir. Bu nedenle çekingen bireyler stresli veya riskli olaylarda duygularının ortaya çıkmasına neden olacak bir “aktivasyonu önlemeye” (deaktivasyon) davranışı yöntemi oluştururlar. Bu yöntemin kullanımı, bağlanmanın düzenlenmesine yol açacak durumlardan kaçınma, başkalarının destek ve

yakınlık gereksinimlerine karşı ilgisizliğin gelişmesi gibi durumlara dönüşmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Şekil 2. Bağlanmanın Tanımlayıcı Yönleri

Kaynak: (Hazan ve Shaver, 1993).

2.10. Bağlanma Üzerine Kuram ve Modeller

2.10.1. Ainsworth'ün Üçlü Bağlanma Modeli

Ainsworth (1989) yabancı durum deneyi sonuçlarına dayanarak bağlanmayı üç ana stilde tartışmıştır:

Güvenli Bağlanma Stili: Bu stile sahip çocuklar, bakıcıları yanlarındayken çevreyi gönüllü olarak keşfederler. Bakıcının yokluğunda çok endişeli değillerdir ve döndüklerinde yakın temas kurmak istemişlerdir. Sakinleşerek ve herhangi bir öfke belirtisi göstermeden çevreyi keşfetmeye devam etmişlerdir (Sümer ve Güngör, 1999).

Kaygılı ve kararsız bağlanma stili: Bu stile bağlanan çocuklar çevreyi keşfetme konusunda fazla heves göstermezler. Bakıcı ortamdan ayrıldığında endişeliydiler ve döndüklerinde kolay kolay sakinleşememektedirler. Bakıcılarıyla yakın temas kurmak istemelerine rağmen öfkelerini ortaya çıkaran sert tepkiler vermektedirler.

Kaçınan bağlanma stili: Bu bağlanma stiline sahip çocuklar, bir bakıcının yokluğunda fazla stres yaşamamış olmalarına rağmen döndüklerinde yakın teması reddederler. Bakıcı geri döndüğünde, ondan uzaklaştılar ve çevre ile etkileşime devam ettiler.

Ainsworth ve ark. (1978) Bu tür bağlanmalara sahip çocukların anneleri şu sonuçlara varmışlardır (Sümer ve Güngör, 1999):

Güvenli bir şekilde bağlanmış çocukların anneleri, çocuklarının taleplerine duyarlıdır.

Kaygılı/çelişkili çocukların anneleri tutarsız, çocuklarının aktif etkinliklerini engellemekte ve gereksiz müdahalelerde bulunmaktadır.

Bağlanmadan kaçan çocukların anneleri üşür, yakınlığı reddeder ve yakın temastan kaçınır.

2.10.2. Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli

Yetişkinlerde bağlanma davranışları, 1970'lerde yetişkin ilgisizliği ve evlilikte ayrışma çalışmalarıyla başladı. Shaver ve Hazan (1988), araştırmalarını Ainsworth'un, kendilerini romantik ilişkiler bağlamında güvenli, kayıtsız veya ilgisiz olarak tanımlayan yetişkinlerin, ailede farklı ebeveyn-çocuk ilişkileri kalıpları bildirdiklerini bildiren bebek bağlanma örüntüleriyle ilgili çalışmalarıyla güçlendirmiştir (Demirbağ, 1992: 87). Hazan ve Shaver (1987) yaptıkları çalışmada Ainsworth'un üçgen bağlanma stilinin yakın ilişkiler bağlamında tanımlanan yetişkin bağlanma stilleriyle yaklaşık olarak aynı olduğunu vurgulamışlardır. Bir kişinin yetişkinlikteki ilişkilerinin kısmen kişisel ve sosyal yaşamlarının zihinsel modellerine ve ayrıca ebeveynleriyle çocukluk ilişkilerinin bir sonucu olarak oluşan güvenli, endişeli ve kaçınmacı bağlanmaya bağlı olduğunu belirtmişlerdir.

Hazan ve Shaver'in (1987) güvenli, kaygılı, paradoksal ve kaygılı kaçınan birliktelik olmak üzere üç boyuta bakarak yaptıkları araştırmaya göre, güvensiz insanlara göre her iki

ebeveynin de birbirleriyle ve çocuklarıyla daha sıcak ilişkileri vardır. Araştırmaya göre, kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin, paradoksal kaygılı bağlanma stiline sahip kişilere kıyasla annelerini soğuk ve kayıtsız olarak tanımladıkları bildirilmiştir. Buna göre güvenli bağlanma geliştiren yetişkinler, sosyal, kendine güvenen, yakın ilişkiler kurmaktan rahatsızlık duymayan kişilerdir. Endişeli ve paradoksal bağlanmaları olan yetişkinler güvensizdir, reddedilme ve terk edilme korkusu yaşarlar. Öte yandan, endişeli yetişkinler yakın ilişkilerden kaçınırlar, başkalarına açılmaktan rahatsız olurlar ve sosyal olarak bastırılırlar.

Kaçınan bağlanma stilinde sürekli olarak tepkisizlik gözlenmiştir. Güvenli olduğuna inanılan şeyleri sürdürmekten kaçınacak şekilde acı verici koşullara rağmen sosyal durumlardan kaçınmayı içerir. Kaçınan birey yakınlık korkusu yaşar ve ilişkilerinde kurduğu mesafeyi korumayı tercih eder (Hazan ve Shaver, 1987: 521).

2.10.3. Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Bartholomew ve Horowitz (1991: 228) bağlanmanın erken dönem tanımlarından yola çıkarak, Bowlby'nin öne sürdüğü kendilik ve diğere dair iki tür içsel çalışan modeli bir araya getirerek yetişkinler için dörtlü bağlanma modelini tanımlamışlardır: Dört prototip bağlanma modeli bireyin benlik imajı (pozitif ya da negatif) ve başkalarının imajlarının (pozitif ya da negatif) birleşimlerinden ortaya çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında, benlik ve diğere ilişkin olumlu ya da olumsuz algıların sonucunda güvenli, meşgul, kayıtsız ve korkulu bağlanma olarak adlandırılan dört örüntü oluşmaktadır. Örüntüde bağımlılık, yüksek benlikten, dış geçerlilik gerektirmeyen olumlu benlik saygısına veya olumlu benlik saygısının ancak başkalarının sürekli kabulüyle elde edilebileceği düşük benliğe kadar uzanır.

Araştırmacılar çalışmalarını romantik ilişkilere odaklanmışlar ve insanları romantik partnerlerinden ayrılmaktan korkanlar ve korkmayanlar olarak ayırmışlardır. Bağlanma teorisine dayanarak, terk edilme korkusunun aslında bireyin kendi değerine ilişkin içsel algısını yansıttığını söyleyebiliriz. Terk edilme kaygısı taşımayan insanlar kendilerini güvenilir ve değerli görürler. Öte yandan, değerlerini sorgulayan insanlar, başkalarının onları sevgiye layık bulacağından endişe duyar. Araştırmacılar, bu düşüncelere sahip bireylerin kaygı boyutunda olduğunu ifade etmişlerdir. İkinci boyut olan bağımlılık boyutunda, başkalarının güvenilir olduğuna inanan ve ihtiyaçlarını karşılamaya istekli olan veya onları

güvenilmez bulan ve diğerlerinden yüz çeviren kişiler yer almaktadır. Bu iki boyut birleştirildiğinde Şekil 4'teki gibi dört kategorili bir model oluşmaktadır. Yakınlıktan rahatsız olmayan ve sürekli terk edilme korkusundan endişe duymayan yetişkinler güvenli olarak sınıflandırılmaktadır (Burger, 2006: 228).

	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Başkaları Modeli(Kaygı)	<p>Güvenli Bağlanma Yakınlık kurma konusunda rahat ve özerk</p>	<p>Saplantılı Bağlanma İlişkilere takıntılı</p>
	<p>Kayıtsız/Kaçıngan Bağlanma Yakınlığa karşı kayıtsız</p>	<p>Korkulu Bağlanma Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan</p>

Şekil 3. Bartholomew ve Horowitz'in Bağlanma Stilleri Şeması

Kaynak: Barholomew ve Horowitz, 1991

Dörtlü bağlanma modeline göre güvenli bağlanan yetişkinler kendilerini değerli ve sevilebilir algırlarlar. Yüksek benlik saygıları nedeniyle sosyal ve pozitiflik puanları yüksektir. Güvenli bağlanan insanlar yüksek bir özgüvene sahiptir, yakınlıktan rahatsız olmazlar ve bağımsızdırlar. Güvenli birliktelikte, dürüst arkadaşlıklara değer verme, kişisel özerkliği kaybetmeden yakın ilişkileri sürdürme ve ilişkiyle ilgili konuları tartışmada tutarlılık vardır. Kalan üç bağlanma stilinde, benlik ve/veya başkaları ile ilgili olumsuz bir içsel çalışma modeli vardır.

Kayıtsız bağlanma ve kaçınma geliştiren yetişkinlerin yakın ilişkilerde sınırlamaları vardır. Kendine güven, bağımsızlık, sorumluluk alamama meydana gelmiş ve duygular sınırlıdır (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 228). Mikulincer ve Florian (2001) göre bu tür bağlanmaya sahip kişiler, duygusal katılımı azaltmak, bağlanma ihtiyaçlarını reddederek özerklik ve

kontrol sağlamak, rahatsız edici düşünce ve duyguları ortadan kaldırmak ve stresi azaltmak için yakın ilişkilerden kaçınırlar. Stresin asıl kaynağı oldukları fikrinden uzaklaşmak için kişisel eksikliklerini görmezden gelerek başkalarına karşı olumlu, güçlü ve yeterli bir benlik imajı sunarlar ve yakınlığa kayıtsız kalırlar.

Saplantılı prototipte olanlar, yüksek düzeyde olumsuz benlik imajına sahiptir ve ayrıca başkaları hakkında olumlu değerlendirmelere sahiptir. Yakın ilişkilerde aşırı düşüklük, popüler olmayan benlik saygısı, kişisel refah duygusu için başkalarının kabulüne bağımlılık, başkalarını idealize etme eğilimi, ilişkileri tartışırken tutarsızlık ve abartılı duygular ile karakterize edilirler. Başkalarını destekleyici olarak görmelerine rağmen bu destekten yeterince yararlanamazlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 228).

Korkulu bağlanmaya sahip yetişkinler, reddedilme korkusuna sahiptir ve başkalarından beklenen reddedilme konusunda temkinlidir. Kişisel güvensizlik duyguları hakimdir. İlişkilerde caydırıcı sonuçlarla karşılaşma beklentisi nedeniyle yakın ilişkilerden kaçınma ve başkalarına güvenmeme ile karakterizedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 228). Bağlanma stillerinin gençlerin romantik ilişkilerine etkisini inceleyen araştırmalara göre, güvenli bağlanan bireyler kendilerini üstün yetenekli romantik partnerler olarak görmekte ve stresli zamanlarda aktif problem çözme tekniklerini tercih etmektedirler (Teeruthroy ve Bhowon, 2012: 152).

2.11. Anne Baba Davranışları ve Bağlanma

Bir çocukta bağlanmaya aracılık eden karmaşık davranış sistemleri vardır, çünkü kendilerini çocukların çoğunluğunun büyüdüğü ve yerleşmeye devam ettiği normal aile ortamında gösterirler. Bir çocuk doğduğunda, boş, biçimsiz bir levha olmaktan çok uzaktır. Aksine, her sistem, harekete geçmeye hazır çok sayıda davranış sistemi ile donatılmasının yanı sıra, bir veya daha fazla dizilimde bir uyarıcı ile harekete geçmeye hazırdır. Bu sistemler arasında, müteakip bağ gelişimi için yapı taşları olarak hizmet edecek çeşitli sistemler bulunmaktadır. Bu davranışların her biri ilk gösterildiğinde basittir. Bu basit ilkelerin bebeklik ve çocuklukta karmaşık sistemleri, belirli kişiliklere bağlanmaya aracılık eder (Bowlby, 2012: 328).

Çocuğun yaşamının ilk aylarında, anne ile iç, beden merkezli ve kafa karıştırıcı yaşam, çocuğun artan uyanıklığının etkisiyle dışa doğru dönmeye başlar, böylece çocuğun bilişsel aktivitesi artar. Çocuğun simbiyoz alanındaki anne figürüne dikkat etmesiyle, kalite ile ilişkili olmayan bilişsel aktivitenin derecesini gösteren bir süreç meydana gelir. Çocuğun annenin kişiliğine olan ilgisine ek olarak, annenin geliş gidişleri de iyi ya da kötü deneyimlerde saklanır. Benlik kötü deneyimlerin anılarından kurtulamadığında, güvenli ortamın anneyi rahatlatması beklenir (Mahler vd., 2012: 80).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı davranış biçimleri, çocuklarının davranışlarında ve birbirleriyle olan etkileşimlerinde etkilidir. Ebeveynler toplumsal cinsiyet rollerinden, ahlaktan, sosyal yeterlilikten, etkinlikten, başarıdan ve psikolojik uyumdan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenirler (Lamb, 2004: 241). Anne-babasının kendisini gözlemlediğini anlayan çocuğun gelecek yaşamı bu karşılıklı ilişki ile şekillenir. Ebeveynler ve çocuklar arasında sağlıklı bir ilişki ile güven duygusu ve toplumsal değerler kazanılır (Yavuzer, 2010: 37).

Ebeveynlik stilleri, sürece göre ebeveynlik bağlamında ebeveynlik davranışının çeşitliliğinin bir nedeni olarak, çocuğun kültürel arka planı, çocuk gelişim özellikleri ve ebeveynlik stiline işlevinin yanı sıra kendileri ve çocukları arasındaki iletişimi de etkiler (Darling ve Steinberg, 1993). Böylece ebeveyn ve çocuk, iletişim ve karşılıklı etkileşim yoluyla oluşan bir süreç yaşarlar.

Her ikisinin de birbirini etkilediği düşünüldüğünde, ebeveynlik arasındaki ilişkiyi bir sebep ve sonuç olarak ele almak zordur. Ancak bağlanmanın önce gerçekleştiğini varsayarsak, bağlanmanın ebeveyn davranışlarını yönlendirdiği ve dolayısıyla ebeveyn davranışlarının çocuğun zihinsel şemalarını şekillendirdiği söylenebilir. Bu döngüsel ilişki, bağın nesiller arası aktarımını da etkiler (Sümer, 2012: 178). Özgül (2011) çalışmasına göre, ebeveynlik kalıp ve davranışlarının ebeveyne bağlanma ve psikolojik uyum süreçlerini etkilediği gözlemlenmiştir. Ayrıca, ebeveynlere güvenli bağlanma, olumlu ebeveynlik davranışlarını ve beklenen olumsuz uzun vadeli ebeveynlik davranışlarını olumlu yordamıştır.

Çocuklar, özellikle büyüme dönemlerinde, birincil bakıcılarıyla iletişim kurar ve etkileşime girer. Bu iletişim ve etkileşim süreçlerinde çocukların her şeyden çok bir bakıcıya ihtiyacı

vardır. Çocuğun ihtiyaçlarını karşılama ve ona dünyayı sunma görevi bir annelik görevi olarak görülüyordu. Gander ve Gardiner'e (2004: 242) göre bebek bağlanması ve sosyal gelişim üzerine yapılan araştırmalar yakın zamana kadar anne-çocuk ilişkisine odaklanmıştır. Ayrıca çoğu ebeveynin çocuklarıyla çok az zaman geçirmesine rağmen yoğun iletişim kurduklarını, güçlü bir bağ kurduklarını ve çocuklarının gelişimini büyük ölçüde etkilediklerini belirtmişlerdir.

Çocuklara ilk bağlanan figür anne olmasına rağmen, birçok yeni doğan annelerine babalarına aynı tepkiyi göstermekte ve babalarının yaklaşımı konusunda heyecanlıdır. Bazı çocuklar ilk anneleriyle olduğu gibi babalarıyla da güvenli bir bağ kurabilirler. Büyük olasılıkla çocuklar, ebeveynleri tarafından geliştirilen ve onları ebeveynlerine karşı da destekleyen güvenli bir annelik bağının yanı sıra güvenli bir ebeveyn bağı geliştirebileceklerdir (Biller, 1993: 11). Sonuç olarak, çocuk annesiyle iletişim kurarken gülme ve sıkılmış tepkiler gösterebilirken, babasıyla iletişim kurarken güçlü kahkaha patlamaları gösterebilir. Anneye bağlanma belirtileri daha yavaş ve kademeli gibi görünür, ancak bu, çocuğun bir ebeveyni diğerinden daha çok sevdiği anlamına gelmez. Bu işaretlerle çocuğun ebeveyni ile farklı bir eşzamanlılık içinde etkileşime girdiği gösterilmektedir (Bee ve Boyd, 2009: 598).

2.11.1. Ana Babalık ve İlgi

Benlik, yaklaşık iki yaşında, çocuk kendini diğerlerinden ayırmaya başladığında gelişmeye başlar ve bir kişinin davranışını, kendisine ve çevresine ilişkin algısına göre büyük ölçüde etkiler. Sağlıklı bir ebeveynlik ilişkisi, bir çocuğun tüm temas girişimlerini uzaktan tanımak ve gözlemlemek, çocuktan gelen sinyalleri doğru yorumlamak ve uygun şekilde yanıt vermek olarak tanımlanır. Annenin çocuga karşı duyarlılık, dikkat ve ifade edici bir şekilde kabul etmemesi (Yavuzer, 2011: 117) yanında yetersiz bakım, çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayamama, eleştirme, reddetme ya da aşağılama gibi davranışlarda kendini gösteren tutum da anne ile ilişkilendirilir (Kapçı ve Küçüker, 2006: 287).

Anne ve baba söz konusu olduğunda, çocuğun bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarının dikkate alınmaması, çocuğun ihtiyaç duyduğu yönlendirme veya kontrolün sağlanamaması yetersiz ilginin göstergesidir. Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarının davranışlarını sınırlamaz ve çocuklarını yalnız bırakmayı tercih ederler. Anne babaların çocukları ile olan ilişkilerinde

prensipleri yoktur. Ebeveynler bazen hoşgörölü olabilir, ancak bazen aşırı cezalandırıcı olabilirler. Bu nedenle çocuk neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda bir yargıda bulunmakta zorlanır (Kaya, 2011: 201).

Yetersiz dikkat, çocuğun yetenekleri, zekası veya yaşı ne olursa olsun hoşgörölü bir tutum sergilediği izlenimi ile ilgi göstermeme ve cahil yönlendirmeler yapma durumudur. Anne babanın çocuğa sıcak ve samimi davranmaması, kucağına alıp sevmemesi, yanına yaklaşmasına izin vermemesi, çocuğu yük olarak görmesi yetersiz sevgi ve ilginin göstergesidir. Korunma, güven, sevgi gibi konularda sevgiye, ilgiye ve şefkate ihtiyaç duyan çocuklar ihmal edilirse zihinsel ve bedensel gelişimleri zarar görür. Ancak ilgisizlik ve görmezden gelerek çocuğu yalnız bırakmak, bir tür duygusal istismar olarak ebeveyn-çocuk iletişiminin kopmasına neden olur (Yavuzer, 2010: 33).

2.11.2. Ana Babalık ve Aşırı Koruma

Aşırı koruma ve kontrolü içeren çocuk özerkliği ve ebeveyn tutumunun desteklenmemesi, aşırı koruyucu boyutla ilişkilidir (Kapçı ve Küçüker, 2006: 287). Çocuğun günlük yaşamında fiilen yapabileceği yemeğini yeme, gece yatağında uyuma gibi davranışlara anne-babanın aşırı beslemesi ve müdahale etmesi sonucunda çocuğun sosyal ve bireysel gelişiminde bozulmalar meydana gelir. Çocuk, başkalarına aşırı bağımlı, özgüven sorunu yaşayan ve duygusal çöküntüler yaşayan bir birey olarak büyür. Onu koruyacak kimse olmadığında kendini savunmasız hisseder ve yaşam mücadelesinden kaçınmaya çalışır (Yavuzer, 2011: 135-139).

Aşırı korumacı ve müdahaleci davranışlar sergileyen ebeveynler, çocuklarını kendilerinin bir uzantısı olarak görmekte ve çocuklarının bağımlı bir yaşam sürmelerini istemektedir. Bu nedenle oğullarının bağımsızlık çabalarına engel olmayı tercih ederler (Kulaksızoğlu, 2011: 121). Çocuğun kendi kendini yönetmesi anne tarafından engellenir ve yalnızca ebeveyne bağımlı olarak yetiştirilirse, kendisine bağımlı olan kişiye yani annesine ulaşamazsa çocuk tókezler. Anneden ayrılmayı gerektiren okula başlama gibi kompulsif durumlarda çocuk annesiyle olan bağımlılık ilişkisini sürdürmek ister ancak bu durum gerçektelemediği için olumsuz etkilenir. Ayrıca annenin düşüncelerindeki tüm ilgi, sevgi ve birliğe ulaşabilmek bir çocuğun arzusudur (Adler, 2014: 132).

2.12. İletişimin Tanımı

Hayatın birçok alanında kullanılan iletişim kavramı Latince iletişim anlamına gelen "Communicato" kavramıyla eşdeğerdir. "Communicato" kavramı, Türkçede "ortaklık kurmak" anlamına gelen "Communis" kavramına dayanmaktadır. İletişimin günümüzde bile birçok tanımı yapılmıştır. İletişim kavramı bilgiyi üretme, iletme ve anlama süreci olarak ifade edilmektedir (Dökmen, 2001: 19). İletişim, bilgi ve anlayışın bir kişiden diğerine aktarılması sürecidir (Bilen, 2014: 13). İnsan ilişkilerinin başlangıcında ve gelişmesinde iletişim çok önemlidir. İletişim konusunda Mark Loehr, "insanlarla anlamlı bir bağlantı kurulduğunda, değerlerinin ortaya çıktığını" belirtmiştir (Goleman, 1998, 222). İletişim, ilişkileri düzenleyen bir süreç olsa da insanlar arasındaki duygu ve düşünce alışverişidir. İletişim, iki kişi arasında bilgi, anlayış ve paylaşım sürecidir. İletişim, bilginin iletilmesiyle tanımlanamaz ve bilginin de anlaşılması gerekir (Korkut, 2004: 123).

İletişim, mesajlar aracılığıyla bir sosyal etkileşim biçimidir (Fiske, 2014, 17). İletişim, herkesin bildiği, ancak çok az kişinin tatmin edici bir şekilde tanımlayabildiği bir insan etkinliği olarak tanımlanır. İletişim yüz yüze konuşma, bilgilendirme ve edebi eleştiri olarak da ifade edilebilir (Fiske, 2014: 71). Türk Dil Kurumu iletişimi duygu ve düşüncelerin akılcı bir şekilde başkalarına iletilmesi, bildirim ve iletişim olarak tanımlamaktadır (Tuna, 2012: 5). İletişim, bireyler arasında paylaşılan anlamlar oluşturma sürecidir (Mısırlı, 2008: 1). İletişim kavramı, mesajların alıcılarını ve vericilerini zaman ve mekan içinde birleştiren bir etkinlik olarak tanımlanabilir (Türkoğlu, 2004: 19). İnsanların kendilerini ve toplumu üretmek için yaptıkları faaliyetlerde doğal ve kendiliğinden oluşan teknolojik araçlar kullanılmaktadır. Bu tür kullanımların varlığı, düzenlenmesi, sürdürülmesi, geliştirilmesi ve değiştirilmesi ancak iletişim ile mümkündür (Erdoğan, 2005: 15).

İletişim, Türk Dil Kurumu'nun Türkçe sözlüğündeki tanım çerçevesinde, duygu, düşünce veya bilgilerin her türlü vasıta, iletişim, iletişim ve iletişim yoluyla başkalarına aktarılmasıdır. Ayrıca telefon, televizyon, telgraf ve radyo gibi araçlar kullanılarak gerçekleşen bilgi alışverişi de iletişim ve iletişim olarak ifade edilmektedir.

Literatürde iletişim kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Wilson (1979) iletişimi, bir bireyin davranışının diğerini etkilediği bir süreç olarak tanımlar. Bu süreçte insanların

birbirleriyle etkileşim içinde olmaları, ilişkilerini tanımlamaları ve yeniden tanımlamaları önerilmektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008). Başka bir tanımda iletişim, bireylerin anlamı yarattığı, paylaştığı ve düzenlediği etkileşimsel, devam eden, karmaşık ve değişen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Segrin ve Flora, 2005). Bu değiş tokuş süreci, mesajların hem sözlü boyutları hem de duruş, jest, yüz ifadesi, göz teması ve dinleme tarzı gibi kavramları içeren sözsüz iletişimi içerir (Buck ve Van Lear, 2002).

Farklı tanımların olması nedeniyle bilim adamlarının cevap aradığı çalışmaların amacı açısından tanımın değerlendirilmesi önerilmektedir (Littlejohn ve Foss, 2008). Dance'a (1970) göre iletişimin tanımları üç kavramla farklılaşmaktadır; soyutluk, kasıtlılık ve yargı. Verilen tanımın kısıtlayıcılığı veya genişliği, daha kısıtlayıcı tanım biçimlerinin daha az soyutluk gösterdiği soyutluğuna atıfta bulunur. Niyetlilik, tanımın, iletişim yoluyla mesajların kasıtlı olarak değiş tokuş edildiğini iddia edip etmediğini ortaya çıkarır. Bu bağlamda Burgoon, Buller ve Woodall (1996) iletişimin, toplum üyeleri arasında kasıtlı olarak gerçekleştirilen ve yorumlanan davranışları içerdiğini öne sürmektedir. Yargı, iletişim tanımlarını birbirinden ayıran üçüncü boyuttur (Dance, 1970). Bu unsurla ilgili olarak bazı tanımlar iletişim sürecinde doğru aktarım ifadeleri içermektedir. Başka bir deyişle bu tanımlarda düşünce veya fikrin başarılı bir şekilde değiş tokuş edildiği belirtilmektedir (Littlejohn ve Foss, 2008). Öte yandan, bazı tanımlar mesajların doğru veya başarılı bir şekilde alındığını ima etmez; sadece iletilirler (Dance, 1970).

2.13. İletişimin Amacı

Topluluk içinde yaşayan ve çevrelerindeki canlılarla etkileşime giren tüm organizmalar bir iletişim sistemine ihtiyaç duyarlar. İnsanlar hayatlarının her anında birbirine bağlıdır. Yerleşik bir bağlantı, bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak gerçekleşen bir bağlantıdır. İletişim insanlar için hayati önem taşır. İletişim olmadan insanlar birbirleriyle anlaşamaz ve ilişki kuramazlar. Büyüyen ve giderek karmaşıklaşan dünyamızda iletişim olanakları göz ardı edilemez. Dünya hızla gelişmektedir ve çağımız iletişim çağı haline gelmiştir. Hayatımız iletişim üzerine kuruludur. İletişim her zaman belirli bir amaca yöneliktir. Bu nedenle amaçsız iletişim düşünülemez (Gökçe, 2013: 24). Bireyler başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını yönlendirmek, etkilemek ve değiştirmek isterler. Bazen bilinçli, bazen

bilinçsizce yapmaktadırlar. Verilerin tamamının veya tamamının belirli bir amaca ulaşmak için üretildiği belirtilmektedir (Sözen, 1999: 32).

İletişimin amacı sadece mesajı karşı tarafa iletmek değildir. Amaç, mesajı doğru bir şekilde iletmektir. İletmek istediğimiz mesajın karşı tarafa doğru gönderilip gönderilmediğini genellikle alıcının verdiği yanıtta anlamak mümkündür. Alıcının iletilecek mesajı doğru anlaması, onun ruhsal durumuna, gün içinde karşılaştığı durumlara, büyüdüğü sosyal ve kültürel ortamda kullandığı dile veya mesajı ileten kaynakla olan ilişkisine bağlıdır. Hem sosyal hem de bireysel olarak iletişimin genel amacı, bilgi sağlamak, kültürel gelişmeyi, motivasyonu, tartışmayı, sosyalleşmeyi, eğitim ve öğretimi, diğer kişiyi ikna etmeyi, başkalarını etkileme ve kontrol etmeyi sağlamaktır (Tutar ve Yılmaz, 2005: 17).

İletişim, insan yaşamının tüm faaliyetleriyle yakından ilişkili sosyal bir olgudur. İletişim, bireyler veya gruplar arasında anlam alışverişini sağlar. İletişimin temel amacı, bireylerin çevresindeki diğer bireylerle ilişkilerinde etkili olmalarını sağlamaktır (Doyle, 2019).

2.14. İletişimin Önemi

İletişim hayatımızın önemli bir parçasıdır. Sosyal hayatın gerekliliği ve psikolojik varlığımızın sağlıklı bir bağ olması önemlidir. İletişim sayesinde insanlar arasında bilgi alışverişi ve anlayış sağlanır. Bireylerin birbirlerine iletmek istedikleri bilgi ve duyguların anlaşılması kolaylaşır. İletişim kurmayı başaranlar, barış ve grup içinde çalışmayı öğrenirler. İyi bir lider ve yöneticinin en büyük sorumluluklarından biri iletişimdir. Sosyal hayatta iletişim kurulmazsa ilişkilerde yanlış anlaşılmalarda artar, motivasyon düşer, çatışmalar ortaya çıkabilir. Sonuç olarak, insanların güveni zedelenir ve ilişkiler durma noktasına gelir. Bir ilişkinin başlaması ve devam etmesi için iletişim esastır. Her insanın dünyaya bakışı, hayata bakışı, içinde büyüdüğü sosyal ve kültürel çevre, kendini ifade etme şekli farklıdır. Bu farklılıklar iletişime de yansımaktadır. Bazen bir ilişkideki iletişim karşılıklıdır ve bazen alıcının mesajı alma şekline göre değişebilir. Sözlü iletişimin kaynağına verilen sözsüz iletişim yanıtı bile iletişimi ve ilişkiyi başlatmak ve ilişkinin yönünü belirlemek için yeterlidir.

Bağlantının gerçekleşmesi için belirli bir davranış gösterme veya özel bir çaba gösterme zorunluluğu yoktur. Bireyler bilinçli ya da isteksiz sürekli iletişim halindedir. Sosyal bir

varlık olan insan, iletişimden aciz olamaz. Bu aynı zamanda toplumsal düzeyde de geçerlidir. İçinde yaşadığı toplumun bir parçası olan hiç kimse konumu ne olursa olsun, toplumun beklenti ve kurallarını göz ardı edemez. Toplumsal değerler her zaman ilişkiye ve iletişime yön verir (Gökçe, 2013: 30).

İnsanlar iletişim yoluyla çeşitli ihtiyaçlarını karşılarlar. İletişim hayatımızın her alanında hayati öneme sahiptir. Başkalarını ikna etmek için kullanırız; ilişkileri etkilemek için; bilgilendirmek; bilgileri paylaşmak, keşfetmek ve ortaya çıkarmak için. Doğduğumuzdan beri iletişim halinde olmamıza rağmen her zaman etkili olamayız. Bazen iletişim çalışmaz ve hayal kırıklığına uğrarız. Seyirciyi bir konuşmayla sıkarsız ya da eksik yönergeler kullanarak kayboluruz. İşimizde ve ilişkilerimizde etkili iletişimin önemine inanan birçok insan var. Hybels ve Weaver (2004) 1000 personel yöneticisine gönderilen bir anketten bahsetmekte ve bu yöneticilerin sözlü iletişim ve dinlemeyi en önemli beceriler olarak sıraladıklarını belirtmektedir. İşçiler için başkalarıyla çalışabilme ve etkili konuşma yeteneği en önemlisidir. Üniversite mezunlarına gönderilen bir başka ankette, sunum yapmanın, soru cevapları ele almanın ve küçük grup tartışmalarının işleri için en önemli beceriler olduğunu bildiriyorlar. Etkili iletişimin hayatımızda başarının en önemli anahtarı olduğu açıktır.

Peki etkili iletişim nedir? Bilgi çağında, her gün çok sayıda mesaj göndermek, almak ve işlemek zorundayız. Ancak etkili iletişim, bilgi alışverişinden daha fazlasıdır. Etkili iletişim becerileri bilgi, uygulama ve çaba gerektirir. Sadece nasıl konuşacağınızı bilmek, etkili bir şekilde nasıl iletişim kuracağınızı bildiğiniz anlamına gelmez. Etkili iletişim, kültürlerimize ve durumlarımıza uygun yollarla kendimizi hem sözlü hem de sözsüz olarak ifade edebildiğimiz anlamına gelir. Robinson ve Segal (2011: 1), “etkili iletişimin bir kişiyi veya durumu daha iyi anlamamıza yardımcı olur, farklılıkları çözmemize, güven ve saygı oluşturmamıza ve yaratıcı fikirlerin, problem çözenin, şefkatin ve ilginin gelişebileceği ortamlar yaratmamıza yardımcı olur” olduğunu onaylar. .

Etkili iletişim, bilginin arkasındaki duyguyu anlamamızı gerektirir. Çatışma yaratmadan veya güveni yok etmeden olumsuz veya zor mesajları bile iletmenize yardımcı olur. Etkili iletişim öğrenilen bir beceridir. Dinleyicinin kafasını karıştırmadan, hüsranı uğramadan ya da üzülmeden amacınızı etkili bir şekilde aktarmanızı sağlayacak şekillerde iletişim kurmayı öğrenebilirsiniz. Tabii ki, gerekli becerileri geliştirmek ve etkili bir iletişimci olmak zaman ve

çaba gerektirir. Ne kadar çok çaba ve pratik harcarsanız, iletişim becerileriniz o kadar içgüdüsel ve kendiliğinden olur (Ayers, 2011; Robinson ve Segal, 2011).

2.15. İletişimin Öğeleri

İletişimin dört temel unsuru vardır. Bunlar; Kaynak, mesaj, kanal ve alıcıdır. Dört temel unsur olmalıdır, unsurlardan biri eksikse bağlantı yoktur veya eksiktir.

2.15.1. Kaynak

İletişimi başlatan ve mesajı gönderen kaynaktır. Kaynak, kendisine iletilen düşünce, duygu ve bilgilere göre mesaj olarak iletilecek fikirleri geliştirir ve bunları herhangi bir simgenin sayı, kelime ve biçimlerine dönüştürür. Kaynak, belirli bir iletişim kanalından alıcıya mesaj olarak gönderir (Eren, 2001: 354).

2.15.2. Mesaj/ İleti

Bir mesaj, alıcı ve veren arasındaki ilişkiyi kuran ana unsur olarak tanımlanır. Mesaj, geleceğe iletmek üzere her türlü içeriğin sunulması sürecidir. Kaynak ve alıcı arasındaki köprüdür. Alıcı ile kaynağı birbirine bağlayan, iletim sürecini ve iletişimin yönünü etkileyen unsurdur. Mesajlar, iletişim sürecinde alıcı ve kaynak arasında hareket eden anlamlardır. Mesaj, kaynaktan alıcıya gönderilen içeriği içerir. Mesaj, aktarılan duygu, düşünce ve bilgilerdir (Kaya, 2011: 8).

2.15.3. Kanal

Aktarılan mesajın alıcıdan kaynağa veya kaynaktan alıcıya iletilmesini sağlayan yöntem kanalıdır (Gökçe, 2013: 42). İletişim sürecinde her iki taraf da mesajlarını birbirine farklı şekillerde iletir. Kişilerarası iletişimde yukarıdaki yöntemler metin, sözcük, biçim ve görüntü olabilirken kitle iletişimde radyo, televizyon, gazete ve internet gibi ortamlar bulunmaktadır. İletişimde hedefe ulaşmanın en önemli noktalarından biri doğru kanalı kullanmaktır. İletişimde kanal, iletişim ortamı ve mesajın içeriği ile uyumlu olmalıdır.

2.15.4. Alıcı/ Hedef

İletişim sürecinde mesajı algılayan ve analiz eden ve iletişim sürecinde geri bildirim oluşturmada önemli rol oynayan unsurdur. Kişilerarası iletişimde hedef, gönderilen mesajı alan ve algılandığını gösteren kişidir. Kişilerarası iletişimde karşılıklı ilişki ve iletişim kurmanın kaynağı ve amacı iki taraflıdır. Kitle iletişiminde hedef ile kaynak arasında karşılıklılık yoktur. Gönderilecek mesaj paylaşılır paylaşılmaz bağlantı kurulur. Kişilerarası iletişimde, alıcının sosyal ve kültürel hayatı, zihinsel durumu ve kaynağa karşı tutumu mesajın algılanma şeklini etkiler.

2.16. İletişim Ortamı

İletişim ortamının psikolojik ve fiziksel özellikleri yani iletişim sürecini etkileyen tüm kişi, şey ve olaylar mesajın yorumlanmasını etkiler (Cüceloğlu, 2016). İletişim ortamını etkileyen özellikler üçe ayrılır:

1. İnsanlarla iletişime ilişkin özellikler: İletişim kuran kişilerin yaşını, cinsiyetini, eğitim düzeyini ve sosyal durumunu bilmek iletişimin etkisini artırır.
2. İletişimin gerçekleştiği ortamın sosyal özellikleri: İletişimin gerçekleştiği sosyal ortamın resmi bir ortam ya da arkadaşça bir ortam olması önemlidir. Çünkü iletişim, çevrenin özelliklerinden etkilenir ve etkilenmeye devam eder.
3. İletişimin gerçekleştiği ortamın fiziksel özellikleri: İletişimin gerçekleştiği yerdeki büyüklük, sıcaklık, aydınlatma, renk, sessizlik veya gürültü, mekanda gerçekleşen iletişimi etkiler (Cüceloğlu, 2016).

Bunun dışında kültür de insan davranışlarını içeren bir iletişim faktörüdür (Cüceloğlu, 2016). Aynı kültürden insanlar ortak inanç ve değerlere sahip olduklarından farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmaları kolaydır.

Yakın etkileşimler, duygusal mesajların ifade edilmesini ve doğru algılanmasını gerektirir. İnsanlar evrensel olarak aynı duyguları hissetseler de, içsel ve kişiler arası bağlantılarda

duyuşsal bilgileri nasıl işledikleri ve kullandıkları konusunda derin farklılıklar gösterirler (Mikolajczak ve Luminet, 2008). Araştırmacılar, etkili iletişim ile çift uyumu arasında yüksek bir ilişki olduğunu bulmuşlardır (Yelsma ve Athappilly, 1988). Etkili iletişim, kültürel farklılıkları nedeniyle tartışacak ve müzakere edecek daha fazla alana sahip olabilecekleri düşünüldüğünde çok kültürlü çiftler için hayati önem taşıyan dinleme, ifade etme, empati, saygı ve esneklik gibi becerileri içerir.

Duyguların dışavurumu için kendini açma önemlidir. Her iki partnerin de kendilerini etkili bir şekilde ifşa etmeleri, partnerlerin farklı beklentileri üzerinde bir uzlaşmaya varmalarına yardımcı olarak eş ilişkisini olumlu yönde etkiler (Soliz ve diğerleri, 2009). Ayrıca Inman ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında birbirlerinin ihtiyaçlarına duyarlı olmaları ve partnerlerinin mutluluğunu her şeyden önce tutmaları Asyalı-Hintli ve Beyaz-Amerikalı çiftlerin çözümlerini kolaylaştırmıştır.

Empati ve esneklik, etkili iletişim için temel kapasitelerdir. Bu nedenle, tartışmalar sırasında empatik ve esnek kalmak hayati önem taşır. Bilişsel olarak empati, kişinin bakış açısını değiştirme ve başkalarının duygularını anlama yeteneği anlamına gelir ve esneklik, davranışsal alternatifleri değerlendirme, çeşitli fikirler üretme ve değişen bağlamlara uyum sağlama kapasitesidir (Grattan ve Eslinger, 1989). Araştırmalar, daha esnek olanların kişilerarası etkileşimlerde kendilerine daha fazla güvendiklerini ve ilişkisel mutluluğu öngören duyguları ifade etme ve tanımada daha iyi olduklarını göstermektedir. Tartışmalar sırasında empatik olamayanlar, ilişkisel doyumla negatif ilişkili olan sözel saldırganlığa düşerler. Öte yandan, savunma, inatçılık ve geri çekilme, kriz zamanlarında ortaklar arasındaki etkileşime zarar verebilir. Ortakların birbirlerini incitmeden sağlıklı bir tartışmaya girme konusundaki karşılıklı niyetleri, tartışmaların kalitesini olumlu yönde etkiler (Mackey, Diemer ve O'Brien, 2000).

İnsanlar, farklı kültürel ortamlarda farklılık gösteren hem sözlü hem de sözlü olmayan ipuçları aracılığıyla iletişim kurarlar. Farklı kültürlerin ortakları, birbirlerini anlamak, ihtiyaç ve isteklerini dengelemek için argümanları üzerinde çalışmalı, ifadelerini deşifre etmeli ve birbirlerinin dil kodlarına uyum sağlamalıdır (Ting-Toomey, 2009). Ayrıca birbirlerinin diline alışmak ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için sözlü ve sözsüz iletişim kalıplarını keşfetmeli ve birbirleriyle paylaşmalıdırlar (Määttä ve diğerleri, 2014). Ancak ortakların

farklı iletişim kalıpları olduğu için yanlış anlamalar kaçınılmaz olabilir. Bu gibi durumlarda, argümanların sağlıklı hareket etmesi için partnerin kültürel geçmişi sürekli akılda tutulmalıdır (TingToomey, 2009).

2.17. İletişim Engelleri

İletişimin tam olarak gerçekleşmesi için gönderici, şifre alıcısı, kanal, geri bildirim ve ortam kendi işlevlerini yerine getirmelidir. Aksi takdirde bu unsurlardan herhangi birinin bozulması etkili iletişimi engeller. Gordon'a (1998: 45-46) göre iletişimin önünde 12 engel vardır:

“1 Emir vermek,

2. Uyarmak, korkutmak,

3. Ahlak dersi vermek,

4. Nasihat vermek, çözüm ve önerilerde bulunmak

5. Öğretmek, ders anlatmak, akılcı fikirler önermek,

6. Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, muhalif olmak,

7. Ad takmak, alay etmek

8. Yorum, analiz, teşhis

9. Övgü, onay, olumlu değerlendirme,

10. Güven vermek, destek olmak, denge kurmak, duygu alışverişi yapmak,

11. Soru sormak, sınamak, sorgulamak,

12. Sözünü geri almak, ertelemek, gülmek, şaka yapmak, konuyu dağıtmak

2.18. İletişim Becerileri

Kişiler arası ilişkilerin daha açık ve etkili olabilmesi için iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve kazanılması gerekmektedir (Korkut Owen, 2015: 108). Sosyal becerilerden biri olan iletişim becerilerinin geliştirilmesi aile hayatında, okulda ve işte başarı için önemlidir. Bu beceriler ilişkileri derinleştirir ve daha fazla güven ve saygı oluşturur. Genel sosyal ve duygusal sağlığı iyileştirebilir (Robinson vd., 2016). Özerbaş vd, (2007) göre iletişim becerileri; dinleme, empati kurma, sözlü ve sözsüz iletişim, doğru dönüt verme gibi becerileri içermektedir. Şahin'e (1998) göre iletişim becerileri, empati ve saygı kullanarak toplumla bir arada yaşamayı kolaylaştıran, kişinin duygu ve düşüncelerini maskesiz olarak ve konuştuğum dilde karşı tarafa iletmesi, etkili bir şekilde dinlemesi ve sözlü ifadeler arasında tutarlılığı sağlayan öğrenilmiş davranışlardır.

Özer'e (2015: 89) göre iletişim becerisi, dinleme ile başlayan, gelen mesajı ters açıdan görerek anlamayı amaçlayan, mesajı anlaşılır bir şekilde gönderirken ses tonunu ve sözel olmayan unsurları etkin bir şekilde kullanmayı amaçlayan bir süreçtir (Korkut Owen ve Bugay, 2014). İletişim becerilerinin doğuştan ve sezgisel olduğuna inananlar olsa da, birçok araştırma iletişim becerilerinin öğrenilebileceğini ve öğretilbileceğini göstermektedir.

2.18.1. Saygı Duymak

Etkili iletişimde saygı, öncelikle bireyin kendini kabul etmesi ve saygı duyması ile başlar ve diğerlerine de saygı ve kabul göstermesi beklenir. Bireyin dini, dili, ekonomik düzeyi vb. ne olursa olsun ayırım gözetmeksizin hoşgörülü ve saygılı olmalıdır. Bu sayede karşıdaki kişi kendisine saygı duyulduğunu ve kabul edildiğini hisseder ve sağlıklı bir bağ kurulur. Ancak saygı karşılıklı olmalıdır. Örneğin anne babalar iletişimde çocuklarına da saygı göstermelidir (Yüksel Şahin, 2015: 34-53).

2.18.2. Kendini Açma

Kendini açma, sevinçler, üzüntüler, değerler, arzular ve yetenekler gibi kendisiyle ilgili bilgileri başkalarıyla paylaşmaktır. İnsanların açılması için en önemli kriter karşıdaki kişiye güvenmektir. Çünkü karşıdaki kişi konuyu uygun görmez, doğru ve komik bulursa aynı kişi

geri çekilebilir. İnsanlar sadece sözlü iletişim yoluyla değil, giyim, jest, duruş gibi sözel olmayan iletişim yoluyla da kendileri hakkında bilgi verirler (Çetinkaya, 2015: 137).

İletişimde kendini açma, karşıdaki kişi ya da kişilerin açılmasını sağlar, kendini ortaya koyan kişi kendini ifade etmeye başlar, kendini daha iyi tanımasını sağlar ve özgüvenini artırır, problemlerini paylaştığında yakın ilişkilerde derin samimiyet sağlar, ruhtaki yorgunluk azalır ve enerji yükselir ve utanç veya suçluluk sorunları açıklandığında utanç ve suçluluk duygularını hafifletir (Davis vd., 2015: 48-49).

2.18.3. Saydam Davranma ve Maske Takmama

Kişisel ilişkilerde şeffaf olmak, dürüstlük, doğruluk ve samimiyet, yani roller, fanteziler, hileler ve gizli mesajlar olmadan sadece kendiniz olmak anlamına gelir.

Şeffaf davranabilmek için bireyin kendisiyle barışık olması gerekir (Hackney ve Cormier, 2008: 50). Ancak insanlar şeffaf olmayabilir ve başkaları tarafından kabul görmeme korkusuyla sosyal maske takabilir. Sosyal maskeler sayesinde ilişkiler kolaylaşır ve gereksiz sürtüşmeler ortadan kalkar. Ancak yakın ilişki içinde olan kişilerle yanlış ve güvensiz bir ortam oluşturmakta, durum gerçek duygu ve düşüncelerin ifade edilmesini engellediği için kişilerin kendileriyle ilgisi olmayan davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir (Cüceloğlu, 2008:138).

Kişisel ilişkilerde şeffaflık önemlidir ancak her yerde ve istenmeyen şekillerde şeffaf olmak sağlıklı değildir. İki faktöre dikkat edilmelidir. Birincisi düşünmeden konuşarak saygısızlık yapmaktır. Saygıya dayalı şeffaflık olmalıdır. İkincisi, toplumun şartlarına ve kurallarına uygun hareket etmek gerekir (Yüksel Şahin, 2015: 48).

2.18.4. Somut Konuşma

Kişisel ilişkilerde konuşurken genel ifadeler yerine konu ile ilgili özel ifadeler seçilmelidir. İfadelerin doğru anlaşılabilmesi için açık ve net bir şekilde telaffuz edilmesi gerekir. “Üstün” ve “farklı” görünmek için karmaşık ve bilinmeyen ifadelerden kaçınılmalı, ifadeleri seçerken karşıdaki kişinin kelime dağarcığına dikkat edilmelidir çünkü bilinmeyen ifadeler karşı tarafın

anlamasını zorlaştırır ve iletişimin kopmasına veya bozulmasına neden olabilir (Özer, 2015: 130).

2.18.6. Ben Dili

Dil, bir davranış veya durum karşısında kişinin duygu ve düşüncelerini açıklayan mesajlardır. Ego dilinde konuşmak kişiyi rahatlatır çünkü duygu ve düşüncelerini anında iletebilir. Duyguları kendi dilinde ifade etmek önemlidir çünkü düşünceler, zevkler vb. duygular farklı olsa da, duygular tüm insanlarda aynıdır. Ancak sen dilinde durum tam tersidir. Bireyin kendisini etkileyen durum veya davranış hakkında nasıl düşündüğünü veya hissettiğini aktarmak yerine sürekli olarak karşı tarafı odak alır, olumsuz yargılarda bulunur ve öfke ifadeleri iletir, bu durumda iletişimi bozar. Ben dilinde gönderilen mesajlarda duygu ve düşünceler diğer kişiyle paylaşıldıkça kişinin istenmeyen davranışı değiştirme olasılığı artar (Navaro, 2017:159-161).

2.18.7. Sözel Davranışlarla Sözel Olmayan Davranışların Uyumlu Olması

İnsanlar ayrıca sözlü ve sözsüz iletişim kurarlar. Sözsüz iletişim yani beden dili sayesinde insanlar sözlü iletişimi güçlendirmekte ya da duygu ve düşüncelerini sadece sözsüz iletişim kullanarak insanlara iletmektedir. Duygu ve düşüncelerin aktarılmasında sözsüz iletişim sözlü iletişimden daha etkilidir. Çünkü bazen sözlü ifadeler duygu ve düşünceleri iletmek için yeterli olmamaktadır (Alkan, 2016: 34).

İletişimde sözlü ve sözsüz davranışlar uyumlu ve tutarlı olmalıdır. Sözlü ve sözsüz davranışlar arasında uyum olmadığında çelişiklere yol açar. Karşı taraf, sözel olmayan davranışları daha çok bir çatışma durumunda değerlendirir. Ancak sözel ve sözel olmayan davranışlar uyumluysa, yani tutarlıysa konuşmada açıklık, güvenilirlik ve ahenk gösterirler (Alkan, 2016: 34).

2.18.8. Tam ve Tek Mesaj Yollama

Tam ve tek bir mesajda, mesajın alınmış olma olasılığı yüksektir. Eksiksiz ve tekil mesaj üç bileşen içerir: algı, duygu ve arzu. Algılamada kaynak, mesajın içeriğine ve temeline dikkat

çeker. Duyguda, kaynak kişi duygularını tanımlar. Duyguda kaynak kişi, düzenleyen kişi başvurusunu açık ve doğrudan belirtir. Tam ve tek mesajlar ben dili ifade edilerek gönderilir. Bu şekilde kaynak kişi kendini açmış olur (Voltan Acar, 2013: 54-56).

2.18.9. Etkin (Aktif) Dinleme

İletişimde başarılı olmak için anlayarak dinlemek önemlidir, çünkü duymak sadece bedensel bir eylemdir, işitme ise farkında olarak ve bilinçli dinlemedir. Dinlemek aktif bir işittir. Dinleyici duyar ve dinlemezse sözlü iletişimde kesintiye veya rahatsızlığa neden olur. Dinleme, öğrenilen ve kazanılan ve daha sonra geliştirilmesi gereken becerilerden biridir (Cüceloğlu, 2008: 167-172). İletişim sırasında tüm dinleyiciler aynı şekilde dinlemez. Dinlemenin en yaygın biçimi, bir kişinin dinliyormuş gibi görüldüğü ancak kafaları farklı yerlerde olan dinlemedir. İkincisi seçici dinlemedir, bu tür dinlemede insanlar sadece kendilerini ilgilendiren kısım veya konuları dinlerler. Üçüncüsü saplanmış dinlemedir ve saplanmış dinleyiciler bir duyguya saplanıp kaldıklarında iletişim kurmaya devam ederler, her zaman ya her konuda şaka yaparlar ya da üzülecek bir şey bulurlar ve bu duyguların yoğunluğundan duyduklarını unuturlar. Dördüncüsü savunmacı dinlemedir, yani dinleyiciler, kendilerine ne söylenirse söylensin saldırı altında olduklarına inanarak sürekli savunma halindedirler. Beşincisi, dinleme bir tuzak dinlemedir, bu dinleyiciler sessizce diğer kişiyi dinler ve dinlerken anlatıcuyu zor duruma sokmak için bir fırsat ararlar. Dinlemenin son şekli, dinleyicinin konuşmacının kelimelerinin temel anlamını anlamadığı yüzeysel dinlemedir. Dinleme olarak adlandırılan bu pasif dinleme türleri aslında iletişimde dinleme engelleri ve gürültüdür. İletişimde gerçekten ihtiyaç duyulan aktif dinleme türlerinden biri olan aktif (etkin) dinlemedir (Yüksel, 2014: 175-176)

2.19. İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler

Bazen diğer insanların ne demek istediğinizi anlamalarını sağlamak çok zordur. Çevremizdeki kanıtlar ve kişisel deneyimimiz, başarılı iletişimin elde edilmesinin zor olduğunu gösteriyor. Süreç boyunca bir yerde iletişimin bozulmasına neden olabilecek bazı engeller vardır.

En temel sözlü iletişim becerileri konuşma, yazma, okuma ve dinlemedir. İlk ikisi kaynağa ve son ikisi alıcıya daha uygun görülse de, iletişim sürecinde kaynak ve alıcının rolleri tersine çevrilebilir. Bu nedenle, tüm bu beceriler hem kaynak hem de alıcı için eşit öneme sahiptir.

Dört becerinin tamamında yeterlilik, kullanılan kodun (dilin) yapısı hakkında yeterli kelime bilgisi ve bilgi anlamına gelir. Konuşma, doğru telaffuz, uygun ses tonlaması, iyi diksiyon ve telaffuz gibi becerilerin yanı sıra alıcıdan gelen geri bildirim (sözlü ve sözsüz) doğru bir şekilde yorumlanmasını gerektirir. Yazma, noktalama işaretlerini yerinde kullanabilme ve kelimeleri doğru yazabilme gibi becerilere ihtiyaç duyar. Dinlemek, okumaktan daha önemlidir, çünkü sesler çabucak kaybolduğu için ne duyulduğunu veya söylendiğini doğrulamanın bir yolu yoktur. Ayrıca dinleme, düşünce kalıplarını yakalamayı ve kelimelere veya ifadelerle anlam vermeyi içerir.

Sözlü iletişim becerilerinde kaynak yetersizse, kişinin düşüncelerini, fikirlerini veya niyetlerini istediği yanıtı alacak bir mesaja çevirme yeteneği sınırlıdır. Benzer şekilde, alıcının sözel becerilerindeki eksiklikler onun anlam verme şeklini ve sonuç olarak ona tepki verme veya tepki verme şeklini etkileyecektir. Alıcı mesajın tamamını veya bir kısmını anlayamadığında iletişim arızası ortaya çıkacaktır.

İletişim sürecinde, aynı kelimenin kişiler için deneyimlerine, geçmiş bilgilerine, düşünme biçimlerine ve sözlü iletişim becerilerine göre farklı anlamlar taşıyabileceğini unutmamalıyız. Sözcüklerin anlamları, onları kullanan kişilere aittir ve kullanıldıkları bağlama bağlıdır.

İnsanların aynı şeyler için aynı veya benzer anlama sahip olduklarına dair yanlış varsayım güvenirse, ciddi iletişim arızalarının farkına varabiliriz. Benzer bir deneyime sahip olmadıkça veya benzer deneyimlere sahip olmaları beklenmedikçe hiçbir iki insan hiçbir şey için aynı anlama sahip olamaz. Bu nedenle, savaş kelimesi, savaş alanında yıllarca savaşan birine, hiç silah ateşi görmemiş birine göre farklı bir anlam verir.

Sözlü mesajlara genellikle kendi içinde belirli mesajlar veren yüz ifadeleri, jestler, duruş değişiklikleri gibi sözel olmayan davranışlar eşlik eder. Sözlü ve sözsüz mesajlar birbiriyle uyumlu değilse, kafa karışıklığı hissi ortaya çıkar. 'Elbiseni beğendim' diyebilirsin ama yüz ifadende hoşnutsuzluk var. Birisi meseleyi onun tarafından açıklıyor olabilir, ancak yüz

ifadesi, kendisinin bile söylediklerine inanmadığı gerçeğine yol açabilir. Bazen, sözsüz mesajların anlamlarını tanımak zordur. Sözel olmayan davranışlardaki temel kültürel farklılıkların farklı ırklar arasında yanlış anlamalara neden olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, Amerikalılar veya Avrupalılar, başkalarıyla konuşurken Afrikalı veya Asyalı insanlardan daha fazla göz teması kurmaya çalışırlar.

Yanlış iletişim bazen mesajın alınmasındaki bir tür müdahaleden kaynaklanır. Bu, oyun alanında oynayan çocukların bağırışları, yoldan geçen arabaların kornalarının ötmesi, hatta bir arının vızıltısı gibi etraftaki seslerden kaynaklanabilir. Bir adam konuşan birini dinlemeye çalışıyor olabilir ama aynı odada konuşmayı dinlemek yerine birbirleriyle konuşan başka insanlar da var. Bu kişi mesajı veya bazı kısımlarını kaçırabilir. Sınıf ortamında öğrenciler sıralarına kurşun kalemle vurarak, sandalyelerini sürükleyerek ya da öksürerek gereksiz sesler çıkarabilirler. Her halükarda gürültü, alıcıları dinlemekten alıkoyacak ve kaynağın düşüncesini bozarak onun bu konuşmada duraklamasına veya ne dediğini unuttuğu için durmasına neden olacaktır.

2.20. İlgili Araştırmalar

Türkmen Uslu (2020) yaptığı çalışmada özel eğitim öğretmen adaylarının iletişim becerilerini farklı değişkenler açısından incelemiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde öğrenim gören 165 özel eğitim öğretmen adayının katıldığı çalışmada, iletişim becerileri, adayların yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, ailenin ekonomik düzeyi, çevresinde özel eğitim gereksinimi duyan birey olup olmaması ve meslek olarak öğretmenliği seçme nedenleri değişkenleri bazında incelenmiştir. Araştırma sonucunda belirtilen değişkenlerin katılımcıların iletişim becerileri temelinde anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Koser (2019), üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek için 300 üniversite öğrencisini kapsayan bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve bağlanma stilleri cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre incelenmiştir. Cinsiyet ile üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelendiğinde cinsiyet ile iletişim becerileri ve problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur. Üniversite öğrencilerinin yaşları ile iletişim becerileri arasında

anamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. 26 yaş üstü grubun iletişim becerilerinin 18-20 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Neppl ve diğçerlerinin (2018) araştırması, aktif ebeveynlik ile ebeveyn-çocuk bağlanması arasındaki ilişkiyi ve ayrıca pozitif ikili etkileşimler ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, her iki ebeveynin de olumlu ebeveyn etkileşimi ve ebeveyn-çocuk bağlanmasıyla olumlu ikili etkileşimlerin çocukların sosyal yetenekleriyle dolaylı olarak ilişkili olduğunu göstermektedir.

Başçer, Kırılıoğlu ve Kalyacı-Kırılıoğlu (2014) sosyal hizmet öğrencilerinin iletişim becerilerini incelemek için 246 sosyal hizmet öğrencisini içeren bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada sosyal hizmet öğrencilerinin iletişim becerileri cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitimi, baba eğitimi, ikamet yeri, aile tipi ve karşı cinsle olan duygusal ilişkisi gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Öğrencilerin iletişim becerilerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği doğrulanabilir.

Jackson'ın (2009) evlilik öncesi evliliklerin kalitesi ve devamlılığı ile ilgili en önemli koruyucu ve risk faktörlerini belirlemek için yaptığı çalışmada meta-analiz prosedürü kullanılmıştır. Standart, bağımlı değişkenin belirli bir evlilik biçiminin niteliğini veya sürekliliğini ölçmesi, bağımsız değişkenin ise evlilik öncesi durumla ilgili olması ve katılımcıların 1969'dan sonra evlenmiş olmalarıdır. Ardından, çalışmayı kodlamak için bir meta-analiz programı kullanın. Evlilik öncesi ilişkinin devamlılığı, dini benzerlik, evlilik öncesi ilişkinin niteliği ve aktif etkileşim, evliliklerin dağılmasını önlemeye yönelik koruyucu faktörlerdir. Evlilik ağrısının risk faktörleri arasında olumsuz evlilik öncesi etkileşim ve evlilik öncesi şiddet yer alır. Evliliğin sona ermesi için risk faktörleri olumsuz etkileşimleri içerir. Evlilik öncesi yordayıcı olarak cinsiyet farkı anlamlı olarak tanımlanmadı.

Thalhuber'in (2001) çalışması, yetişkin bağlanma performansı ile evlilik iletişimi ve aile ritüelleri arasındaki ilişkiyi incelemek için boylamsal tasarım kullanır. 125 çift ilk çocuklarının doğumuna öncelik vererek yetişkin bağlanma görüşmeleri ve evlilik iletişimi görevlerine katılmıştır. 76 anne ve 67 baba, çocukları 7 yaşındayken aile ritüeli anketini doldurdu. Ebeveynlerin bağlanma performansına ve aile ritüellerine bakıldığında farklı ilişki kalıpları bulunmuştur. Evlilik iletişimi ile aile ritüelleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırma yöntemi bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizinde kullanılan istatistiksel teknikler incelenmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nicel araştırmalar içinde ilişkisel araştırma yöntemi olarak desenlenmiştir. Bu çalışma nicel bir araştırmadır. Nicel araştırma; gerçekliği araştırmacıdan bağımsız, gerçekliğin nesnel olarak gözlenebileceği, ölçülüp analiz edilebileceği pozitivist görüşü ifade etmektedir (Büyüköztürk vd., 2018).

İlişkisel araştırma yöntemi, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek ve muhtemel sonuçları tahmin etmek için kullanılan yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2018).

Üniversite öğrencilerinin, evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinin, anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerileri ile ilişkinin incelenmesi için tasarlanmış nicel bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evreninde yer alan kişi sayısı bilinmediğinden dolayı, evreni bilinmeyen örneklem formülü kullanılarak %95 güven düzeyi ve %5 örnekleme hatası ile 384 kişi ile görüşülmesi yeterli olup, araştırmada 400 öğrenci ile görüşülmüştür. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada demografik özellikler, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri ve hipotezleri test edebilmek için belirlemek amacıyla frekans, faktör, anova, kolerasyon, regresyon analizinden yararlanılacaktır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Yakın Doğu Üniversitesi'nde öğrenim gören 18 yaş ve üzeri romantik ilişkisi olan öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 4'de gösterildiği gibidir.

Tablo 3.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri

	<i>Sayı (n)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Yaş grubu</i>		
<i>25 yaş ve altı</i>	<i>146</i>	<i>36,50</i>
<i>26-30 yaş</i>	<i>140</i>	<i>35,00</i>
<i>31 yaş ve üzeri</i>	<i>114</i>	<i>28,50</i>
<i>Cinsiyet</i>		
<i>Kadın</i>	<i>242</i>	<i>60,50</i>
<i>Erkek</i>	<i>158</i>	<i>39,50</i>
<i>Uyruk</i>		
<i>T.C.</i>	<i>126</i>	<i>31,50</i>
<i>KKTC</i>	<i>274</i>	<i>68,50</i>
<i>Eğitim durumu</i>		
<i>Lisans</i>	<i>297</i>	<i>74,25</i>
<i>Lisansüstü</i>	<i>103</i>	<i>25,75</i>
<i>Toplam</i>	<i>400</i>	<i>100</i>

Tablo 3.'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. İncelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %36,5'inin 25 yaş ve altı, %35,0'inin 26-30 yaş ve %28,50'sinin 31 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu, %60,50'sini kadın ve %39,50'sinin erkek olduğu, %31,50'sinin T.C., %68,50'sinin KKTC uyruklu olduğu, %74,25'inin lisans ve %25,75'inin lisansüstü öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplanmada kullanılacak anket ve ölçekler sırasıyla Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği (EÖİDÖ), Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) ve İletişim Becerileri Ölçeği (EBÖ) olarak belirlenmiştir. Ölçek yazarlarıyla gerekli yazışmalar yapıldıktan sonra kullanım izinleri alınmıştır. Araştırmada kullanılacak Ölçeklere ilişkin bilgiler sırasıyla aşağıda verilmiştir;

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda katılımcıların bazı demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim düzeyi anne-baba medeni durumu) ile ilgili sorular yer almaktadır. Formda katılımcıların kimlik bilgilerini açığa çıkartacak soru bulunmamaktadır (Ek-1).

3.3.2. Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği

Bu ölçeğin amacı, bireylerin evlilik öncesi ilişkilerini değerlendirmelerinin alınmasıdır. Kalkan, M. (2007) tarafından hazırlanan, otuz dört maddeden oluşan Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği (EÖİDÖ)'nin geçerlik çalışmasında yapı geçerliği ve ölçüt geçerliği kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonuçları, varyansın %42.99'unu açıklayan beş faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bu faktörler, dini değerler, iletişim, arkadaş ilişkileri, aile ilişkileri ve cinsel uyum olarak isimlendirilmiştir. Dolayısıyla, İç tutarlılığı saptamak amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı .86'dır. Testte krar test güvenirlik katsayısı .72 ($p < .01$) olarak hesaplanmıştır. Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği ve İlişkilerde Mutluluk Ölçeği arasındaki korelasyon .48 ($p < .01$) değerindedir. Yapılan faktör analizi sonucunda envanterin toplam varyansın %42.99'unu açıklayan beş faktörden oluştuğu görülmüştür. Genel olarak, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeğinin, romantik ilişki yaşayan bireylerin, sahip oldukları ilişkilerine yönelik algılarını değerlendirmede kullanılabilirlikte yeterlikte psikometrik özelliklere sahip geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu gözlenmiştir. Çalışmada; 1- Hiç katılmıyorum, 2- katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen katılmıyorum şeklinde derecelendirilmiş olan 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek

puan 170, en düşük puan ise 34'dür. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin mevcut ilişkisine yönelik mutluluk düzeyinin yüksekliğini ve ilişkisine yönelik olumlu düşüncelerinin fazlalığını göstermektedir (Ek-2).

3.3.3. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği(ABBÖ)

Bu ölçeğin amacı, anne ve babanın çeşitli tutum ve davranışlarını çocukların nasıl algıladığını araştırmaktır. Anne Babaya bağlanma ölçeğini 1979 yılında Parker, Brown ve Tupling tarafından 1969 yılında Bowlby'nin geliştirdiği bağlanma kuramı temel alınarak geliştirilmiştir. Bireyin algıladığı anne baba davranışı, hem anneye hem babaya yönelik ayrı ayrı puanlanabilmektedir. Ölçeğin özgün halinin güvenilirliği birkaç farklı aşamada oluşturulmuştur. Aşırı koruma kontrol boyutu 0,63, test tekrar test güvenilirliği ilgi boyutu 0,76 olarak saptanmıştır. 2006 yılında Kapçı ve Küçüker ölçeği Türkçeye uyarlamışlardır. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri anne için 0,87 baba için ise 0,89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ait alt boyutlar için yapılan güvenilirlik çalışmalarında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,57 ile 0,84 arasında bulunmuştur. Anne ve babanın çocuğuna gösterdiği davranışsal kontrolünü içeren kısım ilgi/kontrol olarak adlandırılmıştır. Anne ve babanın aşırı korumacı yanlarını gösteren ikinci kısım ise aşırı koruma olarak adlandırılmıştır. Ölçek 4'lü Likert tipidir ve 25 maddeden oluşmaktadır. Anne ve Babaya ait ayrı ayrı iki form şeklinde doldurulmaktadır. Puanlama kısmı; 3=tamamen böyleydi, 2=kısmen böyleydi,1=pek böyle değildi,0=hiç böyle değildi şeklinde kodlanmaktadır (Ek-3).

3.3.4. İletişim Becerileri Ölçeği

Ölçeğin yetişkinler için kullanılan formu, Korkut Owen ve Demirbaş-Çelik (2017) tarafından iletişim becerileri ölçeğine uyarlama çalışması yapılarak oluşturulmuştur. Ölçek 25 madde ve 5 alt boyuttan oluşur; "Her zaman" (5), "Sıklıkla" (4), "Bazen" (3), "Nadiren" (2), "Hiçbir zaman" (1) şeklinde puanlanan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Dokuz maddeden oluşan ilk alt boyut temel beceriler ve kendini ifade etme (TB-KİE) olarak adlandırılmıştır. İkinci alt boyut iletişime özen gösterme (İÖG) olarak adlandırılmıştır ve beş maddeden oluşmaktadır. İlişki kurmaya isteklilik (İKİ) olarak adlandırılan üçüncü alt boyut üç maddeden oluşmaktadır. Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim (EDSOI) adındaki dördüncü alt boyut beş maddeden oluşmaktadır. Son alt boyut olan iletişim ilkelerine uyma (İİU), üç maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin iç tutarlık güvenirliği için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin iç tutarlık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin iç tutarlık katsayıları ise, TB-KİE için .95; İÖG için .81; İKİ için .74, EDSOI için .76 ve İİU için ise, .65 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerler iletişim becerileri ölçeğinin güvenirlik düzeyi için yeterli olduğunu göstermektedir (Ek-4).

3.4. Verilerin Toplaması

Yakın Doğu Üniversitesi İnsani Araştırmalar etik kurulundan YDÜ/EB/2021/657 numaralı alınan belge (EK-5) ve araştırmada kullanılması planlanan ölçeklerin yazarlarından gerekli izinler alındıktan sonra araştırmaya başlanmıştır. Katılımcılara Google Form üzerinden ulaşılmıştır.

Araştırma anketleri online platformlardan çevrimiçi olarak paylaşılmıştır. Katılımcılara araştırma hakkında bilgi verildikten, kişisel bilgilerin gizli kalacağı, gönüllülük esasına dayalı olarak katıldıkları vurgulandıktan sonra gönüllü olan bireylerin katılımı sağlanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireylere istedikleri noktada araştırmadan çekilebilecekleri bilgisi verildikten sonra ölçekler uygulanmıştır. Bu araştırmada veri toplandıktan sonra kullanılacak anket ve ölçekler sırasıyla Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği (EÖİDÖ), Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABÖ) ve İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) olarak belirlenmiştir. Yönergeye uygun olarak kabul edilen 400 anket işleme alınmıştır.

3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 yazılımı kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına geçilmeden önce öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeğine verdikleri yanıtların güvenirliğinin incelenmesinde Cronbach alfa testi kullanılmıştır. Yapılan test sonuçlarına göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği için alfa katsayısı 0,889, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formu için alfa katsayısı 0,831 , Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Baba formu için

alfa katsayısı 0,737 ve İletişim Becerileri Ölçeği için alfa katsayısı 0,969 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeklere verilen yanıtların güvenilir olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı frekans analiziyle belirlenmiştir. Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum gibi tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının normal dağılıma uyma durumunun incelenmesinde Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık-basıklık değerleri kullanılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği Puanlarının normal dağılıma uymadığı belirlenmiş ancak ölçek puanlarına ilişkin çarpıklık-basıklık değerlerin $\pm 1,5$ aralığında olmasından dolayı ve örneklem sayısının yüksek olmasından dolayı veri setinin normal dağılıma uyduğu kabul edilmiştir. Buna göre araştırmada parametrik olmayan hipotez testleri kullanılmıştır. (Tablo 4.)

Tablo 4.

Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Ve İletişim Becerileri Ölçeği Puanlarının Normallik Testleri

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Çarpıklık	Basıklık
	Değer	sd	p		
Din	0,151	400	0,000*	0,023	0,682
İletişim	0,216	400	0,000*	0,814	-0,522
Arkadaş	0,072	400	0,000*	-0,097	-0,785
Aile	0,216	400	0,000*	0,470	-0,256
Cinsellik	0,116	400	0,000*	0,456	-0,846
Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	0,126	400	0,000*	0,817	0,054
İlgi, Kontrol (Anne)	0,135	400	0,000*	0,220	-0,300
Aşırı Koruma (Anne)	0,066	400	0,000*	0,079	-0,207
Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (Anne)	0,219	400	0,000*	0,660	0,285
İlgi, Kontrol (Baba)	0,102	400	0,000*	-0,051	0,713
Aşırı Koruma (Baba)	0,070	400	0,000*	-0,032	0,050
Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (Baba)	0,169	400	0,000*	0,328	0,295

İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	0,095	400	0,000*	-0,511	-0,390
Kendini İfade Etme	0,093	400	0,000*	-0,274	-0,466
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	0,099	400	0,000*	-0,376	-0,467
İletişim Kurmaya İsteklilik	0,099	400	0,000*	-0,364	-0,487
İletişim Becerileri Ölçeği	0,090	400	0,000*	-0,500	-0,163

Araştırma hipotezlerinin test edilmesinde bağımsız değişken iki kategoriden oluşuyorsa (cinsiyet, uyruk, eğitim durumu) bağımsız örneklem t testi kullanılmış, bağımsız değişken ikiden fazla kategoriden oluşuyorsa ANOVA kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre gruplar arasında fark çıkması halinde farkın hangi gruplardan kaynaklandığının saptanması için ileri analiz olarak Tukey testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesinde Pearson testi kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelenmesinde çok değişkenli doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bulgular bölümünde toplanan veriler ile uygulanmış istatistiksel analiz sonuçları

Tablo 5.

Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Din	400	23,16	5,25	8	35
İletişim	400	23,78	5,53	14	35
Arkadaş	400	27,73	7,00	12	40
Aile	400	18,86	3,50	13	27
Cinsellik	400	21,53	4,54	13	30
Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	400	115,05	21,12	72	167

Tablo 5.'te araştırma kapsamına alınan Öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 5. İncelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeğinde yer alan din alt boyutundan ortalama $23,16 \pm 5,25$ puan, iletişim alt boyutundan ortalama $23,78 \pm 5,53$ puan, arkadaş alt boyutundan ortalama $27,73 \pm 7,0$ puan, aile alt boyutundan ortalama $18,86 \pm 3,50$ puan, cinsellik alt boyutundan ortalama $21,53 \pm 4,54$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ortalama $115,05 \pm 21,12$ puan almış olup, alınan en düşük puanın 72 ve en yüksek puanın 167 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6.

Öğrencilerin yaş grubuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Yaş grubu	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Din	25 yaş ve altı	146	21,89	3,48	8	31	7,030	0,001*	1-2
	26-30 yaş	140	23,76	5,23	8	35			1-3
	31 yaş ve üzeri	114	24,05	6,70	11	35			
İletişim	25 yaş ve altı	146	22,16	3,33	17	33	13,224	0,000*	1-2
	26-30 yaş	140	23,97	5,68	17	35			1-3
	31 yaş ve üzeri	114	25,60	6,88	14	35			2-3
Arkadaş	25 yaş ve altı	146	25,82	5,34	15	36	16,976	0,000*	1-2
	26-30 yaş	140	27,33	7,73	12	40			1-3
	31 yaş ve üzeri	114	30,67	7,02	12	40			
Aile	25 yaş ve altı	146	17,53	2,83	13	26	24,380	0,000*	1-3
	26-30 yaş	140	18,96	3,48	13	26			2-3
	31 yaş ve üzeri	114	20,42	3,66	13	27			
Cinsellik	25 yaş ve altı	146	19,47	3,41	13	27	30,184	0,000*	1-2
	26-30 yaş	140	22,13	4,88	14	30			1-3
	31 yaş ve üzeri	114	23,44	4,37	14	30			
Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	25 yaş ve altı	146	106,87	11,43	85	142	24,320	0,000*	1-2
	26-30 yaş	140	116,14	22,77	82	166			1-3
	31 yaş ve üzeri	114	124,18	24,45	72	167			2-3

* $p < 0,05$

Tablo 6. 'da araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grubuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan ANOVA sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 6. incelendiğinde öğrencilerin yaş grubuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). 25 yaş ve altı öğrenciler ölçek genelinden ve din, iletişim, arkadaş ve cinsellik alt boyutlarından diğer yaş grubundaki öğrencilere göre daha düşük puan almıştır. Ayrıca 26-30 yaş grubundaki öğrencilerin ölçek genelinden ve iletişim alt boyutundan aldıkları puanlar 31 yaş ve üzeri yaş grubunda yer alan öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 7.

Öğrencilerin cinsiyetine göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Din	Kadın	242	23,53	5,53	1,744	0,082
	Erkek	158	22,59	4,74		
İletişim	Kadın	242	24,54	6,00	3,457	0,001*
	Erkek	158	22,61	4,49		
Arkadaş	Kadın	242	28,32	7,41	2,097	0,037*
	Erkek	158	26,82	6,25		
Aile	Kadın	242	19,19	3,82	2,381	0,018*
	Erkek	158	18,34	2,89		
Cinsellik	Kadın	242	22,12	4,96	3,228	0,001*
	Erkek	158	20,63	3,66		
Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	Kadın	242	117,69	23,32	3,131	0,002*
	Erkek	158	111,00	16,48		

* $p < 0,05$

Tablo 7.'de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetine göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 7. İncelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetine göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Kadın öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar erkeklere göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 8.

Öğrencilerin uyruğuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Uyruk	n	$\bar{x}$	s	t	p
Din	T.C.	126	24,25	4,91	2,851	0,005*
	KKTC	274	22,66	5,33		
İletişim	T.C.	126	26,19	6,18	6,194	0,000*
	KKTC	274	22,66	4,83		
Arkadaş	T.C.	126	30,85	5,46	6,336	0,000*
	KKTC	274	26,29	7,17		
Aile	T.C.	126	20,91	3,18	8,675	0,000*
	KKTC	274	17,91	3,23		
Cinsellik	T.C.	126	23,83	4,18	7,312	0,000*
	KKTC	274	20,47	4,31		
Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	T.C.	126	126,04	19,63	7,535	0,000*
	KKTC	274	109,99	19,86		

* $p < 0,05$

Tablo 8.de öğrencilerin uyruğuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 8. incelendiğinde, öğrencilerin uyruğuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farkların olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). T.C. uyruklu olan öğrencilerin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar KKTC uyruklu öğrencilere göre yüksektir.

Tablo 9.

Öğrencilerin eğitim durumuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Eğitim durumu	n	$\bar{x}$	s	t	p
Din	Lisans	297	22,49	3,88	-4,400	0,000*
	Lisansüstü	103	25,08	7,69		
İletişim	Lisans	297	22,51	4,46	-8,407	0,000*
	Lisansüstü	103	27,42	6,63		
Arkadaş	Lisans	297	26,65	6,10	-5,391	0,000*
	Lisansüstü	103	30,83	8,42		
Aile	Lisans	297	18,24	3,16	-6,286	0,000*
	Lisansüstü	103	20,64	3,82		
Cinsellik	Lisans	297	20,26	3,85	-10,818	0,000*
	Lisansüstü	103	25,20	4,40		
Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği	Lisans	297	110,15	16,13	-8,554	0,000*
	Lisansüstü	103	129,17	26,82		

* $p < 0,05$

Öğrencilerin eğitim durumuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 9.'da gösterilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin eğitim durumuna göre Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Lisansüstü öğrencilerinin Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar lisans öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10.*Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları*

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
İlgi, Kontrol (Anne)	400	33,20	10,01	2	54
Aşırı Koruma (Anne)	400	10,02	4,83	0	21
Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (Anne)	400	43,22	11,10	10	72
İlgi, Kontrol (Baba)	400	28,49	9,74	1	54
Aşırı Koruma (Baba)	400	10,69	4,58	0	21
Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (Baba)	400	39,18	9,51	10	70
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	400	33,25	9,91	10	50
Kendini İfade Etme	400	12,79	3,86	4	20
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	400	20,08	6,10	6	30
İletişim Kurmaya İsteklilik	400	16,46	4,98	5	25
İletişim Becerileri Ölçeği	400	82,57	23,43	25	125

Tablo 10.'da öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 10. incelendiğinde öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeğinin Anne formunda yer alan İlgi, Kontrol alt boyutundan ortalama $33,20 \pm 10,01$ puan, aşırı koruma alt boyutundan $10,02 \pm 4,83$ puan ve ölçek genelinden $43,22 \pm 11,10$ puan aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeğinin Baba formunda yer alan İlgi, Kontrol alt boyutundan ortalama $28,49 \pm 9,74$ puan, aşırı koruma alt boyutundan $10,69 \pm 4,58$ puan ve ölçek genelinden $39,18 \pm 9,51$ puan aldıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeğinde bulunan İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler alt boyutundan ortalama $33,25 \pm 9,91$ puan, Kendini İfade Etme alt boyutundan ortalama $12,79 \pm 3,86$ puan, Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim alt boyutundan ortalama $20,08 \pm 6,10$ puan ve İletişim Kurmaya İsteklilik alt boyutundan ortalama $16,46 \pm 4,98$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeği genelinden ortalama $82,57 \pm 23,43$ puan aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 11.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları ile Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar

		Din	İletişim	Arkadaş	Aile	Cinsellik	EÖİDÖ
İlgi, Kontrol (Anne)	r	0,247	0,469	0,468	0,198	0,492	0,484
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
Aşırı Koruma (Anne)	r	0,240	0,245	0,175	0,259	0,173	0,220
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (Anne)	r	0,296	0,472	0,446	0,198	0,476	0,474
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*
İlgi, Kontrol (Baba)	r	0,051	0,186	0,187	0,166	0,134	0,174
	p	0,308	0,000*	0,000*	0,001*	0,007*	0,000*
Aşırı Koruma (Baba)	r	-0,082	-0,052	-0,066	0,108	-0,021	-0,062
	p	0,102	0,304	0,186	0,031*	0,669	0,219
Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (Baba)	r	0,007	0,154	0,176	0,203	0,116	0,159
	p	0,889	0,002*	0,000*	0,000*	0,021*	0,001*
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	r	0,101	0,357	0,300	0,172	0,390	0,353
	p	0,044*	0,000*	0,000*	0,001*	0,000*	0,000*
Kendini İfade Etme	r	0,209	0,223	0,130	0,296	0,224	0,231
	p	0,000*	0,000*	0,009*	0,000*	0,000*	0,000*
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	r	0,165	0,351	0,318	0,150	0,395	0,370
	p	0,001*	0,000*	0,000*	0,003*	0,000*	0,000*
İletişim Kurmaya İsteklilik	r	0,186	0,206	0,152	0,207	0,202	0,220
	p	0,000*	0,000*	0,002*	0,000*	0,000*	0,000*
İletişim Becerileri Ölçeği	r	0,154	0,351	0,289	0,224	0,372	0,356
	p	0,002*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*

* $p < 0,05$

Tablo 11.'de öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanları ile Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları arasındaki korelasyonların incelendiği Pearson testi sonuçları gösterilmiştir.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formu genelinden ve ilgi, kontrol ve aşırı koruma alt boyutlarından aldıkları puanlar ile Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formu genelinden ve ilgi, kontrol ve aşırı koruma alt boyutlarından aldıkları puanlar arttıkça Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar da artmaktadır.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Baba formu genelinden ve ilgi, kontrol alt boyutundan aldıkları puanlar ile Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonların olduğu saptanmıştır. ($p<0,05$). Bu korelasyonlar pozitif yönlü olup, öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Baba formu genelinden ve ilgi, kontrol alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar da artmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin İletişim Beceleri Ölçeği genelinden ve ölçekte bulunan İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler, Kendini İfade Etme, Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim ve İletişim Kurmaya İsteklilik alt boyutlarından aldıkları puanlar ile Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonların olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin İletişim Beceleri Ölçeği genelinden ve ölçekte bulunan İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler, Kendini İfade Etme, Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim ve İletişim Kurmaya İsteklilik alt boyutlarından aldıkları puanlar arttıkça, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutlarından aldıkları puanlar da artış göstermektedir.

Tablo 12.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumu

	Std. Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p	F	R ²
	B	S.H.	Beta				
(Sabit)	64,497	4,600		14,021	0,000*		
İlgi, Kontrol (Anne)	1,102	0,093	0,522	11,864	0,000*		
Aşırı Koruma (Anne)	1,375	0,178	0,314	7,741	0,000*		
İlgi, Kontrol (Baba)	-0,048	0,096	-0,022	-0,501	0,617	33,680	0,408
Aşırı Koruma (Baba)	-0,247	0,195	-0,054	-1,265	0,207	0,000*	0,396
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	-0,391	0,247	-0,184	-1,582	0,114		
Kendini İfade Etme	0,623	0,489	0,114	1,274	0,203		
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	0,931	0,373	0,269	2,498	0,013*		
İletişim Kurmaya İsteklilik	-0,574	0,336	-0,135	-1,707	0,089		

* $p < 0,05$

Tablo 12. 'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği çok değişkenli doğrusal regresyon analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve modelde açıklanan varyansın %39,6 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formunda yer alan İlgi, Kontrol ($\beta=0,522$; $p < 0,05$) ve Aşırı Koruma ($\beta=0,314$; $p < 0,05$) alt boyutlarından aldıkları puanların Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yordadığı belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formunda yer alan İlgi, Kontrol ve Aşırı Koruma alt boyutlarından aldıkları puanların artması Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını artırmaktadır.

Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Baba formunda yer alan İlgi, Kontrol ve ve Aşırı Koruma alt boyutlarından aldıkları puanların Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeğinde bulunan Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim alt boyutundan aldıkları puanların Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü olarak yordadığı saptanmıştır ($\beta=0,269$; $p<0,05$). Buna göre öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeğinde bulunan Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim alt boyutundan aldıkları puanların artması, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını artırmaktadır.

Tablo 13.

Öğrencilerin bazı demografik özelliklerinin, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumu

	Std. Olmayan		Standardize	t	p	F	R ²
	Katsayılar		Katsayılar				
	B	S.H.	Beta			p	DüzR ²
(Sabit)	62,874	8,784		7,158	0,000*		
Yaş	0,494	0,165	0,131	2,988	0,003*		
Cinsiyet (Kadın)	0,459	1,658	0,011	0,277	0,782		
Uyruk (KKTC)	-7,800	1,931	-0,172	-4,040	0,000*		
Eğitim durumu (Lisansüstü)	9,110	1,996	0,189	4,564	0,000*		
İlgi, Kontrol (Anne)	0,952	0,089	0,451	10,650	0,000*	34,315	0,516
Aşırı Koruma (Anne)	1,126	0,164	0,257	6,858	0,000*	0,000*	0,500
İlgi, Kontrol (Baba)	-0,115	0,093	-0,053	-1,244	0,214		
Aşırı Koruma (Baba)	-0,201	0,186	-0,044	-1,082	0,280		
İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler	-0,410	0,228	-0,192	-1,800	0,073		
Kendini İfade Etme	0,010	0,460	0,002	0,022	0,982		
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	0,985	0,348	0,285	2,832	0,005*		
İletişim Kurmaya İsteklilik	-0,280	0,309	-0,066	-0,905	0,366		

* $p<0,05$

Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerinin, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği çok değişkenli doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 13.'de gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerinin, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve modelde açıklanan varyansın %50 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yaşlarının Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü olarak yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,131$; $p<0,05$). Öğrencilerin yaşları arttıkça, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları artmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyetleri Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamazken ($p>0,05$), uyruk ve eğitim durumları Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır. Öğrencilerin KKTC uyruklu olması halinde Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları azalmakta, lisansüstü mezunu olması halinde ise Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanları artmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formunda yer alan İlgi, Kontrol ($\beta=0,451$; $p<0,05$) ve Aşırı Koruma ($\beta=0,257$; $p<0,05$) alt boyutlarından aldıkları puanların Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yordadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Anne formunda yer alan İlgi, Kontrol ve Aşırı Koruma alt boyutlarından aldıkları puanların artması Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını artırmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Baba formunda yer alan İlgi, Kontrol ve ve Aşırı Koruma alt boyutlarından aldıkları puanların Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeğinde bulunan Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim alt boyutundan aldıkları puanların Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönlü olarak yordadığı saptanmıştır ($\beta=0,285$; $p<0,05$). Araştırmaya alınan öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeğinde bulunan Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim alt boyutundan aldıkları puanların artması, Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği puanlarını artırmaktadır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Günümüzde evli çiftlerin ilişkilerini düzenlemek ya da boşanma aşamasında olan çiftlerin ilişkilerine müdahalelerden daha çok evlilik öncesinde koruyucu-önleyici hizmetler ön plana çıkmaya çalışmaktadır. Bu amaca uygun olarak kişilerin daha sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmeleri, ilişki içerisinde sorumluluk ve kendilerini evlilik ilişkisine ait hissetme gibi süreçlerin kazandırıldığı evlilik öncesi bilinçlenme hali önem kazanmaktadır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinin, anne baba bağlanma stilleri ve iletişim becerileri ile ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Evlilik öncesi ilişki değerlendirmesi ile yaş arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yaş ilerledikçe evlilik öncesi ilişki değerlendirmesinin pozitif yönde olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularıyla benzer şekilde Habibi vd. (2018) yaş ilerledikçe bireylerin evliliğe bakış açılarının değiştiğini ve bunun evlilik öncesi ilişki görüşlerinin etkilediği sonucuna varmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda evlilik öncesi ilişki değerlendirmesi ile cinsiyet (kadın-erkek) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kadınların ölçekten aldıkları puanların erkeklerin almış oldukları puanlara göre istatistiksel anlamda daha pozitif bulunmuştur. Sonuca göre kadınların evlilik birlikteliği öncesinde iletişim, arkadaşlık, cinsellik, aile algı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularının aksine yapılan bir çalışmada evlilik öncesi değerlendirmesi ile cinsiyet, yaş, ilişki süresi ve sınıf düzeyinin ilişki doyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır (Saraç, Hamamcı, Güçray, 2015). Araştırmada elde edilen farklılığın katılımcıların farklı örnekleme sahip olmalarından kaynaklandığı öngörülmektedir.

Evlilik öncesi ilişki değerlendirmesi ve uyruk arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. T.C uyruklu vatandaşların, KKTC uyruklu vatandaşlara oranla pozitif yönde anlamlı bir fark ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle T.C vatandaşlarının evlilik öncesi ilişkilerinde KKTC uyruklu kişilere göre iletişim, arkadaşlık, aile, cinsellik ve din alt gruplarını daha pozitif yönde yordadıkları görülmektedir. Alanyazında yapılan bir çok araştırmada uyruğun ve buna bağlı olduğu kültürün evlilik öncesi ilişkiye yönelik görüşlerinde farklılık yaratan önemli etkenlerden biri olduğu belirtilmektedir (Gautam, 2002; Shalev, Baum & Itzhaky, 2012; Zhang ve Kline, 2009). Ortaya çıkan bu farklılığın bireylerin sahip oldukları uyruğa ilişkin, gelenek, adet ve evliliğe bakış açılarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumu ve evlilik öncesi ilişki değerlendirmesi arasındaki ilişki incelendiğinde tüm alt boyutlardan alınan puanlar arasında istatistiksel yönden fark olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü öğrencilerinin evlilik öncesi ilişkilerine yönelik din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyutları puanlarının lisans öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Elde edilen bulgu yaş değişkeni bağlamında elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Lisansüstü öğrencilerin yaşlarının daha büyük olduğu öngörülmekte ve bu sebeple ileri yaştaki katılımcıların görüşlerinin daha evlilik öncesi ilişkiye yönelik görüşlerinin daha pozitif olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Anne-Baba Bağlanma Ölçeği kapsamında yer alan anne formu genelinden ve ilgi, kontrol ve aşırı korumaya yönelik aldıkları puanlar arttıkça evlilik öncesi ilişkileri değerlendirmede din, iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik boyut puanlarının arttığı belirlenmiştir. Ölçek kapsamında yer alan baba formu verileri incelendiğinde ilgi ve kontrol boyut puanları arttıkça evlilik öncesi ilişki değerlendirmeye yönelik iletişim, arkadaş, aile ve cinsellik alt boyut puanlarının arttığı belirlenmiştir. Neppl vd. (2019) araştırmalarında ebeveyn bağlanma stillerinin bireyin etkili iletişim becerisine sahip olmalarının yanı sıra, aile, arkadaş ve evlilik ilişkilerindeki davranışlarını etkilediğini ortaya koymuşlardır.

Öğrencilerin iletişim becerileri ile evlilik öncesi ilişkileri değerlendirmeleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu, katılımcıların iletişim becerileri arttıkça evlilik öncesi ilişki değerlendirme puanlarında arttığı görülmektedir. Jackson (2009) yaptığı çalışmada evlilik öncesi ilişkini süreklilik, etkileşimde bağlanma, iletişim ve aile deneyimlerinin önemli faktör olduğunu

belirtmektedir. Evlilik öncesindeki ilişkilerde olumlu ve verimli iletişim içerisinde olmanın bu boyutların birbirini olumlu yönde etkilediği öngörülmektedir.

Katılımcıların anne-baba bağlanma düzeyleri incelendiğinde annelerin ilgili, korumacı ve kontrolleri olmalarının evlilik öncesi ilişki değerlendirilmesini olumlu yönde etkilediği ancak babanın bu bağlamda bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bunun nedenin toplumsal değerlere bağlı olarak annelerin çocuğun daha fazla gelişiminden ve eğitiminden sorumlu olması (Erdoğan, 2004) olabileceği düşünülmektedir

Öğrencilerin etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim becerilerinin evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerini arttırdığı belirlenmiştir. Klein vd., (2011) çalışmasında bireyin ve evelenmeyi düşündüğü kişinin sahip olduğu iletişim becerilerinin evliliğe bakış açısını doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin yaşlarının, uyruğunun ve eğitim durumlarının evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşları arttıkça, evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme ölçeği puanları artmaktadır. Ayrıca KKTC uyruklu öğrencilerin evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerinin azaldığı, lisansüstü mezunu olan öğrencilerin ise evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Alanyazında yapılan bir çok çalışmada bireyin yaşının, bağlı olduğu toplumun ve eğitim düzeyinin evlilik öncesi ve sonrasında etken unsurla olduğu belirtilmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Hong ve Park, 2012)Öğrencilerin cinsiyetlerine göre evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerinin etkilenmediği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerine bağlanma düzeyleri arttıkça evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerinin arttığı fakat babalarına bağlanma düzeylerinin evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme düzeylerinde etken faktör olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçları alanyazınla paralellik göstermektedir. Yapılan araştırmalara annenin çocukların ilişkilerinde ve tutumlarında daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Bond ve Borelli, 2017; Çağdaş, 2012).

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Sağlıklı bir ilişkinin sürdürülebilmesi için ilişki içinde bulunan partnerlerin olumlu iletişim becerilerine sahip olmaları oldukça önem arz etmektedir. Bireylerin birbirlerine karşı göstermiş oldukları sözlü ya da sözsüz iletişimin niteliği ilişkinin kalitesini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Evlilik öncesi ilişki sürecinde kazanılan bu dinamiğin evlilik boyunca da sürdürebilmesi önemlidir. Bu çalışmada Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Öncesi İlişki Değerlendirmelerinin, Anne Baba Bağlanma Stilleri Ve İletişim Becerileri İle İlişkinin İncelenmesi hedeflenmiştir.

Evlilik öncesi ilişki değerlendirmesi ile yaş arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yaş ilerledikçe evlilik öncesi ilişki değerlendirmesinin pozitif yönde olduğu görülmüştür. Bağlanmada kültürel farklılıklar olabileceği gibi aynı ülkenin değişik bölgelerinde de bağlantı örüntüleri görülebilir. Yapılan çalışmada Anne-baba bağlanma ve yaş ilişkisi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yapılan araştırma sonucunda cinsiyet, yaş, uyruk, eğitim düzeyi, bağlanma ve iletişim becerilerinin önemli yordayıcılar değişkenler olduğu saptanmıştır. Evlilik öncesi ilişki değerlendirmesi ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kadınların ölçekten aldıkları puanların erkeklerin almış oldukları puanlara göre istatistiksel anlamda daha pozitif bulunmuştur. Sonuca göre kadınların evlilik birlikteliği öncesinde iletişim, arkadaşlık, cinsellik, aile algı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne-baba bağlanma ve

cinsiyet arasındaki ilişki incelendiğinde: Kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Çalışmada kadınların erkeklere oranla daha çok ana-baba bağlanması gerçekleştirildikleri bulunmuştur.

Araştırma katılımcısı öğrencilerin anne-babalarına bağlanma, ilgi, kontrol ve aşırı koruma düzeylerinin evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinde olumlu yönde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak katılımcıların iletişim beceri düzeylerinin evlilik öncesi ilişki düzeylerinde etkili olduğu ve iletişim beceri düzeyleri arttıkça evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinin arttığı tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın sınırlılıklarına ve gelecek çalışmalar için bazı önerilere yer verilmiştir.

- Öncelikle, bu araştırma 400 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubunun daha geniş olması çalışmanın daha kapsamlı olmasını sağlayabilir. Araştırmanın örneklem grubu sayıca birbirine eşit olmayan kadın ve erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Bu çalışmada kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcılardan daha fazladır. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalarda örneklem grubunun eşit kadın ve erkek katılımcılardan oluşmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.
- Çalışmanın bir diğer sınırlılığı da katılımcılara uygulandığı kitlenin yalnızca Yakın Doğu Üniversitesinin lisans bölümünden oluşmasıdır. Dolayısıyla uygulama alanının darlığı evreni temsil etmede eksiklik doğurmaktadır. Ölçekleri uygulayacak olan araştırmacılara evreni geniş tutmaları önerilmektedir. Evren genişledikçe sonuçlar bütünü yansıtacaktır.
- Araştırma nitel araştırma teknikleri kullanılarak daha küçük örnekleme derinlemesine daha detaylı irdelenebilir.

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda alanda uygulayıcı olan psikolojik danışmanlara yönelik öneriler şunlardır:

- Evlilik öncesinde bu sürecin sağlıklı sürdürebilmesi ve ilerlemesine yönelik “Evlilik Eğitim Kursları” yaygın hale getirilebilir.
- Bireylerin evlilik öncesi ilişki değerlendirmelerinde etkin olan anne-baba bağlanma biçimlerinin irdelendiği ve iletişim becerilerini geliştirmeye destek sağlanacak seminerlerin düzenlenmesi ve özellikle üniversite öğrencilerinin bu seminerlere katılımının teşviklendirilmesi önerilmektedir.
- Toplumda daha sağlıklı ve sürdürülebilir ailelerin oluşumu için evlilik öncesi danışmanlık hizmetlerinin devlet politikası haline getirilmesi sağlanmalıdır. Bu yönde psikolojik destek kurumlarının oluşması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2014). Yaşamın anlam ve amacı. İstanbul: Say Yay.
- Alkan, V. (2016). İletişim Türleri. B. Güven (Ed.), Etkili İletişim içinde. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ammaniti, M., Van Ijzendoorn, M. H., Speranza, A. M., & Tambelli, R. (2000). Internal working models of attachment during late childhood and early adolescence: An exploration of stability and change. *Attachment & Human Development*, 2(3), 328- 346.
- Atılğan E., (2005), ‘‘Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler’’, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:26 59-72, s. 59.
- Aydoğdu, F., Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 569-585.
- Barker, P. and Chang, J. (2013). Basic family therapy (6th edition). West Sussex: John Wiley and Sons, Ltd., Publication.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L., M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226-244.
- Başer, D., Kırılıoğlu, M. Ve Kalaycı-Kırılıoğlu, H.İ. (2014). Sosyal hizmet öğrencilerinin iletişim becerilerinin incelenmesi: Selçuk üniversitesi örneği. *Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (5), 105-120.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). Çocuk gelişim Psikolojisi. İstanbul: Kaknüs.
- Bee, Helen & Boyd, Denise. (2009). Çocuk gelişim psikolojisi (O. Gündüz, Çev.), İstanbul: Kaknüs.

- Bilen, M. (2014). *Duygudan Eyleme İletişim*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Biller, H., B. (1993). *Fathers and families: Paternal factors in child development*. Unites States Of America: Greenwood Publishing.
- Bingöl, G. ve Demir, A. (2011). Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26 (4), 152-159.
- Bodur Ş., İşeri, E., Soysalı Ş., ve Şenol, S., (2005). “Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış”, *Klinik Psikiyatri*, 8, s. 88-99.
- Bond, D. K. & Borelli J. L. (2017). Maternal attachment insecurity and poorer proficiency savoring memories with their children: The mediating role of rumination. *Journal of Social and Personal Relationships* 34(7): 1007-1030.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve kaybetme-1*, (T. V., Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan.
- Bowlbyand J., and Ainsworth M., (1992). IngeBretherton, “Theorigins of attachmenttheory: ”, *Developmental Psychology*, 1992, 28(5), s. 759-775
- Bretherton, I., Biringen, Z., Ridgeway, D., Maslin, C., & Sherman, M. (1989). Attachment: The parental perspective. *Infant Mental Health Journal*, 10(3), 203-221.
- Buckner, L.P.,& Salts, C.J. (1985).A premarital assessment program.*Family Relations*, 34, 513-520.
- Burger, J. M. (1992). *Desire for control: Personality, social, and clinical perspectives*. Kansas: Plenum Press.
- Burger, J., M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs.

- Busby, D.M., Holman, T.B., & Taniguchi, N.(2001). RELATE: Relationship evaluation of the individual, family, cultural, and couple contexts. *Family Relations*, 50, 308-316.
- Caprara, G.V. & Cervone, D. (2000). *İnterpersonal relations. Personality Determinants Dynamics and Potentials (187-207): Cambiridge, United Kingdom: Cambridge University*
- Cobby, N., Larson, J., & Watson, W. (2003). Development of the attitudes about romance and mate selection scale. *Family Relation*, 52(3), 222-231.
- Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2004). Working models of attachment shape perceptions of social support: evidence from experimental and observational studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(3), 363
- Cüceloğlu, D. (2008). *Yeniden İnsan İnsana. (38. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi*
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan İnsana. İstanbul: Remzi Kitabevi.*
- Çağdaş, A. (2012). *Anne – Baba – Çocuk İletişimi. Ankara: Eğiten Kitap.*
- Çetinkaya, B. (2015). *Kişilerarası İletişim ve İletişimde Kendini Açma. A. Kaya (Ed.), Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim içinde (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.*
- Çetin,N.,Aytar,N.,Pak,M.,Artık,A.,(2016). *Ergenlerde Anne-Baba Ve Arkadaşlara Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerde Sorun Çözmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt 27, Sayı 2.*
- Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Davis, M., Paleg, K. ve Fanning, P. (2015). *İletişim Becerileri (Çev. S. Erkal İlhan). Ankara: Alter Yayıncılık.*

- Demirbağ, M., F. (1992). Bağlanma Teorisi'nin Kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 76-90.
- Dilekmen, M., Başcı, Z., Bektaş, F., (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 12 - Sayı: 2
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavramlar ve sorunlar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dokur, M. ve Profeta, Y. (2006). *Aile ve çift terapisi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doyle, A. (2019). Verbal Communication Skills List and Examples. Skills & Keywords. <https://www.thebalancecareers.com/verbal-communicationskills-list-2059698>
Erişim Tarihi: 18.07.2021.
- Dökmen, Ü. (2001). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Duffy, S. M., & Rusbult, C. E. (1986). Satisfaction and commitment in homosexual and heterosexual relationships. *Journal of Homosexuality*, 12(2), 1-23.
- Duğan, Ö., Balcı, E., Tiryaki, S., (2017). Yabancı uyruklu ve T.C uyruklu öğrencilerin iletişim becerilerinin karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 13 s.227—242
- Erdoğan, K. A. (2005). *Öteki Kuram*. Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, A. (2004). Çocuğun Psikososyal Gelişiminde Babanın Rolü. *Yeni Symposium*, 42(4), 147-153.
- Eren E., (2000). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi (7. Baskı)*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Ergin, T. (2011). Evlilik ilişkisini geliştirmeyi amaçlayan çalışmalar. H.Yavuzer (Ed.), *Evlilik okulu içinde* (s.172-186). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Falicov, C. J., & Brudner-White, L. (1983). The shift-ing family triangle: The issue of cultural and con-textual relativity. İçinde C. J. Falicov (Ed.), *Culturalperspectives in family therapy*. ss.52–67. Rock-ville, MD: Aspen.
- Feeney, J. A. (2008). Adult romantic attachment: Developments in the study of couple relationships. *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 456-481). New York: Guilford).
- Fiske, j. (2014). İletişim Çalışmalarına Giriş. (Çev. S. İrvan) Ankara: Pharmakon Yayınları
- Gander, M., J. & Gardiner, H., W. (2010). Çocuk Ve Ergen Gelişimi. Ankara: İmge.
- Gautam S. (2002). Coming next: monsoon divorce. *New Statesman*, 131(4574), 32-3.
- Gladding, S. T. (2012). Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları. İ. Keklik ve İ. Yıldırım (Ed.). Ankara: PDR Yayınları.
- Goleman, D. (1998). İşbaşında Duygusal Zeka. İstanbul: Varlık Özel Yayınları.
- Gordon, T. (1998). Etkili Öğretmenlik Eğitimi. (Çev.E.Aksay), İstanbul: Sistem
- Gökçe, O. (2013). İletişim Nasıl Daha İyi Anlar ve Anlaşılırım. Konya: Çizgi Kitabevi
- Güngörmüş, Ö., O. (2011). Baba olmak. Yavuzer, H. (Ed.), *Ana baba okulu*. (p.128- 141). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Habibi M, Vakili Y, Fadaei Z, Ansarinejad F, Pooravari M, Salehi S. (2018). Love styles, criteria of pre & post marriage and communication styles in couples. *J Research Health*, 8(4): 346- 355
- Hackney, H., Cormier, S. (2008). Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı (Çev. T. Ergene, S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık.

- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C. & Shaver, P. R., (1993). Adult romantic attachment: Theory and evidence. s.64).
- Hendrick, S.,S.; Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationship assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships*,15(1),137-142.
- Hortaçsu, N. (2012). İnsan ilişkileri. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hong, Y. R., ve Park, J. S. (2012). Impact of attachment, temperament and parenting on human development. *Korean journal of pediatrics*, 55(12), 449-54
- Hybels, S.& Weaver, R. (2004). *Communicating Effectively*. (7. baskı). McGraw-Hill, New York.
- İliş, A., (2018). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- İşmen-Gazioğlu A. E. (2014). Aile yaşam döngüsü. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik Okulu: Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri içinde* (ss. 29-47). İstanbul: Remzi Kit
- İlhan,T.,Özdemir,Y.,(2012). Beliren Yetişkinlerde Yaş, Cinsiyet Ve Bağlanma Stillerinin Kimlik Statüleri Üzerindeki Yordayıcı Rolü, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 235-236abevi.
- Jackson, J. B. (2009). *Premarital couple predictors of marital relationship quality and stability: A meta-analytic study*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Birmingham Young University, School of Family Life.
- JayBelsky, J. And Richard Pasco-Fearon,(2008). Precursors of attachmentsecurity. İçinde J. Cassidy ve P. R. Shaver (Eds), *Handbook of Attachment: Theory, ResearchandClinical Applications*. (2nd ed.). New York: Guilford, 295-332.

- Kalkan, M., Hamamcı, Z. ve Yalçın, İ. (2012). Evlilik öncesi psikolojik danışma. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kapçı, E., G. ve Küçüker, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 17(4), 286-295.
- Kaya, A. (2011). Kişiler Arası İlişkiler ve Etkili İletişim. Ankara: Pegem Akademi.
- Keklik İ (2011) Relationships of attachment styles and gender, personal meaning, depressiveness and trait-anxiety among college students. *Eğitim ve Bilim*, 36(159):84-95.
- Kılıç T., ve Kümbetlioğlu, M., (2016). ‘‘Bağlanma Stilllerinin İletişim Becerilerine Etkisini Araştırma’’, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:25, 381-396.
- Klohnen, E. C., & John, O. P. (1998). Working models of attachment: A theory-based prototype approach. *Attachment theory and close relationships* (pp. 115-140). New York: Guilford).
- Koesten, J. (2004). Family communication patterns, sex of subject, and communication competence. *Communication Monographs*, 71(2), 226-244.
- Konyalıoğlu, P. A. (2002). Üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkut Owen, F. (2015). Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma. (4.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Korkut, F. (2004). Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Çalışma. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 143-149.
- Koser, İ.E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve bağlanma stilleri ilişkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kullik, A, Petermann F (2013). Attachment to parents and peers as a risk factor for adolescent depressive disorders: the mediating role of emotion regulation. *Child Psychiatry Hum Dev*, 44:537–548.
- Kuzucu Y., (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(35),s. 79-91
- Lamb, M. E. (Ed.). (2004). The role of the father in child development. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Locke, H., J., & Karl M. Wallace.(1959).Short marital-adjustment and prediction tests: their reliability and validity. *Marriage and Family Living*, 21, 251-255.
- Mahler, M. S., Pine, F. & Bergman, A. (2012). İnsan yavrusunun psikolojik doğumu. İstanbul: Metis Yayınları.
- Masterson J., (2008). Bağlanma Kuramı ve Nörobiyolojik Kendilik Gelişimi Açısından Kişilik Bozuklukları, (H, Şentürk, Çev.), İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Mısırlı, İ. (2008). Genel ve Teknik İletişim. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological Inquiry*, 18(3), 139-156

- Navaro, L. (2017). Gerçekten Beni Duyuyor Musun?. (33. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Nazlı, S. (2014). Aile danışmanlığı (Genişletilmiş 11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Neppl, T. K., Wedmore, H., Senia, J. M., Jeon, S., & Diggs, O. N. (2019). Couple interaction and child social competence: The role of parenting and attachment. *Social Development, 28*(2), 347–363.
- Nichols, M. P. (2013). Aile terapisi: Kavramlar ve yöntemler. (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Özabacı, N. (2014). Evlilik öncesi ilişkiler. H. Yavuzer (Ed.), Evlilik Okulu: Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri içinde (ss. 48-60). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özer, K. (2015). İletişimsizlik Becerisi. (12.Basım). İstanbul: Galata Yayın Dağıtım.
- Özerbaş, M. A., Bulut, M., Usta, E. (2007). Öğretmen Adaylarının Algıladıkları İletişim Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1), 123-135,
- Özeren,G.,Akın,S.,Barlas,G.,(2019). Bir Grup Hemşirelik Öğrencisinde Anne-Baba BağlanmaBiçimlerinin Kişilerarası İlişkilere Etkisi. Sağlık ve Toplum, Yıl:29 , Sayı: 3 s.71
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Robbins, S. (1989). Organizational behavior. New Jersey:Prentice Hall International, Inc.
- Robinson, L., Segal, J. and Smith, M. (2016). Effective Communication: Improving Communication Skills In Your Work and Personal Relationships. <https://www.helpguide.org/articles/relationships-communication/effectivecommunication.htm> Erişim Tarihi 20.06.2021

- Sabuncuoğlu Z., ve Gümüş M., (2008). Örgütlerde İletişim, Arıkan Yayıncılık, İstanbul.
- Sağlık Bakanlığı Yayını, (2008). Çocuk ve Ergen Sağlığı Modülleri: Eğitimciler için Eğitim Rehberi.
- Sayın, Ö. (1990). Aile sosyolojisi-Ailenin toplumdaki yeri. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Saraç,A.,Hamamcı,Z.,Güçray,S.(2015.) Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunu Yordaması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5 (43) ,73-74.
- Satir, V. (2001). *İnsan yaratmak*. (S. Yeniçeri, Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Shalev O, Baum N, Itzhaky H. (2021). Mate selection and marriage decision in bicultural society: modern orthodox society in Israel. *Marriage Fam Rev*, 48(2): 210-26.
- Sözen, E. (1999). Söylem, Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksitive. İstanbul: Paradigma Yayınları
- Strong, B. and DeVault, C. (1986). The marriage and family experience. Eagan, Minnesota: West Publishing Company.
- Sümer, N. (2012). Ana Babalık ve Bağlanma. M. Sayıl & B. Yağmurlu(Ed.). Ana Babalık: Kuram ve Araştırma, 169-191.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. Türk Psikoloji Dergisi, 14(43), 71-106
- Şahin, F. Y. (1998). Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi. Eğitim ve Bilim, 22(110), 12-19.

- Şahinkaya, R. (1991). Türk aileleri hangi yönden farklılıklar gösterir?. B. Dikeçligil ve A. Çiğdem (Derleyen), Aile Yazıları I içinde (ss. 40-43). Ankara: T. C. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Şenel, H. G. (2014). Eş seçim kararı. H. Yavuzer (Ed.), Evlilik Okulu: Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri içinde (ss. 61-74). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Tarhan, N. (2014). Evlilik psikolojisi. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Teeruthroy, V., T. & Bhowon, U. (2012). Romantic relationships among young adults: An attachment perspective. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(10), 145-155.
- Thalhuber, K. K. (2001). Prenatal predictors of family rituals: Examining the contributions of parents' attachment representations and marital communication. Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Texas, Graduate School.
- Thomas, G., & Fletcher, G. J. O. (2001). The effect of acquaintanceship and trait observability on trait accuracy. Annual Meeting of the Society for Personality and Social Psychology, Savannah, GA.
- Tomlison M., Cooper P., and Murray, L., (2005). "Themother-infantrelationshipandinfantattachment in a South African peri-urban settlement" *Child Development*, 76, s. 1044-1054.
- Totan, T. (2008). Ergenlerde zorbalığın anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Tuna, Y. (2012). İletişim Kavramı ve İletişim Süreci, İletişim. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Tutar H. ve Yılmaz M. K. (2005). Genel İletişim Kavramlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türkmen İ., (2000). Yöneticiler İçin Etkin İletişim Modeli, MPM Yayınevi, Ankara.

- Türkmen Uslu, A. (2020). *Özel eğitim öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı.
- Türkoğlu, N. (2004). *İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar*. İstanbul: Babil Yayıncılık.
- Voltan Acar, N. (2013). *İnsan İlişkileri İletişim*. (5. Basım). Ankara: Nobel.
- Wieselquist, J., Rusbult, C. E., Foster, C. A. ve Agnew, C. R. (1999). Commitment, pro-relationship behavior, and trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(5), 942.
- Willi, J. (2012). *Aşk ve evlilik terapisi*. (M. Merter, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Yavuzer, H. (2010). *Ana baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2013). *Anne olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı Ö., ve Gündüz Y., (2010). ‘‘Etkili Eğitim Denetiminde Yaşanan İletişim Engelleri ve Bu Engelleri Aşma Yolları’’, *Kuramsal Eğitimbilim*, 2010, Cilt:3 s. 37-52.
- Yüksel Şahin, F. (2015). *İletişim Becerilerine Genel Bakış*. A.Kaya (Ed.), *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim içinde*. (8.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Zhang S, Kline SL. (2009). Can I make my own decision? A cross-cultural study of perceived social network influence in mate selection. *J Cross Cult Psychol*, 40(1): 3-23.

EKLER

Ek-1 Demografik Özellikler

Bu bölümde sorular çoktan seçmeli olup, sizin için en uygun seçeneğe “x” işareti koyarak tercihinizi belirleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

a. Kadın ( ) b. Erkek ( )

2. Yaşınız-----

3.Uyruğunuzu belirtiniz :

a. T.C b.KKTC c.Diğer

4. Eğitim durumunuzu belirtiniz :

a. ( ) Lisans b.( ) Yüksek Lisans ve üzeri

Lütfen diğer sayfaya geçiniz.

Ek-2 Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği

© 2007 Melek Kalkan & Saynur Nevres Kaya

Açıklama:

Aşağıda evliliğe ve evlenmeyi düşündüğünüz kişiye ait ifadeler yer almaktadır. Her ifade için “HİÇ KATILMIYORUM”, “KATILMIYORUM”, “KARARSIZIM”, “KATILIYORUM” VE “TAMAMEN KATILIYORUM olmak üzere beş seçenek bulunmaktadır. Sizden istenilen, partnerinizle olan ilişkilerinizi göz önüne alarak maddeleri cevaplandırmanızdır. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

- 1 Dini konularda baskı yapması, beni rahatsız ediyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 2 Dini farklılıklarımızı tartışmaktan kaçınıyoruz..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 3 Dini inançlarımla alay etmesi ve önemsememesi beni rahatsız ediyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 4 Dini değerler konusunda partnerimle anlaşmazlık yaşıyoruz..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 5 Dini inanışlarıma saygı duyar..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 6 Arkadaşlarımla ilişkilerime kısıtlama getiriyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 7 Dini inanışlarımız uyum gösteriyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 8 Arkadaşlarımı sürekli eleştirir..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 9 Evlendiğimizde arkadaşlarımla görüşmemi engelleyeceğini düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 10 Arkadaşlarımla iyi anlaşır..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 11 Dini tutum ve değerlerimizdeki farklılığım, evlendiğimizde sorun oluşturmayacağını düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 12 Birbirimizin ailesiyle iyi ilişkiler içindeyiz / Ailesiyle iyi ilişkiler içinde olacağımı düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)

- 13 Ailesi beni sürekli eleştiriyor / Ailesinin beni sürekli eleştireceğini (1) (2) (3) (4) (5)
düşünüyorum.....
- 14 Partnerim aileme karşı hoşgörülü değil / Partnerimin aileme karşı hoşgörülü olmayacağını (1) (2) (3) (4) (5)
düşünüyorum.....
- 15 Partnerimin ailesiyle iyi ilişkiler içinde olması beni mutlu ediyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 16 Ailesinden bazı insanların sürekli tavsiyelerde bulunması ilişkimizde gerginliğe neden oluyor
/ Ailesinden bazı insanların sürekli tavsiyelerde bulunarak ilişkimizde gerginliğe neden
olacağını düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 17 Partnerimin arkadaş grubundan hoşlanmıyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 18 Evlendiğimizde anne ve babasının ilişkimize karışacağını düşünmek beni
kaygılandırıyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 19 Arkadaşlarımın, partnerimden hoşlanmamaları beni kaygılandırıyor..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 20 Partnerimin arkadaş grubuna uyum sağlayamıyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 21 Başkalarının yanında sürekli beni eleştirir..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 22 Partnerim benden daha çok, arkadaşlarıyla zaman geçirir..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 23 Cinsel yönden onu çekici bulmuyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 24 Bizi bir arada tutan tek etmenin cinsellik olduğunu düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 25 Partnerimle cinsellikle ilgili konuları rahatlıkla konuşabiliriz..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 26 Cinsel yaşantımızı başkalarıyla konuşacağını düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 27 Cinsel ilişkimizden her ikimiz de doyum sağlıyoruz..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 28 Onun duygularını anlamakta başarılıyım..... (1) (2) (3) (4) (5)

- 29 Duygularımı anlasa bile dikkate almaz..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 30 Bana karşı yumuşak ve sevecendir..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 31 Partnerim çok sık darılır veya surat asar..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 32 İyi bir şey yaptığımda takdir etmek yerine eleştirecek durumlar (1) (2) (3) (4) (5)
arar.....
- 33 Evlendiğimizde başka kişilerle de cinsel ilişkisinin olacağını düşünüyorum..... (1) (2) (3) (4) (5)
- 34 Onunla sırlarımı paylaşabilirim..... (1) (2) (3) (4) (5)

Ek-3 Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği

(Anne ve Babaayrı ayrı iki form şeklinde doldurulacaktır.)

	Tamamen böyleydi	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi
1.Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	( )	( )	( )	( )
2 İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	( )	( )	( )	( )
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	( )	( )	( )	( )
4.Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	( )	( )	( )	( )
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	( )	( )	( )	( )
6. Bana karşı sevgi doluydu.	( )	( )	( )	( )
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	( )	( )	( )	( )
8. Büyümemi istemezdi.	( )	( )	( )	( )
9.Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	( )	( )	( )	( )
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	( )	( )	( )	( )
11.Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	( )	( )	( )	( )
12. Genellikle bana karşı güleryüzlüydü.	( )	( )	( )	( )
13.Bana, bebeknişim gibi davranma eğilimi vardı.	( )	( )	( )	( )
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	( )	( )	( )	( )
15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	( )	( )	( )	( )
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	( )	( )	( )	( )
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı	( )	( )	( )	( )
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	( )	( )	( )	( )
19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	( )	( )	( )	( )
20. Babam yanında olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	( )	( )	( )	( )
21. İstedğim kadar özgürlük tanırdı.	( )	( )	( )	( )
22. İstedğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi	( )	( )	( )	( )
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	( )	( )	( )	( )
24. Beni övmezdi.	( )	( )	( )	( )
25.İstedğim gibi giyinmeme izin verirdi.	( )	( )	( )	( )

Ek-4 İletişim Becerileri Ölçeği

YÖNERGE: Bu ölçek iletişimle ilgili bazı özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde kendinizi nasıl bulduğunuzu düşünerek okuyunuz. İlişkilerimizdeki özelliklerimiz elbette kiminle, hangi koşullarda, ne zaman ilişkide bulunduğumuza bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. O nedenle ifadeleri genelde gösterdiğiniz tepkilere göre değerlendiriniz. Değerlendirmenizi 1-hiçbir zaman 2-nadiren,3-bazen, 4-sıklıkla, 5-her zaman olmak üzere yaptıktan sonra ifadenin karşısındaki uygun yere (X) işareti koyarak belirtiniz. Hiç bir ifadeyi boş bırakmamamız sonuçları daha sağlıklı değerlendirmemize yarayacaktır. Teşekkür ederiz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
	1. İnsanları oldukları gibi kabul ederim.	1	2	3	4
2. Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
3. Başkalarını önyargısız dinlerim.	1	2	3	4	5
4. Yaşadığım olaylardaki duygularımı sözlerimle ve beden dilimle başkalarına iletebilirim.	1	2	3	4	5
5. Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.	1	2	3	4	5
6. Birisi ile iletişim içindeyken sakin bir ses tonuyla konuşurum.	1	2	3	4	5
7. İnsanlara yakın ilgi duyarım.	1	2	3	4	5
8. Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim.	1	2	3	4	5
9. İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	1	2	3	4	5
10. Konuşurken söylediklerimle beden dilimin uyuşmasını adikkat ederim.	1	2	3	4	5
11. Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
12. Konuşmaları dinlerken, içerikle yüz ifadesinin ya da beden duruşunun uyumuna dikkat ederim.	1	2	3	4	5
13. Benimle herhangi bir konuda konuşmayı istemeyen birisini konuşmaya zorlamam.	1	2	3	4	5
14. Başkalarına içtenlikle iltifat ederim.	1	2	3	4	5
15. Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim.	1	2	3	4	5
16. Birileriyle konuşurken onları rahatsız edebilecek kadar yakınlarında olmamaya özen gösteririm.	1	2	3	4	5
17. Duygularımı rahatlıkla dile getirebilirim.	1	2	3	4	5
18. Birisini dinlerken söylenenlerin altında yatan duyguları anlayabilirim.	1	2	3	4	5
19. Yüz yüze olmasak da konuştuğum kişinin duygusunu ses tonundan anlayabilirim.	1	2	3	4	5
20. Düşüncelerimi sözel olarak ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
21. Birisiyle konuşurken ona yanıt vermeden önce onu doğru anlayıp anlamadığımı yoklarım.	1	2	3	4	5
22. Yazılırken seçilen sözcüklerin de önemli olduğunu aklımda tutarım.	1	2	3	4	5
23. Karşımdakini dinlerken onu anladığımı uygun bir dille ifade ederim.	1	2	3	4	5
24. Birisine bir öneride bulunmadan önce, onun öneri vermeme isteyip istemediğine dikkat ederim.	1	2	3	4	5
25. Eğer karşımdakinin işine yarayacaksa yaşadığım benzer deneyimleri onunla paylaşıyorum.	1	2	3	4	5

İntihal Raporu

% 15	% 14	% 6	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı		% 5
2	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		% 1
3	ssyv.org.tr İnternet Kaynağı		% 1
4	toad.edam.com.tr İnternet Kaynağı		% 1
5	adnanmenderesmtl.meb.k12.tr İnternet Kaynağı		% 1
6	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı		% 1
7	aile.gov.tr İnternet Kaynağı		% 1
8	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı		<% 1

Etik Kurul Onay Formu

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

07.05.2021

Sayın Sibel Çakaloğlu
Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz
YDÜ/EB/2021/657 proje numaralı ve “**Üniversite
Öğrencilerinin, Evlilik Öncesi İlişki Değerlendirmelerinin,
Anne Baba Bağlanma Stilleri Ve İletişim Becerileri İle
İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı proje önerisi kurulumuzca
değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile
birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına
çıkılmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol
Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız,
Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na
bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi
bir yazı temin edebilirsiniz.